

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА**

На правах рукопису

Кафедра педагогіки і психології початкової освіти

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
АРТТЕРАПЕВТИЧНИХ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ
НАВЧАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ ЗДОБУВАЧІВ
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

Назва спеціальності 0.13 Початкова освіта

Виконала:

Сердюк Валерія Олексіївна
60М2-ПО

Навчально-науковий інститут
педагогіки і психології

Науковий керівник:

Вишник Ольга Олександрівна
кандидат педагогічних наук, доцент

Глухів 2025

Анотація.

Магістерське дослідження присвячене вивченню інтеграційного потенціалу артпедагогічних, арттерапевтичних і цифрових технологій у процесі навчання здобувачів початкової освіти на уроках технологічної освітньої галузі. Актуальність роботи зумовлена потребою сучасної школи в інноваційних методиках, що поєднують творчі артпрактики та доступні цифрові інструменти, сприяючи розвитку емоційної компетентності, творчого мислення та пізнавальної активності дітей.

Метою дослідження стало обґрунтування педагогічного і психологічного потенціалу поєднання артпедагогічних та арттерапевтичних технік із цифровими ресурсами у навчанні четвертокласників. Особлива увага приділена використанню простих та інтуїтивно зрозумілих програм і застосунків, таких як Canva, Tinkercad, Paint, Paint 3D, Tux Paint, Kahoot, які сприяють творчому самовираженню, інтерактивності та підвищенню інтересу до навчання.

У рамках експериментальної роботи розроблено та апробовано серію занять з технологічної освітньої галузі, що поєднують творчі артметоди з цифровими інструментами. Результати показали позитивну динаміку в розвитку емоційної компетентності, мотивації та навчальних досягнень учнів.

Практична значущість полягає в підготовці методичних рекомендацій для впровадження інтеграційного підходу у початковій школі. Отримані результати можуть бути використані вчителями для підвищення ефективності навчання та підтримки емоційного благополуччя молодших школярів.

Ключові слова: артпедагогіка, арттерапія, цифрові технології, початкова освіта, технологічна освітня галузь, інтеграційний потенціал, емоційний інтелект, креативність.

Abstract.

The master's research focuses on exploring the integrative potential of art-pedagogical, art-therapeutic and digital technologies in the educational process of primary school pupils within the technological educational field. The relevance of the study is determined by the need for innovative approaches that combine creative art practices with accessible digital tools, contributing to the development of emotional competence, creative thinking and cognitive engagement among young learners.

The aim of the research is to substantiate the pedagogical and psychological potential of integrating art-pedagogical and art-therapeutic techniques with digital resources in the education of fourth-grade pupils. Particular attention is paid to the use of simple and intuitive programs and applications such as Canva, Tinkercad, Paint, Paint 3D, Tux Paint and Kahoot!, which enhance creative self-expression, interactivity and learning motivation.

Within the experimental framework, a series of lessons in the technological educational field was developed and tested, combining creative art methods with digital tools. The results demonstrated positive dynamics in the development of pupils' emotional competence, motivation and academic performance.

The practical significance lies in the development of methodological recommendations for implementing this integrative approach in primary school practice. The obtained results can be used by teachers to increase the effectiveness of the learning process and support the emotional well-being of young learners.

Keywords: art therapy, art therapy, digital technologies, primary education, technological educational field, integration potential, emotional intelligence, creativity.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНТЕГРАЦІЇ АРТПЕДАГОГІЧНИХ, АРТТЕРАПЕВТИЧНИХ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ.....	10
1.1. Артпедагогіка та арттерапія як інноваційні інструмент у розвитку здобувачів початкової освіти.....	10
1.2. Цифрові технології та їх роль у формуванні предметних компетентностей на уроках технологічної освітньої галузі	24
1.3. Потенціал інтеграції артпедагогічних, арттерапевтичних та цифрових технологій у процесі розвитку емоційної компетентності та навчальних досягнень	33
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ I	49
РОЗДІЛ II. МЕТОДИКА ТА ПРАКТИЧНЕ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ТЕХНОЛОГІЧНІЙ ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ	50
2.1. Організація та проведення констатувального етапу експерименту	50
2.2. Реалізація формувального етапу експерименту	55
2.3. Аналіз результатів контрольного етапу експерименту.....	63
2.4. Методичні рекомендації щодо впровадження інтеграційного підходу в освітній процес.....	71
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ II.....	78
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	83
ДОДАТКИ.....	93

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасний освітній процес зазнає динамічних змін, що відповідають на нові виклики та потреби суспільства, зокрема у підготовці учнів до життя в умовах цифрової епохи. Технологічний розвиток, який сьогодні є ключовою складовою освітнього середовища, вимагає не тільки інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій у шкільні курси, а й пошуку інноваційних методів, здатних підтримувати гармонійний розвиток особистості учня. Важливо не лише навчити дітей користуватися сучасними технологіями, а й розвинути у них емоційний інтелект, здатність творчо мислити, вирішувати складні проблеми та ефективно взаємодіяти з іншими.

Сьогоднішні підходи до освіти вже не обмежуються виключно передачею знань, а спрямовані на формування особистості, яка готова до адаптації в умовах динамічного інформаційного суспільства. Державний стандарт початкової освіти та Концепція Нової української школи акцентують увагу на компетентнісному підході, який передбачає розвиток ключових життєвих навичок у дітей, таких як критичне мислення, вміння взаємодіяти та приймати відповідальність. У контексті глобальних змін використання інноваційних педагогічних технологій стає необхідністю, адже саме вони можуть допомогти учням краще усвідомлювати власні емоції, керувати ними, розвивати життєві компетентності, самосвідомість та самооцінку.

Одним із таких інноваційних методів є поєднання артпедагогічних, арттерапевтичних методик із цифровими технологіями, що створює новий підхід до навчання учнів початкової школи. Артметоди, що включають творчість і самовираження, дозволяють учням безпечно і ефективно висловлювати свої почуття та емоції, що сприяє поліпшенню їхнього емоційного благополуччя. Поєднання цих методів із сучасними цифровими технологіями, які захоплюють і стимулюють дітей до навчання, сприяє інтеграції в освітній процес ресурсів, що розвивають як когнітивну сферу, так і емоційну компетентність.

Упровадження артпедагогічних, арттерапевтичних і цифрових технологій у початковій школі дозволяє не лише формувати базові знання та навички в галузі технологій, але й стимулює розвиток творчого потенціалу, підтримує емоційну стійкість і підвищує мотивацію до навчання. Діти, що мають можливість працювати з інтерактивними технологіями та творчими артметодами, більш вмотивовані до навчання, що сприяє їхній глибшій залученості та кращому засвоєнню матеріалу.

Значний потенціал артпедагогічних, арттерапевтичних технологій у поєднанні з цифровими засобами полягає в тому, що вони дозволяють учням виражати свої думки, емоції та переживання у безпечному, творчому середовищі, водночас сприяючи їхньому цифровому навчанню та підвищуючи інтерес до освітнього процесу. Відсутність уніфікованого підходу до інтеграції цих технологій у навчання технологічної освітньої галузі обмежує можливості як для педагогів, так і для учнів, що створює необхідність вивчення і розробки нових інтеграційних моделей.

Суперечності. 1. Суперечність соціально-педагогічного характеру: між об'єктивною потребою суспільства у формуванні емоційно компетентної, творчої особистості, здатної до живого спілкування й емпатії, та стрімкою цифровізацією освітнього середовища, яка може призводити до формалізації навчання та зниження рівня безпосередньої міжособистісної взаємодії учнів. 2. Суперечність методичного характеру: між вимогами Державного стандарту початкової освіти щодо впровадження інтегрованих, компетентнісних підходів у навчання і відсутністю розробленого методичного забезпечення для системного поєднання арттерапевтичних технік (що базуються на чуттєвому досвіді) із цифровими інструментами на уроках технологічної освітньої галузі.

Актуальність обумовила вибір теми магістерського дослідження: «Використання інтеграційного потенціалу арттерапевтичних та цифрових технологій у процесі навчання технологічної освітньої галузі здобувачів початкової освіти».

Мета дослідження: обґрунтувати педагогічний і психологічний

потенціал інтеграції артпедагогічних, арттерапевтичних і цифрових технологій як засобів підвищення навчальних досягнень і розвитку емоційної компетентності четвертокласників у процесі опанування технологічної освітньої галузі.

Для досягнення мети необхідно вирішити такі **завдання дослідження**:

1. Дослідити психолого-педагогічну літературу щодо використання артпедагогіки, арттерапії та цифрових технологій у освітньому процесі та оцінити їхній вплив на розвиток емоційної компетентності та рівень навчальних досягнень учнів четвертого класу.

2. Дослідити педагогічний і психологічний потенціал інтеграції артпедагогічних, арттерапевтичних та цифрових технологій у процесі навчання здобувачів початкової освіти.

3. Розробити серію навчальних занять з технологічної освітньої галузі для четверокласників з використанням артпедагогічних, арттерапевтичних і цифрових інструментів.

4. Експериментально перевірити вплив інтеграційного підходу на навчальні результати та рівень емоційної компетентності четверокласників.

5. Розробити методичні рекомендації для запровадження такого підходу у практику початкової школи.

Об'єкт дослідження – процес навчання технологічної освітньої галузі четверокласників.

Предмет дослідження – особливості використання інтеграційного потенціалу артпедагогічних, арттерапевтичних та цифрових технологій для розвитку емоційної компетентності та підвищення навчальних досягнень здобувачів початкової освіти у процесі навчання технологічної освітньої галузі.

Методи дослідження: *теоретичні*: аналіз наукової літератури з проблеми дослідження, синтез, систематизація, узагальнення, класифікація, порівняння результатів дослідження; *емпіричні*: педагогічний експеримент

(констатувальний, формувальний, контрольний), спостереження, бесіда, тестування; методи математичної обробки зібраних даних.

Організація і база проведення дослідно-експериментальної роботи.

Дослідження проведено на базі Лебединського закладу загальної середньої освіти I–III ступенів №7 Лебединської міської ради Сумської області. У межах дослідження було залучено учнів четвертих класів, які стали учасниками експериментальної перевірки ефективності запропонованих підходів.

Елементи наукової новизни полягають у тому, що обґрунтовано потенціал інтеграції артпедагогічних, арттерапевтичних та цифрових технологій в освітній процес.

Практична значущість дослідження полягає в розробці навчальних занять із використанням артпедагогічних, арттерапевтичних і цифрових інструментів та методичних рекомендацій щодо впровадження інтеграційного підходу в освітній процес. Результати дослідження можуть бути використані вчителями початкових класів.

Апробація результатів роботи. Основні теоретичні та практичні результати дослідження висвітлено у доповідях на науково-практичних конференціях, а саме:

1. Сердюк Валерія Олексіївна. II Всеукраїнський науково-методичний семінар «Компетентнісний підхід в освіті: теорія і практика», м. Глухів, 14 листопада 2024 року. Тема доповіді: «Навчальний потенціал арт терапії для учнів початкової школи».

2. Сердюк Валерія Олексіївна. XIV міжнародна науково-практична інтернет-конференція молодих учених і студентів «Глухівські наукові читання - 2024. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук», 10-12 грудня 2024 року. Тема доповіді: Інтеграція цифрових технологій у навчанні технологічної освітньої галузі для молодших школярів

3. Сердюк Валерія Олексіївна. III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Розвиток гнучких умінь (soft skills) у процесі освітньої

діяльності: теорія і практика», 20 лютого 2025 року. *Тема доповіді: «Технологія формування наскрізних умінь засобами арт-терапії у початкових класах».* м. Глухів.

4. Сердюк Валерія Олексіївна. ІХ Міжнародна науково-практична Інтернет-конференції «Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти», 26-27 березня 2025 року. *Тема доповіді: «Розвиток емоційної та творчої компетентності учнів початкової школи через арт-терапевтичні методи на уроках технологічної освітньої галузі».*

5. Сердюк Валерія Олексіївна. ІІ Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасна початкова освіта: погляди молодих дослідників», 23 квітня 2025 року. *Тема доповіді: «Артпедагогіка як інструмент розвитку емоційної компетентності учнів початкової школи».* м. Ніжин.

6. Сердюк Валерія Олексіївна. ІІІ Всеукраїнського науково-методичного семінару «Компетентнісний підхід в освіті: теорія і практика». 13 листопада 2025 року. м. Глухів. *Тема доповіді: «Методичні рекомендації з реалізації інтеграційного підходу в навчанні технологічної освітньої галузі».*

7. Сердюк Валерія Олексіївна. ІХ Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Професіоналізм педагога в умовах освітніх інновацій», м. Слов'янськ, 04–05 грудня 2025 р. *Тема доповіді: Формування емоційної компетентності здобувачів початкової освіти засобами артпедагогіки та цифрових технологій.*

Публікації тез доповідей.

1. Сердюк Валерія Олексіївна. Навчальний потенціал арт терапії для учнів початкової школи. *Наукова колекція Навчально-наукового інституту Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка: збірник наукових праць здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників* (за матеріалами ІІ Всеукраїнського науково-методичного семінару «Компетентнісний підхід в освіті: теорія і практика», м. Глухів, 14 листопада 2024 року). Випуск 2. Част. 1-3. Глухів, 2024. Ч. 1. 184 с. С. 148-149.

2. Сердюк Валерія Олексіївна. Інтеграція цифрових технологій у навчанні технологічної освітньої галузі для молодших школярів. Глухівські читання - 2024. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук : Збірник матеріалів XIV міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. 2024.

3. Сердюк Валерія Олексіївна. Технологія формування наскрізних умінь засобами арт-терапії у початкових класах. *Розвиток гнучких умінь (soft skills) у процесі освітньої діяльності : теорія і практика : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції* (м. Глухів, 20 лютого 2025 року) / за науковою редакцією д-ра пед. наук, професора Бірюк Людмили Яківни. Глухів : РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка, 2025. 182 с. С. 133-135.

4. Сердюк Валерія Олексіївна. Потенціал інтеграції арт-терапевтичних та цифрових технологій : педагогічний та психологічний аспекти. *Освіта і наука XXI століття : збірник матеріалів щорічної звітної науково-практичної конференції здобувачів фахової передвищої, вищої освіти, аспірантів і молодих учених*. За заг. ред. Луценка Г.В. Глухів. 2025. Ч.2. 474 с. С. 152-154.

5. Сердюк Валерія Олексіївна. Методичні рекомендації з реалізації інтеграційного підходу в навчанні технологічної освітньої галузі. *Наукова колекція Навчально-наукового інституту Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка: збірник наукових праць здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників (за матеріалами III Всеукраїнського науково-методичного семінару «Компетентнісний підхід в освіті: теорія і практика», м. Глухів, 13 листопада 2025 року)*. Випуск 4. Част. 1-3. Глухів, 2025. Ч. 1, 174 с. С. 123-126.

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (119 найменувань) та 3 додатків. Робота містить 3 рисунка. Повний обсяг роботи складає 119 сторінок, з них 92 сторінки основного тексту. Під час підготовки дослідження не використовувалася наукова література, видана на території Російської Федерації, а також джерела російською мовою.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНТЕГРАЦІЇ АРТПЕДАГОГІЧНИХ, АРТТЕРАПЕВТИЧНИХ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ

1.1. Артпедагогіка та арттерапія як інноваційні інструмент у розвитку здобувачів початкової освіти

Артпедагогіка та арттерапія мають спільні риси: обидва напрями використовують мистецтво як інструмент розвитку особистості, емоційного вираження та творчого самовираження. Проте арттерапія спрямована передусім на вирішення психологічних проблем та покращення емоційного стану, тоді як артпедагогіка орієнтована на навчання, виховання та розвиток творчих здібностей через художню діяльність.

Арттерапія є одним з інноваційних підходів, що знаходить широке застосування у сучасній початковій освіті, оскільки вона сприяє гармонійному розвитку дитини як особистості. Завдяки можливості самовираження через творчість, учні мають змогу не лише покращити свої емоційні, соціальні та когнітивні навички, але й розвивати креативне мислення та здатність до співпраці. Залучення арттерапевтичних практик дозволяє дитині глибше пізнати себе, вчитися ефективно взаємодіяти з однолітками та дорослими, а також розвивати впевненість у власних силах, що є важливими складовими особистісного становлення у молодшому шкільному віці.

Мистецтво завжди було і залишається одним із найпотужніших засобів виховання. Саме завдяки мистецтву відбувається формування естетичного смаку: діти вчаться не лише сприймати і цінувати красу, але й глибше розуміти себе, свої емоції. Арттерапія здатна якісно впливати на внутрішній стан особистості, оскільки з її допомогою зменшується рівень тривожності, відбуваються позитивні зміни у самооцінці, формується творча уява.

Термін арттерапія, введений А. Хіллом, виникла в 30-х роках минулого століття, як окрема галузь теоретичних і практичних знань на перетині мистецтва та науки. У найзагальнішому сенсі арттерапію можна визначити як

динамічний процес взаємодії між учасником (дитиною чи дорослим), результатом його творчої діяльності та арттерапевтом (психологом чи педагогом) в особливому терапевтичному просторі [74].

До середини ХХ ст. в наукових колах сформувалося чітке розуміння того, що художнє самовираження носить символічний характер і відображає приховані, несвідомі аспекти людської психіки. Водночас зростала популярність ідеї, що процес художньої творчості сприяє особистісному зростанню, позитивним внутрішнім змінам, звільненню від страхів і тривоги. Ці концепції створили основу для зародження арттерапії. У США засновниками арттерапії стали Маргарет Наумбург і Едіт Крамер. У 1940-х роках М. Наумбург почала застосовувати арттерапію як форму психотерапії, базуючись на теорії Фрейда, але пішла далі, дозволяючи своїм пацієнтам не тільки розповідати про сновидіння, а й відображати їх у зображеннях. Створені пацієнтами образи Наумбург розглядала як символічну мову.

В Україні арттерапія перебуває на етапі активного розвитку, і її проблематика є предметом досліджень низки науковців-теоретиків та практиків, серед яких О. Вознесенська, Н. Волкова, В. Газолишин, Н. Єщенко, Н. Полякова, Н. Простакова, А. Старовойтов, Т. Яценко та інші. Найбільшого поширення в країні набули такі форми арттерапії, як терапія через образотворче мистецтво, танцювально-рухова терапія, а також казкотерапія, що виступає різновидом бібліотерапії.

Разом з тим розвиток мистецько орієнтованих методів у сучасній освіті продемонстрував, що творчість може виконувати не лише терапевтичну, а й значну педагогічну функцію. Поступовий перехід від корекційно-розвивального впливу арттерапії до ширшого педагогічного використання мистецтва сприяв формуванню окремого напрямку – артпедагогіки, яка інтегрує мистецтво у освітньому процесі як потужний дидактичний та виховний інструмент. Саме артпедагогіка забезпечує можливість системного розвитку творчих здібностей, емоційної культури та ключових компетентностей учнів, поєднуючи гуманістичні засади освіти з активною

художньою діяльністю.

Артпедагогіка (мистецька педагогіка) – це синтез двох галузей наукового знання (мистецтва та педагогіки), що забезпечують розробку теорії та практики педагогічного процесу художнього розвитку дітей та дають відповіді на питання формування основ художньої культури через мистецтво та художньо-творчої діяльності (музичну, образотворчу, художньомовленнєву, театралізовано-ігрову) [55].

Артпедагогічні методика дозволяють поєднувати навчальні, виховні та розвивальні завдання, створюючи позитивне освітнє середовище, що сприяє активному самовираженню та емоційній рівновазі дитини.

Використання мистецтва як педагогічного інструменту сприяє різнобічному розвитку особистості, формуванню естетичних смаків та ціннісних орієнтирів молодших школярів. Інтеграція художньої діяльності в освітній процес забезпечує розвиток емоційно-почуттєвої сфери дитини та допомагає їй цілісно сприймати навколишній світ» [46]. Взаємодія дитини з образотворчим, театральним, музичним чи декоративно-прикладним мистецтвом забезпечує багатовимірний вплив на психоемоційний розвиток.

Становлення артпедагогіки як наукової галузі пов'язане з пошуками дієвих засобів гуманізації освіти та активного включення творчої діяльності до педагогічної практики. Доведено, що художнє самовираження сприяє гармонізації внутрішнього світу особистості, розвитку її емоційної культури та творчого потенціалу» [82].

В Україні артпедагогіка отримала значний розвиток завдяки дослідженням вітчизняних науковців, які обґрунтували її теоретичні засади та методичні можливості. Серед них – фундаментальні праці, присвячені мистецькій педагогіці та інтегративним формам навчання, що розкривають потенціал мистецтва у розвитку особистості [56].

Значний внесок у розвиток артпедагогічних технологій зроблено у сучасних працях, присвячених художньо-практичній діяльності та формуванню творчої особистості. Автори підкреслюють, що засоби

артпедагогіки не лише розвивають естетичний смак, а й виступають потужним інструментом самопізнання, допомагаючи дитині реалізувати свій творчий потенціал та подолати емоційну скутість [24].

Розглянемо детальніше поняття «арттерапія». Арттерапія (від англ. *art*, мистецтво) є напрямом у психотерапії та психологічній корекції, який базується на використанні мистецтва і творчості як засобів впливу на психоемоційний стан особистості. У вузькому розумінні арттерапія переважно стосується образотворчого мистецтва і має на меті стабілізацію емоційного стану пацієнта через творчий процес [37].

Є. Вознесенська трактує арттерапію як метод зцілення через творче самовираження, підкреслюючи, що це не стільки терапія чи лікування, скільки досягнення цілісності особистості [14]. На думку О. Титаренко, арттерапія – це комплекс методів і технологій, що спрямовані на реабілітацію за допомогою мистецтва та творчої діяльності [81].

Основна *мета арттерапії* – допомогти людям навчитися ефективно виражати і осмислювати свої емоції та внутрішні переживання. Важливо, що створені в процесі арттерапії роботи виконують переважно допоміжну роль: вони служать засобом для розуміння особистих почуттів і ситуацій, які їх породили. Ці творчі прояви – малюнки, скульптури, музичні композиції тощо – виступають своєрідним відображенням внутрішнього стану людини. Через роботу з образами, символами й іншими формами самовираження арттерапія дозволяє людині не тільки познайомитися з власним емоційним світом, а й знайти способи його регулювання. Такий підхід сприяє емоційному звільненню, дає можливість проживати складні моменти та знаходити внутрішню рівновагу.

Спочатку термін «арттерапія» використовувався для позначення різних методів залучення мистецтва і творчої діяльності з терапевтичними цілями. У результаті цього склалися кілька напрямів, зокрема: терапія відволікаючими враженнями, терапія зайнятістю (метою якої було навчання і відвернення пацієнтів від хворобливих переживань), трудова терапія та соціальна

реабілітація (працетерапія на основі виробничої діяльності осіб, що проходять лікування і реабілітацію). Останній підхід також називають індустріальною терапією або терапією трудовою діяльністю.

Якщо арттерапія фокусується на корекції психоемоційних станів (клінічний або психологічний аспект), то *артпедагогіка має іншу мету* – виховання, розвиток та соціалізацію особистості засобами мистецтва. Вона не ставить діагнозів, а використовує творчість як інструмент для формування компетентностей, необхідних дитині в житті.

У сучасній науковій думці артпедагогіка розглядається як міждисциплінарна галузь, що інтегрує знання з педагогіки, психології та мистецтвознавства. Згідно з «Енциклопедією освіти» (за ред. В. Г. Кременя), артпедагогіка – це синтез двох галузей наукового знання (мистецтва і педагогіки), що забезпечує розробку теорії та практики педагогічного процесу художнього розвитку дітей і формування у них основ художньої культури [25].

Н. Є. Миропольська наголошує, що сутність артпедагогіки полягає не в професійному навчанні мистецтву (як у художніх школах), а у використанні художніх засобів для розв'язання загальнопедагогічних завдань. Це може бути *розвиток комунікативних навичок, згуртованість колективу, адаптація до навчання або розвиток креативного мислення* [51].

Важливою рисою артпедагогіки є її гуманістична спрямованість. Як зазначає Л. М. Масол, методи артпедагогіки дозволяють перетворити процес навчання на «суб'єкт-суб'єктну» взаємодію, де учень не просто споживає інформацію, а активно творить, переживає естетичний досвід і через нього пізнає світ. Мистецтво тут виступає не як самоціль, а як «м'який» педагогічний інструмент впливу на свідомість і поведінку дитини без примусу [47].

Отже, якщо арттерапевт запитує: «Що ти відчуваєш, малюючи це?» (акцент на емоціях і проблемах), то артпедагог запитує: «Що ти створив і як це допомагає нам зрозуміти тему/себе/світ?» (акцент на розвитку і пізнанні).

Арттерапію іноді розглядають як варіант трудової терапії, коли основну увагу приділяють ремеслам або іншим видам художньої творчості.

Проте сучасні арттерапевти не схиляються до такого погляду. Соціальний напрям арттерапії, що включає творчі методи роботи з людьми, які мають проблеми зі здоров'ям, сформувався на основі діяльності спеціалістів із прикладного мистецтва, які часто не мали спеціальної медичної чи психологічної підготовки.

У науково-педагогічному контексті поняття «арттерапія» трактується як підтримка емоційного благополуччя та психічного здоров'я особистості, групи чи колективу через художню діяльність. Вона акцентує на завданнях розвитку, виховання та соціалізації. Арттерапія в освіті є системною інновацією, яка має такі *особливості*:

- об'єднує теоретичні й практичні ідеї, новітні технології;
- пов'язана з багатьма соціальними, психологічними та педагогічними явищами;
- має відносну самостійність, відокремлюючись від інших складових освітнього процесу (навчання, управління тощо);
- здатна до інтеграції й трансформації [74].

Т. Яковишина зазначає, що арттерапія виконує такі ключові функції:

- *комунікативна* – сприяє розвитку навичок вербальної та невербальної комунікації, зокрема через використання візуальних образів і символів. Ця функція допомагає встановлювати позитивні міжособистісні контакти, формуючи здатність до вираження емоцій та думок у творчій формі;
- *діагностична* – забезпечує процес самопізнання через художню діяльність. Ця функція допомагає виявити особливості емоційних переживань, визначити глибинні проблеми, труднощі та можливі порушення у розвитку особистості, що дозволяє краще зрозуміти внутрішній світ і потреби людини;
- *терапевтична* – спрямована на усвідомлення та поступове подолання різних внутрішніх і зовнішніх перешкод, які можуть заважати особистісному розвитку та повноцінній життєдіяльності. Терапевтична функція також включає самореалізацію через спонтанну творчість, що дозволяє звільнитися від стресу і психологічного напруження;

– *корекційна* – зосереджена на досягненні позитивних змін як на індивідуальному, так і на груповому рівні через арттерапевтичну взаємодію. Ця функція допомагає коригувати поведінкові та емоційні аспекти, сприяючи гармонізації особистості та розвитку соціально прийнятних моделей поведінки;

– *функція міжнаціональної комунікації* – допомагає засвоювати загальнолюдські цінності та розвивати культурну ідентичність. Арттерапія сприяє міжкультурному взаєморозумінню, знайомлячи з різними традиціями і соціально-культурними цінностями, що об'єднують людей незалежно від національної приналежності.

– *соціалізаційна* – сприяє здобуттю соціального досвіду та залучає учасників до системи суспільних відносин. Ця функція допомагає засвоювати етичні норми, розвиває почуття відповідальності та сприяє адаптації у соціальному середовищі;

– *індивідуалізаційна* – спрямована на збереження унікальності та індивідуальної ідентичності кожної особистості. Ця функція підкреслює неповторність кожної людини, допомагаючи усвідомити власну цінність і значущість [89].

Слід зазначити, що артпедагогіка виникла як освітній напрям, що поєднує художню діяльність і педагогічні технології з метою всебічного розвитку особистості. Артпедагогіка розглядає творчість як основний інструмент навчання, виховання та соціалізації, водночас інтегруючи елементи арттерапії для підтримки емоційного стану учнів [82].

Основні *функції артпедагогіки* перегукуються з функціями арттерапії, але адаптовані до освітнього контексту. Дослідники (зокрема Л. Масол, Г. Шевченко) виділяють такі ключові функції:

Комунікативна – розвиток вербальної та невербальної комунікації через образи, символи, творчі проєкти, спрямовані на формування вміння виражати емоції та думки [48].

Діагностична – виявлення індивідуальних особливостей розвитку, здібностей та потреб учнів через творчі прояви, що дозволяє педагогу вчасно помітити проблеми дитини без прямого втручання [82].

Розвивальна і терапевтична – спрямована на формування креативного мислення, самовираження та емоційної компетентності, що допомагає учням долати внутрішні та зовнішні перешкоди в навчанні та соціалізації. Як зазначає Г. Шевченко, мистецтво гармонізує внутрішній світ дитини [88].

Корекційна – підтримка позитивних змін у поведінці, розвиток соціально прийнятних моделей взаємодії та поведінки, зняття емоційної напруги.

Соціалізаційна – сприяння засвоєнню соціального досвіду, етичних норм і правил поведінки, інтеграції у колектив через спільну творчу діяльність.

Індивідуалізаційна – підкреслює унікальність і неповторність кожної особистості, сприяє усвідомленню власної цінності та значущості через створення унікального творчого продукту [54].

Таким чином, артпедагогіка є природним продовженням і розширенням ідей арттерапії у освітньому процесі, поєднуючи педагогічну цільову спрямованість із творчою самореалізацією учнів та розвитком їхніх соціальних і емоційних компетентностей.

У сучасних умовах арттерапія об'єднує різноманітні *методи*, що мають терапевтичний вплив на психічний та емоційний стан людини, залучаючи різні форми мистецтва та творчої діяльності. Серед них:

– *ізотерапія* – лікувальний вплив засобами образотворчого мистецтва, що включає малювання, ліплення, декоративно-прикладне мистецтво та інші види творчості. Цей метод допомагає людині виразити емоції, покращити самооцінку та знайти вихід зі стресових ситуацій через створення візуальних образів;

– *бібліотерапія та казкотерапія* – терапія читанням, що сприяє емоційному розвантаженню та рефлексії через літературні сюжети та казки. Цей підхід дозволяє краще розуміти власні почуття і переживання, проводячи

паралелі з прочитаним матеріалом;

– *імаготерапія* – лікування через образи та театралізацію, що включає акторську діяльність та драматичні прийоми. Ця форма терапії дозволяє зануритися в роль і прожити різні життєві ситуації, що сприяє глибшому розумінню власних емоцій і внутрішніх конфліктів;

– *музикотерапія* – терапевтичний вплив через сприймання музики, який допомагає заспокоїти нервову систему, знижує рівень тривожності та піднімає настрій. Прослуховування музики та її обговорення сприяють вираженню та опрацюванню емоцій;

– *вокалотерапія* – спів, який є ефективним засобом для подолання тривоги, підвищення настрою та стимулювання дихальних і голосових процесів, що впливають на загальне самопочуття;

– *кінезітерапія* – терапія через рух, яка включає танцювальну терапію, хореотерапію та корекційну ритміку. Використання рухів як терапевтичного інструменту дозволяє покращити фізичне здоров'я, підвищити самооцінку та надати вихід емоціям;

– *пісочна терапія* – робота з піском, яка допомагає відтворювати та опрацьовувати внутрішні переживання, оскільки побудова сюжетів у пісочниці забезпечує безпечне вираження підсвідомих емоцій [70; 37].

Таким чином, арттерапія надає широкий спектр методів для емоційної та психічної підтримки, що дозволяють людям виражати себе в безпечному, творчому середовищі, яке сприяє зниженню рівня стресу, підвищенню самосвідомості та особистісному розвитку.

Візуальні арттехнології охоплюють такі форми як малювання, ліплення, колажування, пісочна терапія, ландшафтна арттерапія. Зокрема, колажування є доцільним на етапі знайомства дітей з арттехнологіями, оскільки ця техніка, що базується на комбінуванні підготовлених матеріалів (вирізків із журналів, друкованих видань, геометричних фігур, піктограм тощо), знижує страх перед помилками чи відсутністю навичок. Ліплення з різних матеріалів ефективно

допомагає вивільняти негативні емоції, як-от гнів, злість чи страх, сприяючи зниженню напруження та розвитку вміння висловлювати почуття [74].

Пісочна арттерапія поєднує невербальне (створення композицій) та вербальне (обговорення їх значення) вираження, надаючи дітям можливість безпечно досліджувати й виражати свої емоції. Пісочниця стає умовним простором для прояву внутрішнього світу дитини та зняття напруження.

Музична арттерапія спрямована на використання емоційного впливу музики для поліпшення психологічного стану дитини. Унікальні властивості музики сприяють психофізіологічним та емоційним реакціям, які позитивно впливають на особистість [65]. Як зазначав видатний педагог В. Сухомлинський, якщо з раннього дитинства привчати дитину до краси музики, вона підніметься на рівень культури, який неможливо досягти іншими засобами. Музичні враження пробуджують у дитині власну гідність та красу, формуючи її морально-естетичні цінності [71].

Мистецтво має здатність передавати свої ідеї через емоційний вплив, адже без емоцій воно втрачає свою силу. Вплив мистецтва пробуджує естетичні почуття, які є особливою формою емоцій, що вимагають найвищої психічної активності [35]. Музика, зокрема, є відображенням емоційних аспектів людських переживань і допомагає передати образи та емоції, спонукаючи до глибшого розуміння довкілля. Через емоційну виразність музика формує світогляд, впливаючи на почуття та думки.

Сприймаючи музику, людина проживає спектр емоцій, що дозволяє їй розвивати емоційний інтелект і естетичні відчуття. Такі емоції можуть включати почуття піднесення, трагічного, комічного тощо. Переживання цих почуттів суб'єктивні, але, коли вони розділяються з іншими, це збагачує емоційний світ кожної особистості.

Німецький дослідник Г.-Г. Декер-Фойгт у своєму підручнику «Вступ до музикотерапії» детально аналізує можливості та виклики музикотерапії, розглядаючи її як спосіб художньо-терапевтичного впливу, що сприяє емоційно-особистісному розвитку дітей [35]. Важливий внесок у цю сферу

зробив і грузинський фізіолог Іван Тархнішвілі, який у 1893 році у своїй праці «Вплив музики на організм людини» довів, що гармонійна музика позитивно впливає на здоров'я [15].

В арттерапії творчість розглядається не в загальноприйнятому розумінні як створення нових матеріальних чи духовних цінностей, а як спосіб подолання внутрішніх обмежень і розширення власних можливостей. Це процес, що допомагає людині відкривати нові горизонти, шукати гармонію в житті, активізувати внутрішні ресурси та реалізувати свій творчий потенціал у максимальному обсязі.

Артпедагогіка виникла в межах педагогічної науки як відповідь на потребу гуманізації та творчої спрямованості освітнього процесу, орієнтованого на розвиток особистості, її креативного та емоційного потенціалу. Вона спирається на ідеї педагогіки мистецтва, культурологічного та особистісно орієнтованого підходів і не має лікувальної або корекційної мети.

Натомість арттерапія сформувалася в межах психології та психотерапії і спрямована на психоемоційну підтримку, корекцію та гармонізацію внутрішнього стану особистості за допомогою художньо-творчих засобів. Її використання в освітньому середовищі можливе лише в адаптованій формі та за умови збереження педагогічної спрямованості.

Артпедагогіка поєднує педагогічну мету з художньо-творчою діяльністю, використовуючи методи, подібні до арттерапевтичних, для розвитку креативності, емоційної компетентності та соціальної адаптації учнів [12].

У візуальних арттехнологіях артпедагогіки використовуються малювання, ліплення, колажування, пісочна терапія, ландшафтна арттерапія. Колажування, наприклад, є ефективним на етапі знайомства дітей із арттехнологіями, оскільки зменшує страх перед помилками та відсутністю навичок, дозволяючи вільно комбінувати готові елементи [82]. Ліплення з різних матеріалів (глина, пластилін, тісто) допомагає вивільнити негативні

емоції через кінестетичну взаємодію та розвивати вміння висловлювати почуття у тривимірній формі.

Пісочна арттерапія в артпедагогіці поєднує невербальне та вербальне вираження, дозволяючи дитині безпечно досліджувати власні емоції. Музична арттерапія та вокалотерапія стимулюють психофізіологічні та емоційні реакції, формують морально-естетичні цінності та сприяють розвитку емоційного інтелекту [72].

Таким чином, артпедагогіка використовує творчість як засіб навчання, виховання і розвитку особистості, сприяючи розширенню внутрішніх можливостей учня та реалізації його творчого потенціалу у повному обсязі [48. с. 18–20].

Для визначення ефективності арттерапії у збагаченні соціокультурного досвіду можна виділити такі критерії:

– мотиваційно-ціннісний: відображає позитивне ставлення до артдіяльності, бажання розвивати свої художні навички та знання, продуктивність у творчості, а також рівень самостійності, впевненості та активності;

– когнітивний: оцінює засвоєння знань про різні види мистецтва і техніки артдіяльності, потребу в самостійному пізнанні, здатність до запам'ятовування, порівняння та аналізу інформації;

– діяльнісний: відображає досвід практичної участі в колективній артдіяльності, здатність до творчої і комунікативної співпраці, внесок у спільну діяльність і рівень адаптованості у колективі [31, с. 11].

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури можна провести порівняльну характеристику за ключовими факторами та критеріями.

Таблиця 1.1.1

Порівняльна характеристика арттерапії та артпедагогіки

Критерій	Арттерапія	Артпедагогіка
Мета	Психоемоційна підтримка, корекція, розвиток	Освітній розвиток учня, формування творчих і

	внутрішнього стану дитини, зниження стресу та тривожності.	технологічних компетентностей через мистецтво.
Основний акцент	На емоціях, переживаннях, самовираженні та психологічній безпеці.	На навчанні, засвоєнні знань, розвитку творчих навичок та мислення.
Сфера застосування	Психологічна та корекційно-розвивальна робота.	Освітній процес у школі, гуртках, під час практичних занять з мистецтва та технологій.
Методи	Малювання, ліплення, казкотерапія, музикотерапія, кольоротерапія, артігри, спрямовані на терапевтичний ефект.	Мистецькі техніки, творчі завдання, проекти, інтеграція мистецтва у навчальні дисципліни.
Роль педагога, фахівця	Арттерапевт або психолог супроводжує емоційний стан дитини, не оцінює результат.	Учитель спрямовує навчальну діяльність, може оцінювати виконання завдань.
Оцінювання	Відсутнє, головний результат — емоційне полегшення та розвиток самосприйняття.	Присутнє, залежно від освітньої програми та навчальних результатів.
Очікуваний результат	Гармонізація емоційного стану, розвиток саморегуляції, підвищення впевненості.	Розвиток творчих здібностей, мислення, навичок у сфері технологічної та мистецької освіти.
Кінцевий продукт діяльності	Не є головним, важливий процес і переживання.	Має значення результат роботи (проект, виріб, рисунок) є частиною навчання.

Арттерапія має особливу привабливість, оскільки вона здебільшого використовує невербальні методи самовираження та спілкування, активуючи праву півкулю мозку, яка зазвичай менш задіяна в щоденному житті. Гармонійний розвиток особистості вимагає рівномірного розвитку обох півкуль, адже здорова міжпівкульна взаємодія є основою для повноцінного

самовираження. Права півкуля є важливою для таких аспектів життя, як творчість, інтуїція, навчання, дружба, створення родини, виховання дітей і романтичні стосунки. Тому арттерапія відіграє унікальну роль у розвитку особистості, стимулюючи творчий потенціал і сприяючи емоційній та соціальній гармонії [31, с. 12].

Таким чином, арттерапія та артпедагогіка виступають ефективними і інноваційними інструментами розвитку здобувачів початкової освіти, сприяючи емоційному, психологічному, когнітивному, соціальному та творчому розвитку дітей. Використання арттерапевтичних і артпедагогічних методів у освітньому процесі дозволяє учням вільно виражати свої емоції, розвивати креативний потенціал, удосконалювати навички спілкування та співпраці, а також формувати морально-естетичні цінності.

Застосування цих методів у початковій школі сприяє інтеграції особистісного розвитку з освітнім процесом, формуючи у дітей здатність до саморегуляції, розвитку емоційного інтелекту, позитивної самооцінки та адаптації у соціальному середовищі. Артпедагогіка розширює можливості для самовираження, дозволяючи досліджувати світ через творчість і одночасно опановувати нові знання та навички.

Отже, поєднання арттерапії та артпедагогіки у освітньому процесі початкової школи формує гармонійно розвинену, емоційно стабільну та творчу особистість, що є важливим аспектом сучасної освіти та фундаментом для подальшого успішного навчання і соціальної адаптації дітей.

1.2. Цифрові технології та їх роль у формуванні предметних компетентностей на уроках технологічної освітньої галузі

Праця є невід'ємною складовою матеріального та духовного розвитку людини. У процесі трудової діяльності людина не лише створює матеріальні цінності, а й удосконалює свої творчі здібності, самореалізується та формується як активний громадянин.

Динамічні зміни в суспільстві, стрімкий розвиток науки і виробництва, упровадження новітніх технологій зумовлюють необхідність перегляду змісту освіти. Одним із головних завдань освітнього процесу стає виховання особистості, здатної самостійно приймати рішення, адаптуватися до динамічних змін та ефективно діяти в сучасному світі. Досягнення цієї мети передбачає впровадження технологічної підготовки учнів уже з початкової школи. Діти молодшого віку мають не тільки опанувати базові знання з елементарної обробки матеріалів, а й активно залучатися до творчої, проєктної та перетворювальної діяльності, формувати уявлення про культуру праці та побуту.

Сучасні виклики зумовили радикальну модернізацію освітньої системи України, що знайшло відображення у затвердженні Державних стандартів початкової та загальної середньої освіти [23]. Базовий навчальний план початкової освіти включає вісім освітніх галузей, серед яких галузь «Технології», що відіграє ключову роль у підготовці молоді до професійного життя та трудової діяльності.

Змістове наповнення освітньої галузі «Технології» базується на таких основних напрямках:

- інтеграція людини в технічне середовище;
- технологічні аспекти людської діяльності;
- соціально-професійне орієнтування на сучасному ринку праці;
- взаємодія людини з інформаційними технологіями (основи ІКТ, програмування, моделювання);

– проєктна діяльність у сфері матеріальної культури [23; 79].

Метою освіти є всебічний розвиток, навчання, виховання, виховання обдаровання, соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і здобуття освіти впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальна, трудолюбива, інновативна, громадянсько активна, дотримується сталого розвитку, прав людини, демократії, спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству.

Формування в учнів компетентностей, визначених Законом України «Про освіту» та Державними стандартами, зазначено в Законі України «Про повну загальну середню освіту» [65]. Основним завданням освіти є всебічний розвиток особистості, її навчання, виховання та соціалізація. Освіта має формувати людину, яка здатна гармонійно взаємодіяти з суспільством та природним середовищем, прагне до самовдосконалення й безперервного здобуття нових знань упродовж життя. Вона сприяє становленню свідомої, відповідальної, працелюбної, творчої та інноваційно налаштованої особистості, яка дотримується демократичних цінностей, прав людини, принципів сталого розвитку й орієнтована на активну участь у житті громади та суспільства.

Законодавчі документи, зокрема Закон України «Про освіту» [61] та Закон України «Про повну загальну середню освіту» [62], визначають необхідність формування в учнів комплексу ключових компетентностей, які є основою для їхньої особистісної, соціальної та професійної самореалізації.

Освітня галузь «Технології» відіграє важливу роль у сучасному освітньому процесі. Згідно з державним стандартом, її метою є розвиток компетентностей у сфері техніки та технологій, а також формування здатності учнів до активного впливу на довкілля за допомогою сучасних технологічних засобів [23]. Важливо, щоб цей вплив здійснювався без шкоди для довкілля, сприяв особистісному розвитку, розширенню можливостей самовираження та підготовці до професійної діяльності.

Термін «компетентність» походить від слова «компетентний», що означає «обізнаний». У сучасному науковому дискурсі компетентність трактується не просто як сукупність знань, а як здатність усвідомлювати та оцінювати результати діяльності, володіти відповідними вміннями та застосовувати їх на практиці.

Як інтегративна характеристика діяльності та поведінки людини, компетентність визначає ефективність досягнення поставленої мети та є предметом дослідження в різних науках. Опанування знань, умінь, навичок, здатність вирішувати проблеми, адаптуватися до суспільних норм і розвивати особистісні якості є необхідною умовою життєдіяльності. Оскільки будь-яка людська діяльність оцінюється соціумом, саме компетентність стає її базовою основою.

Поняття «компетентність» увійшло в науковий обіг у другій половині ХХ ст. [6]. Наприкінці 1950-х років цей термін почав активно використовуватися як в українських, так і в закордонних дослідженнях, однак його значення інтерпретувалося по-різному. У закордонних наукових працях (П. Бурдье, П. Вейл, Ф. Данвер, Ф. Мерн, Дж. Равен, Р. Уайт, Д. Хаймс) акцент робився на практичну складову компетентності – наявність здібностей, що дозволяють ефективно виконувати конкретні завдання в певній сфері.

Сучасні словники трактують «компетентність» як: а) високий рівень обізнаності у певній галузі, наявність необхідних знань та здатність їх застосовувати; б) володіння певними повноваженнями та відповідальність за прийняті рішення [20, с. 223].

Різні науковці дають власні визначення поняття «компетентність». О. Савченко розглядає компетентність як інтегровану здатність особистості, що формується у процесі навчання. Вона включає знання, уміння, навички, цінності та досвід, які можуть бути реалізовані в практичній діяльності [63, с. 137].

На думку Дж. Равена, компетентність складається з низки компонентів, які можуть відрізнятися за своєю природою – когнітивні елементи пов'язані із

знаннями та мисленням, а емоційні – із самоконтролем, упевненістю та відповідальністю. Учений виділяє ключові компетентності, що базуються на таких характеристиках, як готовність, здатність і психологічні особливості особистості [98].

О. Пометун визначає компетентність як синтез знань, умінь і навичок, які забезпечують людині можливість ефективно вирішувати різноманітні завдання у своїй сфері діяльності. Дослідниця наголошує, що компетентність не обмежується теоретичними знаннями, а включає практичні навички, необхідні для адаптації до змін і успішного виконання поставлених завдань [59].

О. Кучай характеризує компетентність як особистісну рису, що базується на попередньому досвіді та знаннях. Науковець підкреслює, що компетентність є результатом взаємодії теоретичних знань і практичного досвіду, що дозволяє людині ефективно діяти в конкретних умовах та вирішувати професійні завдання [39].

У стратегічних засадах модернізації середньої освіти наголошується, що оновлений освітній зміст має базуватися на розвитку таких ключових компетентностей:

- впевнене володіння українською мовою;
- здатність ефективно комунікувати рідною та іноземними мовами;
- уміння застосовувати математичні знання у практичних ситуаціях;
- компетентність у сфері природничих наук, технічних дисциплін і сучасних технологій;
- здатність до креативного мислення та впровадження інновацій;
- екологічна свідомість і відповідальне ставлення до довкілля;
- обізнаність у цифрових технологіях та інформаційно-комунікаційна грамотність;
- орієнтація на безперервне навчання та саморозвиток;
- громадянська активність та соціальна відповідальність;

– розуміння культурної спадщини та особистісна культурна ідентичність;

– підприємницьке мислення та фінансова обізнаність [17, с. 9].

Упровадження цифрової грамотності в процес навчання на уроках технологій, як зазначають В. Харламенко та Я. Дімнич, сприяє розвитку самостійності учнів, їхньої здатності до творчої діяльності, готовності до співпраці та формуванню необхідних компетентностей. Особливе значення серед них займає цифрова компетентність, яка визначається як впевнене, критичне та відповідальне використання цифрових технологій у навчанні, професійній діяльності та соціальній взаємодії. Цифрова компетентність охоплює такі ключові аспекти, як інформаційна грамотність, комунікація та співпраця в цифровому середовищі, створення цифрового контенту (включаючи програмування), дотримання принципів кібербезпеки та здатність до вирішення проблем. Вона включає розуміння можливостей, обмежень та ризиків, пов'язаних із цифровими технологіями, а також знання основних механізмів їхньої роботи. Опанування цифрової компетентності передбачає не лише використання технологій для навчання й роботи, а й сприяє розвитку творчого потенціалу, активного громадянства та соціальної інтеграції. Вона також забезпечує можливість ефективної комунікації та співпраці, що є необхідним у сучасному цифровому суспільстві. Розвинені навички дозволяють аналізувати, створювати, оцінювати, поширювати цифровий контент, що є ключовим для успішної інтеграції особистості у світ технологій [84].

Сьогодні технологічність виступає ключовою характеристикою людської діяльності, що безпосередньо впливає на пріоритети освітньої політики держави. Головним завданням сучасної освіти є розвиток творчої особистості, розкриття талантів, формування найкращих рис характеру та здібностей кожного учня. Як зазначає О. Савченко, на основі цих принципів було розроблено нові освітні програми для початкової школи, які ґрунтуються на таких основних засадах:

- орієнтація на дитину (дитиноцентричність) та відповідність природним закономірностям розвитку;
- узгодженість цілей навчального курсу з очікуваними результатами та змістовим наповненням;
- поєднання наукової обґрунтованості знань із їхньою доступністю та практичною спрямованістю;
- забезпечення наступності та перспективності розвитку учня на кожному етапі навчання;
- логічна структурованість матеріалу, що сприяє глибокому засвоєнню предметних компетентностей;
- взаємозв'язок між формуванням ключових і предметних компетентностей у межах кожної освітньої галузі;
- можливість реалізації освітнього змісту як через окремі предмети, так і в межах інтегрованих курсів;
- адаптація змісту програми до індивідуальних особливостей учнів, зокрема їхніх інтелектуальних, фізичних і пізнавальних можливостей;
- свобода творчого використання програми відповідно до умов освітнього середовища [64, с. 6]. Ці підходи спрямовані на створення гнучкої освітньої системи, яка враховує потреби кожного учня та забезпечує його всебічний розвиток.

Л. Мирна зазначає, що створення сучасного освітнього середовища вимагає комплексного оновлення матеріально-технічної бази, впровадження інноваційних методик навчання та використання новітніх технологій у освітньому процесі. Важливим аспектом є активне застосування інформаційно-комунікаційних технологій, мультимедійних засобів та інтерактивного обладнання. Матеріально-технічне забезпечення відіграє ключову роль у реалізації навчальних проєктів та створенні учнями різноманітних виробів. Для забезпечення ефективного освітнього процесу необхідно використовувати сучасні технологічні засоби, відповідне

обладнання, пристрої та якісні матеріали, які сприятимуть підвищенню продуктивності навчання та розвитку практичних навичок [50].

У сучасному світі цифрові технології відіграють важливу роль у процесі вивчення технологічної освітньої галузі, особливо серед молодших школярів. Інновації в освітній сфері безпосередньо пов'язані з актуальними стратегічними напрямками розвитку сучасної шкільної освіти, які спрямовані на формування у здобувачів початкової освіти необхідних ключових компетентностей. Використання цифрових технологій у освітньому процесі сприяє не лише ефективному засвоєнню матеріалу, а й розвитку комунікативних навичок, критичного мислення та творчого підходу до навчання, підвищенню пізнавального інтересу.

Питання впровадження інформаційно-цифрових технологій у освітній процес досліджували такі вітчизняні науковці, як В. Безпалько, Р. Гуревич, О. Кареліна, М. Кадемія, Є. Полат та інші. У своїх працях вони акцентували на важливості застосування цифрових технологій у навчанні.

М. Фуллан, видатний канадський педагог і фахівець у сфері освіти, наголошує на важливості інтеграції цифрових технологій у освітній процес як невід'ємної частини трансформації освіти. Він розглядає цей процес як перехід від традиційних методів навчання до інноваційного цифрового середовища, що сприяє підвищенню активності та залученості учнів у навчальну діяльність. На думку дослідника, цифрові технології відкривають можливості для створення інтерактивного освітнього простору, який стимулює особистісний розвиток учнів та їхню самостійну навчальну діяльність. Однією з ключових переваг використання цифрових технологій М. Фуллан вважає можливість персоналізації навчання, що дозволяє кожному здобувачеві освіти зосередитися на власних потребах, інтересах і темпі засвоєння матеріалу [92].

Водночас, учений підкреслює, що ефективне впровадження цифрових технологій потребує суттєвих змін у підходах до навчання та організації освітнього процесу. Він акцентує увагу на тому, що викладачі мають

опанувати необхідними цифровими компетентностями, щоб повною мірою використовувати технологічні ресурси у своїй професійній діяльності, сприяючи якісному оновленню системи освіти [92].

К. Гнатик і К. Фодор підкреслюють, що ключова перевага цифрових технологій у освітньому процесі полягає в необмеженому доступі до інформації незалежно від місця перебування чи часу. Завдяки онлайн-платформам і цифровим ресурсам учні можуть навчатися у зручному для себе темпі та відповідно до власного розкладу, що забезпечує гнучкість і доступність освітнього процесу. Крім того, цифрові технології пропонують широкий спектр інструментів для покращення навчального досвіду, зокрема інтерактивні моделі, віртуальні лабораторії та мультимедійні матеріали. Використання таких ресурсів сприяє глибшому розумінню складних тем та опануванню матеріалу інноваційними й цікавими способами. Окрім індивідуального навчання, цифрові технології стимулюють ефективну взаємодію та співпрацю між учнями та вчителями, сприяючи розвитку комунікативних навичок та обміну знаннями [18, с. 287].

Як справедливо зазначає А. Заїка, у сучасних освітніх умовах цифрові технології відіграють ключову роль у розвитку нових методів пошуку, використання та обробки навчальної й наукової інформації. Вони охоплюють широкий спектр цифрових інструментів, зокрема комп'ютерні технології, Інтернет-ресурси, а також аудіо- та відеотехніку [26]. Інтеграція цифрових технологій у освітній процес сприяє створенню динамічного цифрового середовища в закладах освіти, що значно підсилює комунікацію між усіма учасниками освітнього процесу. Крім того, вони доповнюють традиційні методи взаємодії, розширюючи можливості освітньої комунікації через сучасні цифрові платформи та інструменти.

О. Кривонос та О. Котенко зазначають, що упровадження цифрових технологій в освітній процес є однією з найважливіших і найстійких тенденцій у освіті. Саме вони дають змогу зробити навчання інтенсивнішим, підвищити його ефективність та прискорити процес сприймання, засвоєння й осмислення

знань. Використання медіа- та інтерактивних інструментів значно спрощує для педагогів впровадження інноваційних підходів до викладання. Серед них – *метод кейсів, дослідницько-пошукова діяльність, проєктний метод, розвивальні навчальні ігри* та інші активні форми навчання. Завдяки цьому учні легше сприймають і засвоюють новий матеріал, навчаючись у комфортному емоційному середовищі, що сприяє збереженню їхньої мотивації до навчання та розвитку пізнавального інтересу [38].

Сьогодні мобільні телефони стали невід’ємною частиною життя учнів уже з першого класу. Майже всі школярі молодшої ланки мають у своєму розпорядженні смартфони чи планшети, що дозволяє їм постійно використовувати ці пристрої не лише на уроках, а й упродовж усього навчального дня. Сучасні педагоги працюють із «цифровим» поколінням, тому подання навчального матеріалу, перевірка рівня його засвоєння та зворотний зв’язок мають бути максимально цікавими, інтерактивними та практичними. У цьому процесі вчителям допомагають цифрові інструменти – різноманітні додатки, конструктори ігор, вікторин і тестів, які легко використовувати на смартфонах і планшетах.

Застосування цифрових технологій сприяє персоналізації освітнього процесу, оскільки дозволяє адаптувати навчання до індивідуальних потреб кожного учня. Хоча вчитель не завжди має можливість приділити багато часу кожному школяреві під час уроку, він може ефективно відстежувати прогрес за допомогою аналітичних даних, які збирають освітні програми та додатки [43].

Отже, цифрові технології відіграють ключову роль у розвитку сучасної технологічної освіти, підвищуючи її якість, доступність та відповідність вимогам суспільства. Вони не замінюють традиційні підходи до навчання, а гармонійно доповнюють їх, створюючи комфортне й ефективне освітнє середовище для формування компетентної, творчої та конкурентоспроможної особистості.

1.3. Потенціал інтеграції артпедагогічних, арттерапевтичних та цифрових технологій у процесі розвитку емоційної компетентності та навчальних досягнень

Сучасна освіта потребує пошуку інноваційних методів, що сприяють гармонійному розвитку учнів, враховуючи як їхні когнітивні особливості, так і емоційно-психологічні потреби. Одним із таких методів є артпедагогіка, що поєднує виховний та навчальний потенціал мистецтва, а також арттерапія, яка широко використовується для емоційного розвантаження, розвитку уяви, зниження тривожності та формування позитивної самооцінки у дітей молодшого шкільного віку. Артпедагогічні й арттерапевтичні методи допомагають учням вільно виражати свої почуття та емоції через художнє самовираження, що особливо важливо в освітньому середовищі, спрямованому на всебічний розвиток особистості.

Паралельно з розвитком артпедагогіки та арттерапії освітній процес усе більше інтегрує цифрові технології, які відкривають нові можливості для навчання та саморозвитку дітей. Використання технологій у освітньому процесі не тільки підвищує інтерес учнів до предметів, але й сприяє розвитку критичного мислення, уміння працювати з інформацією та навичок самостійного навчання. Особливо актуально це у контексті технологічної освіти, яка покликана готувати учнів до сучасних викликів інформаційного суспільства.

Інтеграція артпедагогіки, арттерапевтичних методів і цифрових технологій створює новий підхід у педагогічній практиці, що дозволяє одночасно розвивати творчі здібності, когнітивні процеси та соціальні навички дітей. Така комбінація сприяє розвитку емоційної компетентності, навчальних досягнень, комунікативних умінь та навичок самовираження, що є ключовими чинниками успішного навчання та соціалізації здобувачів початкової освіти. У контексті такого підходу особливої актуальності набуває глибоке розуміння сутності компетентності, її структури й критеріїв оцінювання, а також

з'ясування ролі артпедагогічних та арттерапевтичних засобів у формуванні емоційної компетентності та навчальних результатів учнів.

Поняття компетентності у сучасній педагогіці та психології є ключовою інтегративною характеристикою особистості, що охоплює не лише знання, вміння і навички, але й досвід, цінності та готовність до ефективної діяльності. Зокрема, у Законі України «Про освіту» компетентність визначається як «динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [27].

На противагу цьому, Н. Бібік трактує її як «здатність особистості застосовувати знання та вміння, успішно взаємодіяти з навколишнім світом і досягати поставлених цілей» [7]. Структура компетентності традиційно включає когнітивний, діяльнісний та мотиваційно-ціннісний компоненти.

Однією з найважливіших соціально-особистісних складових є емоційна компетентність, концептуальна основа якої була закладена П. Саловеем та Дж. Майером при введенні поняття емоційного інтелекту: «здатність контролювати свої власні почуття та почуття інших, розрізняти їх та використовувати цю інформацію для управління власним мисленням та діями» [99].

Згодом Д. Гоулман популяризував це поняття, розглядаючи емоційну компетентність як «набуту здатність, що ґрунтується на емоційному інтелекті, яка приводить до видатної продуктивності на роботі» [93]. Структура емоційної компетентності за Д. Гоулманом поділяється на чотири кластери: самоусвідомлення та самоконтроль (особистісні компетенції), а також соціальна усвідомленість (емпатія) та управління стосунками (соціальні компетенції). Сформованість емоційної компетентності є динамічною характеристикою, яку українські дослідники, зокрема Е. Л. Носенко, пропонують розглядати як багаторівневу систему, що дозволяє особі ефективно використовувати емоційну інформацію для саморегуляції та побудови конструктивних стосунків [53].

Розвиток емоційної компетентності має прямий вплив на навчальні досягнення здобувачів освіти. Дослідження показують, що високий рівень самоконтролю та здатності долати фрустрацію позитивно корелює з академічною успішністю. Зокрема, І. Матійків підкреслює роль емоційного стану у формуванні стійкої мотивації до навчальної діяльності, зазначаючи, що розвинена емоційна компетентність сприяє профілактиці стресу та підвищенню ефективності навчання [49].

На формування емоційної компетентності та підвищення навчальних досягнень активно впливають артпедагогіка та арттерапія. Арттерапія як метод корекції через художню творчість сприяє невербальному вираженню та усвідомленню прихованих емоцій, знижуючи рівень тривожності, що є критично важливим для освітнього середовища [11]. Це створює сприятливий психологічний клімат для навчання. Артпедагогіка, використовуючи мистецтво як засіб розвитку, стимулює креативність та гнучкість мислення.

Водночас цифрові технології відіграють двояку роль. З одного боку, вони є потужним інструментом для розвитку: онлайн-платформи та спеціалізовані додатки можуть використовуватись для тренування навичок саморегуляції. З іншого боку, неконтрольоване використання цифрового простору може призводити до «втєчі від реальності» та зниження живого соціального досвіду, необхідного для розвитку емоційного інтелекту [58].

Протягом останніх п'яти років педагогічна спільнота в Україні стала безпосереднім учасником значних змін у сфері освіти, зокрема, адаптації до змішаного та дистанційного навчання. Паралельно з цим у світовій освітній спільноті, а також в Україні, відбувається масштабна цифрова трансформація освіти та науки. Вона зумовлена необхідністю швидкої адаптації до онлайн-формату навчання, опанування сучасними цифровими компетентностями, а також викликами, пов'язаними з обмеженим доступом до традиційної шкільної інфраструктури, зокрема через воєнні дії. Крім того, розвиток цифрових технологій та впровадження інноваційних рішень, таких як

штучний інтелект, відкривають нові можливості для цифровізації освітнього процесу.

Організація дистанційного навчання для учнів початкової школи є особливо складним завданням, оскільки потребує контролю за правильністю виконання практичних завдань, дотриманням техніки безпеки при роботі з інструментами та підтримки активної взаємодії з учнями. Проте ця ситуація була значно покращена завдяки низці чинників. По-перше, дедалі більше цифрових сервісів стали доступними для педагогів України, що дозволило реалізувати ефективні альтернативні рішення в освітньому процесі. По-друге, значно розширилася мережа курсів підвищення кваліфікації для вчителів, як на державному рівні, так і в приватному секторі. По-третє, цифрова компетентність самих молодших школярів значно зросла, що сприяє їхній ефективній роботі з навчальними платформами та інтерактивними інструментами. Ці чинники сприяли покращенню уроків «Дизайн і технології» у дистанційному форматі. Використання відеоконференцій на різних пристроях дозволяє вчителю ефективніше контролювати процес навчання та спостерігати за роботою учнів. Завдяки інтеграції сучасних сервісів стало можливим постійне демонстрування зразка готового виробу, що допомагає дітям краще орієнтуватися у виконанні завдання. Використання різних форматів візуалізації, таких як фотозображення, анімації, GIF-файли та відео, значно підвищує залученість учнів та їхню мотивацію до навчання. Наприклад, платформа Canva дозволяє поєднувати всі ці елементи в одній презентації, що робить освітній процес наочним і доступним [67].

Ураховуючи санітарні норми онлайн-навчання, частина уроків проводиться у асинхронному форматі, коли учні опрацьовують навчальні матеріали самостійно. Використання цифрових платформ дає можливість створювати якісний та зрозумілий навчальний контент, що сприяє самостійній роботі школярів. Готові вироби учні можуть надсилати на перевірку у вигляді фото, відео або GIF-анімацій через навчальні платформи або сервіси на зразок Canva, що спрощує комунікацію та подолання технічних обмежень деяких

освітніх ресурсів. Цифрові інструменти відкривають безліч можливостей для вчителів, дозволяючи інтегрувати інтерактивні дошки, програми для відеоконференцій та мультимедійні ресурси, що робить навчання цікавішим та ефективнішим. Вони можуть демонструвати освітні відео, використовувати анімації, організовувати віртуальні екскурсії та інші інтерактивні активності. Сьогодні існує широкий вибір онлайн-ресурсів, які допомагають педагогам удосконалювати власні уроки, створювати авторські навчальні матеріали або адаптувати вже готовий контент, включаючи відеоуроки, інтерактивні вправи, віртуальні лабораторії тощо [66; 68].

Одним із найефективніших підходів є використання графічних редакторів, які дозволяють учням створювати власні малюнки, комікси, колажі чи моделі, допомагаючи розвивати їхню уяву та емоційний інтелект. Наприклад, прості програми, такі як Tux Paint або Paint 3D, є чудовими інструментами для творчої самореалізації молодших школярів. Вони містять інтуїтивно зрозумілі інструменти для малювання, експериментування з кольорами, текстурами та формами, що дає можливість дітям передавати власні почуття та думки через мистецтво.

Як зазначає М. Швардак, графічний редактор є одним із найпростіших та найдоступніших цифрових інструментів, що активно використовуються в початковій освіті. Він не лише допомагає дітям опановувати базові навички створення та редагування зображень, але й стимулює розвиток просторового мислення, творчості та креативного самовираження. Крім того, використання графічного редактора сприяє формуванню інформаційної культури учнів, допомагаючи їм краще орієнтуватися у цифровому середовищі [87, с. 23].

Згідно з типовою освітньою програмою О. Савченко, знайомство з графічними редакторами вперше відбувається у 2-му класі. У цей період школярі починають засвоювати основи цифрової графіки, вчать створювати малюнки, редагувати візуальні об'єкти та аналізувати результати своєї роботи. Важливою особливістю є те, що вивчення графічного редактора інтегрується у різні навчальні предмети, сприяючи міждисциплінарному підходу в освіті

[78]. У 3-4 класах використання графічних редакторів набуває більш прикладного характеру. Учні не лише вдосконалюють навички роботи із зображеннями, а й використовують їх у навчальних проєктах, створенні презентацій, ілюстрацій та плакатів [77].

У програмі ТОП Р. Шияна тематика роботи з графічними редакторами найактивніше розглядається у 3-4 класах, де основний акцент робиться на творчій складовій. Наприклад, у межах освітньої лінії «Моя цифрова творчість» школярі освоюють створення текстів, зображень, відео та анімацій із подальшим редагуванням. Використання таких програм дає змогу учням глибше зрозуміти основи цифрового мистецтва, навчитися працювати з візуальним контентом та підготуватися до подальшого навчання у складніших цифрових середовищах [80]. Отже, графічний редактор у початковій школі виступає не лише засобом розвитку цифрової грамотності, а й ефективним інструментом для формування творчого та критичного мислення, що є ключовим аспектом сучасного освітнього процесу.

Графічний редактор Paint часто стає першим інструментом для навчання роботи з візуальним контентом у початковій школі. Його популярність пояснюється кількома вагомими перевагами. По-перше, ця програма є стандартним компонентом операційної системи Windows, що гарантує її доступність на більшості шкільних комп'ютерів без потреби додаткового встановлення чи налаштування. По-друге, Paint має простий та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс, що дозволяє дітям легко освоювати базові інструменти без попередньої підготовки.

Попри те, що Paint не є професійним редактором, він відіграє важливу роль у розвитку початкових навичок цифрової графіки. Його використання допомагає учням створювати малюнки, редагувати зображення та знайомитися з основами роботи з графічним контентом [9]. Крім того, вивчення цього редактора включене до змісту освітньої лінії «Комп'ютерні програми. Меню та інструменти» (О. Савченко), що підкреслює його значущість у освітньому процесі. Важливо, що після опанування Paint учням

значно легше переходити до складніших програм, що відкриває нові можливості для творчості та цифрового самовираження [78].

Окрім класичного Paint, дедалі більше уваги приділяється сучаснішій версії – Paint 3D, яка також інтегрована в операційну систему Windows. Ця програма має оновлений інтерфейс, зберігаючи водночас простоту та зручність у використанні. Її головна особливість – можливість створювати об'ємні моделі та працювати з тривимірними зображеннями. Такі функції особливо приваблюють дітей, адже вони дозволяють експериментувати з формами, текстурами та кольорами, розвиваючи просторове мислення та навички візуального моделювання [87, с. 26].

Ще одним ефективним інструментом у навчанні молодших школярів є Tux Paint – графічний редактор, спеціально адаптований для дітей. На відміну від стандартних програм, він має яскравий інтерфейс, звуковий супровід при використанні інструментів, а також можливість застосування різних художніх технік. Tux Paint стимулює творче мислення завдяки гнучкості налаштувань та широкому спектру інструментів для малювання [16].

Важливою відмінністю Tux Paint від Paint є автоматичне збереження файлів у спеціальній папці та повноекранний режим роботи, що усуває можливість відволікання на інші програми. Це сприяє максимальній концентрації учнів на процесі створення графічних композицій та дозволяє повністю зануритися у творчий процес.

Отже, використання графічних редакторів у освітньому середовищі початкової школи не лише сприяє розвитку цифрових навичок, а й допомагає дітям виявляти креативність, розвивати просторове мислення та експериментувати з різними художніми техніками, що дозволяє дітям виражати свої емоції та ідеї через творчість. Поєднання різних редакторів дає змогу знайти оптимальний баланс між простотою та функціональністю, забезпечуючи ефективне засвоєння навичок цифрового мистецтва.

Платформа Canva відкриває широкі можливості для реалізації спільних проєктів, що сприяє розвитку комунікативних навичок учасників освітнього

процесу. Завдяки функції редагування в режимі реального часу, вчителі та учні можуть взаємодіяти у спільному середовищі, обмінюватися ідеями та вдосконалювати свої проекти колективно. Такий підхід не лише підвищує ефективність навчання, а й формує командну відповідальність, покращує співпрацю та сприяє розвитку гнучких навичок, необхідних у сучасному освітньому просторі [101].

Зі зростанням популярності дистанційного навчання виникла потреба у використанні інструментів, що забезпечують ефективне візуальне спілкування. Canva є одним із найзручніших сервісів для створення та поширення інтерактивних навчальних матеріалів, доступних у будь-який час для учнів різних вікових категорій [94]. Гнучкість цієї платформи дозволяє адаптувати освітній контент відповідно до потреб кожного класу, що значно покращує засвоєння матеріалу.

Учні можуть активно використовувати Canva для реалізації власних проєктів, розробки плакатів, презентацій та інфографік. Завдяки цьому вони не лише розвивають креативне мислення, а й навчаються логічно структурувати інформацію та вдосконалювати навички візуального представлення даних. Використання такої платформи в освітньому процесі сприяє не лише академічному зростанню, а й формуванню ключових компетентностей, таких як критичне мислення, цифрова грамотність та командна робота [91].

Основні переваги використання Canva в освіті:

- зручний та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс, що дозволяє швидко освоїти платформу як учням, так і вчителям;
- різноманітність форматів: можливість створення презентацій, плакатів, інфографік, електронних книг та інших навчальних матеріалів;
- функція спільної роботи, яка дозволяє кільком користувачам одночасно працювати над одним проєктом, коментувати зміни та вносити правки;

– великий вибір безкоштовних і преміум-ресурсів, що допомагають створювати професійний дизайн без спеціальних навичок у графічному редагуванні. Однак, основним обмеженням роботи в Canva є необхідність постійного підключення до інтернету. Це може стати викликом для учнів і вчителів у регіонах з нестабільним доступом до мережі. З огляду на це, переваги платформи значно перевищують її недоліки, роблячи Canva цінним інструментом для сучасної освіти, що сприяє інтеграції цифрових технологій у освітній процес [41; 3].

Платформа Canva відкриває широкі можливості для урізноманітнення освітнього процесу на уроках технологій, сприяючи розвитку креативного мислення та цифрових навичок учнів. Вона дозволяє легко створювати візуальні матеріали, що сприяють кращому розумінню та засвоєнню навчального матеріалу. Одним із найефективніших способів використання Canva є створення моделей та ескізів майбутніх виробів, макетів і креслень, що дозволяє учням графічно відображати свої ідеї перед їхньою практичною реалізацією.

Також Canva може бути корисною для розробки навчальних проєктів у вигляді плакатів або буклетів, які пояснюють технологічні процеси, що допомагає учням не лише систематизувати інформацію, а й розвивати навички оформлення матеріалів. Крім того, за допомогою платформи можна ілюструвати покрокові інструкції для виконання практичних робіт, що сприяє чіткому розумінню послідовності технологічних дій.

У межах проєктного навчання Canva використовується для створення дизайну візиток, афіш, презентацій, що не лише підвищує інтерес дітей, а й навчає їх основам візуального представлення інформації. Одним із ключових аспектів застосування платформи є можливість візуалізації технологічних процесів, наприклад, створення схем складання конструкцій або графічне відображення етапів виготовлення виробу, що допомагає учням краще розуміти та аналізувати технологічні операції.

Отже, використання Canva на уроках технологій у початковій школі робить навчання цікавим, інтерактивним і доступним для учнів. Ця платформа сприяє розвитку творчих здібностей, формуванню цифрових компетентностей і навичок командної роботи, що є важливими складовими сучасного освітнього процесу.

Одним із ефективних інструментів для моделювання є платформа Tinkercad, яка дозволяє створювати 3D-моделі відповідно до тематики уроків технологій. Наприклад, учні можуть розробляти прості моделі будинків, транспортних засобів чи елементарних механізмів, що не лише допомагає їм зрозуміти принципи конструювання, а й надає можливість проявити творчість у дизайні.

Tinkercad – це вебзастосунок для 3D-дизайну та моделювання, який відзначається простотою використання та доступністю для широкого кола користувачів. Його інтуїтивний інтерфейс робить процес створення тривимірних моделей зрозумілим навіть для початківців, незалежно від віку чи рівня підготовки. Завдяки цьому будь-який вчитель може легко створити інтерактивну 3D-модель, що допоможе покращити візуалізацію навчального матеріалу та сприятиме ефективнішому засвоєнню знань учнями [1].

Оскільки Tinkercad працює виключно в онлайн-режимі, користувачам не потрібно встановлювати додаткове програмне забезпечення. Єдині вимоги – наявність інтернет-з'єднання та доступ до браузера. Програма використовує блокову систему проектування, що дозволяє створювати 3D-об'єкти шляхом простого перетягування базових форм, таких як куби, циліндри або користувацькі елементи. Крім того, платформа надає можливість змінювати параметри моделей, зокрема їхній колір, розмір, матеріал та текстові вставки, що робить процес моделювання більш гнучким та персоналізованим.

Однією з ключових функцій Tinkercad є робоча площина, яка виступає базовою платформою для створення 3D-об'єктів. Це дозволяє користувачам легко позиціювати, вирівнювати та редагувати елементи, забезпечуючи високу точність при проектуванні. Додатковою перевагою є активна спільнота

користувачів, де педагоги та учні можуть ділитися своїми розробками, співпрацювати над проектами та досліджувати моделі, створені іншими учасниками [1].

Tinkercad широко застосовується в освітньому процесі, особливо для ознайомлення учнів з основами 3D-дизайну та моделювання. Завдяки безкоштовному доступу до платформи вона є доступною для всіх охочих, а вчителі можуть легко інтегрувати її у навчальні програми. Окрім можливості проєктування моделей, Tinkercad також підтримує створення інтерактивних завдань та вікторин. Учні можуть працювати з 3D-об'єктами, виконуючи завдання, що потребують аналізу просторових конструкцій, вирішення дизайнерських задач або відповідей на питання, пов'язані з побудовою моделей. Такий підхід не лише розвиває критичне мислення та просторову уяву, а й підвищує мотивацію до навчання, роблячи його більш цікавим та інтерактивним.

Процес роботи над такими моделями складається з кількох етапів: спочатку діти проєктують об'єкт у цифровому середовищі, вивчаючи його геометричні та конструктивні особливості, а потім презентують свої роботи у класі, аналізуючи переваги та можливі вдосконалення. Це сприяє розвитку навичок командної роботи, аргументованого висловлення власних ідей та вмінню враховувати технічні аспекти під час творчого процесу [8].

Платформа Kahoot! є ефективним інструментом для організації інтерактивного навчання на уроках дизайну і технологій у початковій школі. Вона дозволяє вчителям урізноманітнити освітній процес, зробити його більш захопливим і мотивуючим для учнів. Ігровий формат Kahoot! сприяє розвитку уваги, швидкого мислення та активного засвоєння знань. Учні можуть відповідати на запитання зі своїх пристроїв, що забезпечує інтерактивну взаємодію та миттєвий зворотний зв'язок.

Щоб працювати з платформою Kahoot!, учні використовують свої мобільні пристрої, попередньо встановивши відповідний додаток. Вчитель надає їм унікальний PIN-код для підключення до тесту. Після введення

власного нікнейму (рекомендується використовувати прізвище) учні бачать на екранах своїх пристроїв варіанти відповідей, позначені кольоровими геометричними фігурами: зелений квадрат, червоний трикутник, синій ромб і жовте коло. Водночас саме запитання та текстові варіанти відповідей виводяться на великий екран у класі. Весь процес тестування супроводжується відображенням поточних результатів на пристрої вчителя, що дозволяє миттєво аналізувати динаміку відповідей. По завершенню тестування Kahoot! підбиває підсумки, демонструючи ніки учнів із найкращими результатами на великому екрані. Після цього учасники разом із педагогом можуть обговорити підсумки тесту, розглянути помилки, оцінити ефективність виконаної роботи та поділитися враженнями. Крім того, сервіс дає можливість експортувати результати у формат електронної таблиці Microsoft Excel, що полегшує подальший аналіз успішності учнів [73].

При оцінці платформи Kahoot! як інструменту для поточного контролю знань варто враховувати її переваги та можливі виклики. Цей сервіс ідеально підходить для групової роботи, оскільки значно зменшує часові витрати на індивідуальне опитування кожного учня, що особливо важливо в умовах обмеженого навчального часу. Водночас використання мобільних пристроїв під час тестування може створювати певні ризики, оскільки учні мають постійний доступ до Інтернету. Перемикання між додатками, включаючи веб-браузер, ускладнює контроль за самостійністю виконання завдань. Це особливо актуально, якщо тестування проводиться без чіткого обмеження часу на відповіді.

Щоб мінімізувати ризик списування та забезпечити об'єктивність оцінювання, педагогам варто включати до тестів питання творчого характеру, що вимагають аналізу, аргументованих відповідей або нестандартного підходу до вирішення завдань. Такий підхід не лише ускладнить можливість механічного копіювання відповідей, а й сприятиме розвитку критичного мислення та активному залученню учнів до освітнього процесу.

Однією з головних переваг платформи є її універсальність, адже Kahoot! можна адаптувати до будь-якої теми уроку. Наприклад, під час вивчення матеріалів та інструментів учням можна запропонувати вікторину, у якій вони визначають правильне призначення інструментів або розпізнають матеріали за їхніми властивостями. Також Kahoot! можна використовувати для перевірки розуміння технологічних процесів, де учні визначають правильну послідовність виготовлення виробів чи правила безпеки під час роботи з різними техніками.

Перед виконанням практичної роботи вчитель може застосувати Kahoot! для повторення правил роботи з матеріалами та основ проєктування, що допоможе учням краще підготуватися до творчих завдань. Окрім цього, платформа сприяє розвитку креативного мислення, адже через запитання з варіантами відповідей учні можуть аналізувати різні дизайнерські рішення та шукати найкращі варіанти для створення власних проєктів. Також Kahoot! можна використовувати для завдань на відповідність та класифікацію, де школярі співвідносять технологічні процеси з відповідними виробами або визначають відповідність між матеріалами та їхніми властивостями.

Творчість є потужним інструментом для самовираження дітей, особливо коли йдеться про емоційні переживання. Малювання, моделювання та використання цифрових технологій дозволяють учням передавати свої почуття, зменшувати рівень тривожності та стресу, а також покращувати емоційний добробут. Завдяки візуальному мистецтву діти можуть краще усвідомлювати власні емоції та навчатися їх висловлювати без слів.

Одним із ефективних методів такого самовираження є створення «емоційних картин» або масок, що символізують певні почуття. Використання цифрових інструментів, таких як Paint або Paint 3D, дозволяє дітям експериментувати з кольорами, текстурами та формами, відображаючи власний емоційний стан. Наприклад, дитина може створити картину, де теплі кольори символізують радість, а холодні – спокій або сум. Додавання

абстрактних елементів чи текстур допомагає зробити вираження емоцій ще глибшим.

Іншим варіантом є створення масок емоцій, де діти розробляють образи, що відображають радість, страх, злість або захоплення (рис. 1.1). Це не лише допомагає їм усвідомити власні почуття, а й вчить емпатії, адже вони можуть спробувати зобразити емоції інших людей.

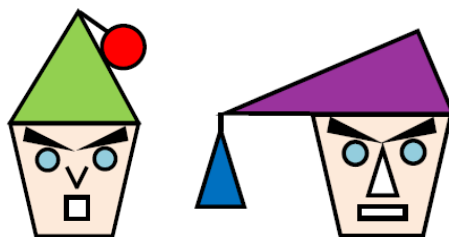

Рис. 1.1. Зразок зображення емоцій у програмі Paint

Поєднання артпедагогічних та арттерапевтичних методів із цифровими технологіями відкриває нові можливості для творчого розвитку дітей, одночасно сприяючи формуванню соціальних навичок. Робота в групах під час створення спільних проєктів допомагає учням не лише розвивати креативність, а й навчитися ефективно взаємодіяти, висловлювати власні думки, слухати інших та працювати над спільним результатом.

Одним із ефективних методів такої інтеграції є створення групового цифрового проєкту, наприклад, спільного малюнка чи відео. Використовуючи Adobe Spark, учні можуть об'єднувати свої творчі ідеї, доповнюючи один одного. Кожен учасник команди вносить свою частину роботи, передаючи власні емоції чи ідеї через візуальні образи, текстури, кольори або звуки. Це не лише заохочує дітей до самовираження, а і вчить їх погоджувати рішення, розподіляти обов'язки та підтримувати командний дух.

Процес спільної творчості допомагає дітям усвідомити цінність співпраці та навчитися спільно знаходити рішення. Крім того, інтерактивність цифрових платформ спрощує взаємодію та дозволяє учасникам легко редагувати й удосконалювати свої роботи. Такі проєкти можуть бути корисними не лише для розвитку креативного потенціалу, а й для покращення навичок комунікації, відповідальності та вміння працювати у команді.

Учителі можуть ефективно інтегрувати артпедагогічні, арттерапевтичні методи з цифровими технологіями під час практичних занять, створюючи простір для самовираження учнів та розвитку їхньої креативності. Такий підхід не лише допомагає дітям краще висловлювати свої почуття через мистецтво, а й навчає їх працювати з цифровими інструментами, сприяючи формуванню навичок роботи з візуальним контентом.

Один із практичних способів поєднання артпедагогіки, арттерапії та цифрових технологій полягає у створенні змішаних проєктів, де спочатку учні працюють із традиційними матеріалами, а потім переводять свої роботи у цифровий формат. Наприклад, спочатку діти малюють на папері або ліплять моделі з пластиліну, створюючи зображення чи об'ємні фігури, які передають їхні емоції, переживання або настрої. Після цього вони фотографують свої роботи за допомогою планшета чи смартфона, що дозволяє зберегти та оцифрувати результати їхньої творчості. Наступний етап – обробка фотографій за допомогою цифрових інструментів, таких як Canva, де діти можуть експериментувати з кольорами, додавати текстури, ефекти або текстові описи до своїх зображень, що сприяє подальшому самовираженню. Учитель може заохочувати учнів поєднувати свої роботи у спільні колажі, створювати слайд-шоу або оформлювати їх у вигляді віртуальної виставки.

Підсумковим етапом є презентація робіт у класі, під час якої кожен учень може поділитися своїми думками щодо створеного проєкту, пояснити, які емоції він хотів передати, та висловити свої враження. Такий підхід допомагає дітям розвивати навички комунікації, критичного мислення та самопрезентації.

Окрім цього, цифрові технології сприяють артпедагогічним та арттерапевтичним методам через: анімаційні додатки (наприклад, Toontastic) – допомагають дітям створювати власні історії, розвиваючи не лише творчість, а й комунікативні навички; музичні редактори (наприклад, Chrome Music Lab) – дозволяють експериментувати зі звуками та створювати мелодії, що сприяє емоційному розвантаженню та самовираженню; віртуальна та доповнена реальність (наприклад, Quiver) – надають можливість працювати з 3D-об'єктами та переносити власні ідеї у віртуальний простір [100; 96; 97].

Отже, інтеграція артпедагогічних, арттерапевтичних методів із цифровими технологіями у освітньому процесі відкриває широкі можливості для всебічного

розвитку учнів. Поєднання творчого самовираження через мистецтво з використанням сучасних цифрових інструментів сприяє не лише розвитку креативного потенціалу, а й допомагає регулювати емоційний стан, знижуючи рівень стресу та тривожності. Завдяки такому підходу учні мають змогу висловлювати свої почуття у доступній та комфортній формі, що позитивно впливає на їхню емоційну стійкість і самовпевненість.

Окрім цього, використання цифрових технологій у поєднанні з артпедагогікою та арттерапією стимулює розвиток соціальних навичок, адже групові проєкти, спільні творчі завдання та інтерактивні презентації допомагають дітям навчитися працювати в команді, спілкуватися, домовлятися та підтримувати один одного. Це сприяє формуванню важливих міжособистісних компетентностей, необхідних для успішної взаємодії в суспільстві.

Застосування цих методів на уроках технологій дозволяє не лише опанувати навчальний матеріал, а й розширювати можливості учнів у використанні сучасних інструментів для вираження своїх ідей, думок та емоцій. Завдяки роботі з цифровими платформами діти не лише засвоюють технологічні аспекти, а й набувають навичок цифрової грамотності, що є важливим у сучасному інформаційному середовищі.

Інтеграція артметодик, таких як арттерапія та артпедагогіка, із цифровими технологіями у освітній процес створює інноваційний освітній підхід, який сприяє розвитку творчих здібностей та когнітивного потенціалу учнів початкової школи. Використання художніх методик, зокрема кольоротерапії, символотерапії, казкотерапії та музикотерапії, стимулює самовираження, розвиток емоційної регуляції, емпатії та комунікативних навичок, що є основою емоційної компетентності.

Цифрові технології, такі як інтерактивні презентації, цифрові галереї учнівських робіт, платформи для проєктної діяльності та мультимедійні ресурси, підвищують мотивацію до навчання, залучають учнів до активної пізнавальної діяльності та сприяють індивідуалізації освітнього процесу.

Поєднання артпрактик із цифровими інструментами забезпечує комплексний розвиток особистості, поєднуючи емоційний, соціальний та інтелектуальний аспекти навчання. Такий інтеграційний підхід створює сприятливе середовище для формування навчальних досягнень та емоційної компетентності учнів, стимулюючи їхню активність, креативність і самостійність у навчанні.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ I

У результаті теоретичного аналізу змісту та можливостей арттерапевтичних і цифрових технологій у початковій освіті встановлено, що обидва напрями є потужними інструментами для підтримки всебічного розвитку дитини, формування її емоційного інтелекту, соціальних і когнітивних навичок. Арттерапія забезпечує безпечний простір для творчого самовираження, сприяє емоційному розвантаженню, зниженню рівня тривожності та розвитку уяви. Використання різноманітних методів – ізотерапії, музикотерапії, бібліо- та казкотерапії, пісочної терапії тощо сприяє гармонізації внутрішнього стану дитини та розвитку її особистісних ресурсів.

Цифрові технології, своєю чергою, створюють нові можливості для організації освітнього процесу, роблячи його більш гнучким, інтерактивним і доступним. Їх упровадження відповідає вимогам сучасного інформаційного суспільства та державних освітніх стандартів. Вони сприяють формуванню цифрової грамотності, розвитку навичок критичного мислення, самостійності та співпраці. Інструменти на кшталт Canva, Tinkercad, Paint, Paint 3D, Tux Paint чи Kahoot! забезпечують не лише засвоєння навчального матеріалу, а й розвиток креативності, просторового мислення та комунікативних навичок.

Інтеграція арттерапевтичних методів і цифрових технологій у початковій освіті дозволяє поєднати емоційно-творчий та когнітивно-технологічний виміри навчання. Такий підхід сприяє створенню інноваційного освітнього середовища, у якому дитина не просто отримує знання, а активно розвиває власні здібності, вчиться самовираженню, взаємодії з іншими та ефективній адаптації до викликів сучасного світу. Важливо, що ця інтеграція враховує індивідуальні особливості учнів, підтримує їх емоційне благополуччя та мотивацію до навчання.

РОЗДІЛ II. МЕТОДИКА ТА ПРАКТИЧНЕ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ТЕХНОЛОГІЧНІЙ ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ

2.1. Організація та проведення констатувального етапу експерименту

У сучасній освітній практиці спостерігається стійке зростання інтересу до впровадження інтеграційних підходів, які поєднують різні види діяльності, форми подачі навчального матеріалу та педагогічні технології з метою створення цілісного, гнучкого й емоційно значущого освітнього середовища. Особливої актуальності набуває поєднання традиційних педагогічних методів із засобами артпедагогіки, арттерапевтичними елементами та цифровими інструментами, оскільки такий підхід дозволяє одночасно впливати як на когнітивну, так і на емоційно-ціннісну сферу молодших школярів.

Дослідження ґрунтується на практичному впровадженні навчальних занять, у межах яких артпедагогічні та арттерапевтичні елементи, зокрема кольоротерапія та музикотерапія, поєднувалися з використанням цифрових платформ Mozaik3D, Canva та інших інструментів візуалізації й моделювання. Така інтеграція розглядалася не як додатковий компонент уроку, а як органічна складова освітнього процесу, спрямована на підвищення навчальної мотивації, емоційної залученості та якості практичної діяльності учнів.

Педагогічний експеримент проводився на базі Лебединського закладу загальної середньої освіти I–III ступенів №7 Лебединської міської ради Сумської області. У дослідженні брали участь учні четвертих класів. Експериментальною групою було визначено 4-А клас, у якому впроваджувалася інтегрована методика. 4-Б клас виступав як контрольна група та навчався за традиційною програмою без цілеспрямованого використання артпедагогічних і цифрових засобів.

На констатувальному етапі здійснювалося визначення початкового рівня навчальних досягнень та емоційної компетентності учнів 4-А та 4-Б класів. Окрім діагностичних процедур, проводилися педагогічні

спостереження, аналіз практичних робіт учнів і анкетування з метою отримання цілісного уявлення про вихідний стан досліджуваних показників.

Формувальний етап передбачав активне впровадження артпедагогічних і арттерапевтичних методик, що поєднували технологічні завдання з артвправами, спрямованими на розвиток креативності, емоційної стійкості, емоційної чутливості та внутрішньої мотивації до навчальної діяльності.

На контрольному етапі здійснювалося повторне визначення рівнів навчальних досягнень і емоційної компетентності учнів обох груп, а також розроблення методичних рекомендацій щодо якісного застосування інтеграційного підходу в освітньому процесі початкової школи.

Згідно з метою нашого дослідження, було поставлено завдання:

1. Провести констатувальний етап, спрямований на виявлення початкового рівня сформованості емоційної компетентності та навчальних досягнень учнів на уроках технологічної освітньої галузі.

2. Розробити зміст і структуру формувального впливу, що поєднує артпедагогічні, арттерапевтичні та цифрові технології.

3. Організувати та реалізувати формувальний етап експерименту у 4-А класі шляхом упровадження інтегрованої методики в освітній процес.

4. Забезпечити проведення навчальних занять із використанням артпедагогічних практик, елементів арттерапії та цифрових інструментів відповідно до розробленої методики.

5. Провести контрольний етап експерименту шляхом повторної діагностики учнів обох груп з метою виявлення змін, що відбулися під впливом формувального впливу.

6. Порівняти результати експериментального та контрольного класів, визначити динаміку показників і встановити ефективність запропонованої інтеграційної методики.

Метою констатувального етапу експерименту було визначення вихідного рівня навчальних досягнень учнів з технологічної освітньої галузі та рівня сформованості їх емоційної компетентності.

Завдання констатувального етапу полягали у:

1. Виявленні початкового рівня навчальних досягнень учнів за критеріями точності, охайності та самостійності виконання практичних робіт

2. Визначенні рівня емоційної компетентності за допомогою опитувальника «Визначення рівня розвитку емоційної компетентності молодших школярів» поданого у Додатку А, який оцінює здатність розпізнавати емоції, виражати почуття, здійснювати саморегуляцію та проявляти емпатійне ставлення до інших.

3. Порівнянні початкових показників експериментальної та контрольної груп з метою встановлення їх порівнюваності та забезпечення валідності подальшого експерименту.

Результати первинної діагностики показали, що обидві групи були порівнянними. Структура рівнів навчальних досягнень учнів 4-А та 4-Б класів на початок експерименту була наступною: високий рівень – 20 %, достатній – 20 %, середній – 46,7 %, низький – 13,3 %.

Домінування середнього рівня є типовим для середини навчального року в початковій школі, коли учні вже володіють базовими технологічними вміннями, проте ще не демонструють повної самостійності, гнучкості та впевненості у виконанні практичних завдань.

Щодо емоційної компетентності, первинні показники свідчили про однакову стартову базу: високий рівень – 26,7 %, середній – 40 %, низький – 33,3 % у кожній групі. Ці дані підтверджують необхідність цілеспрямованого педагогічного впливу для підвищення рівня емоційної компетентності та навчальних досягнень учнів.

Ці дані підтверджують наявність значного потенціалу для цілеспрямованого педагогічного впливу, спрямованого на розвиток емоційної компетентності та підвищення навчальних досягнень учнів.

На рисунку 2.1.1. подано початковий розподіл рівнів навчальних досягнень учнів до початку експерименту.

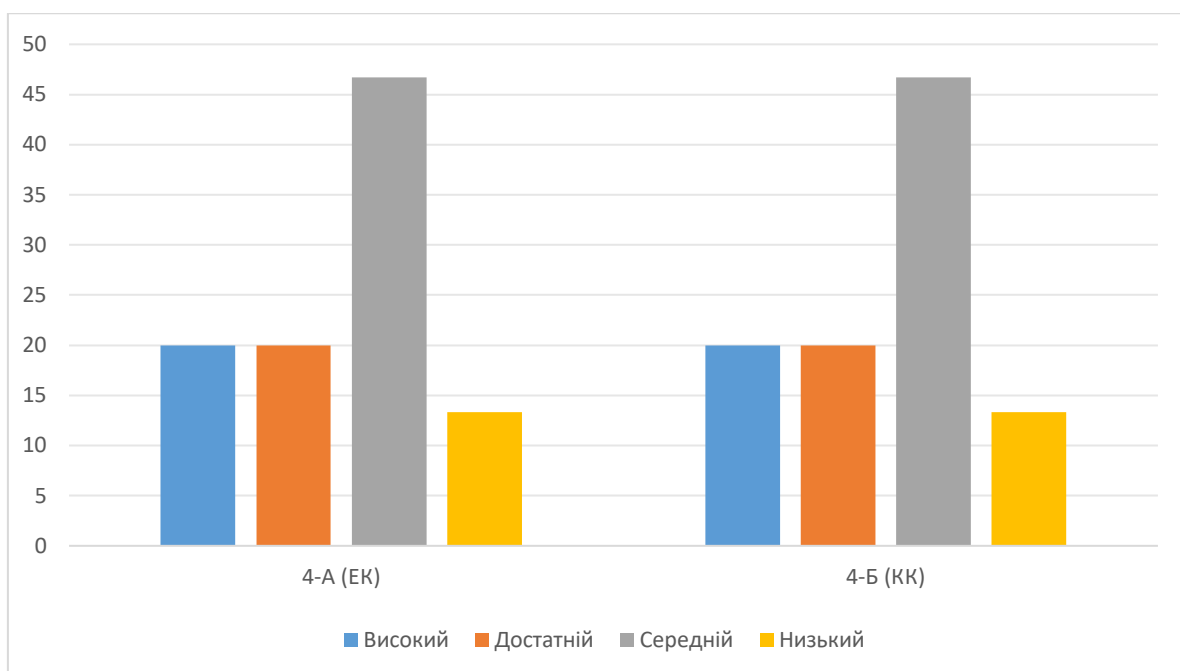

Рис.2.1.1. Початковий розподіл рівнів навчальних досягнень учнів (до експерименту, %)

У таблиці 2.1 відображено початковий рівень емоційної компетентності учнів експериментальної та контрольної груп.

Таблиця 2.1.1.

Початковий рівень емоційної компетентності учнів (% від загальної кількості учнів)

№	Рівень емоційної компетентності	4-А (ЕК)	4-Б (КК)
1	Високий	26,7	26,7
2	Середній	40	40
3	Низький	33,3	33,3

Аналіз вихідних показників дозволяє стверджувати, що обидві групи були повністю порівнюваними, а отже, подальші зміни можна інтерпретувати як наслідок цілеспрямованого педагогічного впливу – або його відсутності.

Опитувальник, використаний на констатувальному етапі, дав змогу визначити здатність учнів розпізнавати власні та чужі емоції, усвідомлювати їх, контролювати власні реакції та виявляти емпатійне ставлення до однокласників. Початкові показники розвитку емоційної компетентності учнів експериментального класу подано на рисунку 2.1.2.

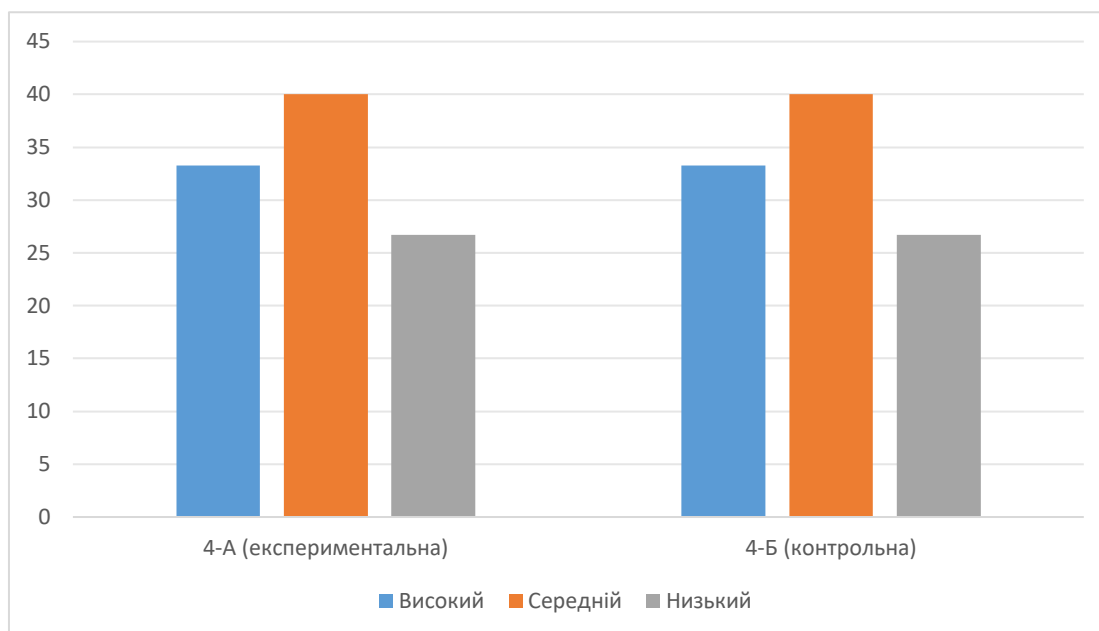

Рис.2.1.2. Рівень розвитку емоційної компетентності ЕК (до експерименту, %)

Отримана початкова картина є рівноважною та підтверджує валідність подальшого порівняльного аналізу. Саме ці результати стали підґрунтям для розроблення формульовального етапу експерименту, в межах якого було створено систему інтегрованих уроків технологічної освітньої галузі з використанням артпедагогічних і цифрових інструментів.

У наступному розділі буде детально висвітлено зміст, структуру та методичні особливості розроблених уроків формульовального етапу експерименту, а також обґрунтовано вибір артпедагогічних і цифрових засобів як ключових чинників розвитку емоційної компетентності та навчальної успішності учнів початкової школи.

2.2. Реалізація формувального етапу експерименту

Метою формувального етапу експерименту було впровадження розробленої системи інтегрованих навчальних занять у освітній процес експериментальної групи з метою підвищення рівня навчальних досягнень і розвитку емоційної компетентності учнів. Навчання учнів контрольної групи здійснювалося за традиційною методикою без цілеспрямованого використання артпедагогічних, арттерапевтичних та цифрових інструментів, що дало змогу простежити відмінності в динаміці результатів.

Формувальний етап тривав упродовж II семестру та охоплював теми «Світ невидимий», «Світ невідомий» і «Як це влаштовано, як це працює?» у межах курсу «Дизайн і технології» для учнів 4 класу. Під час опрацювання зазначених тем систематично застосовувалися артпедагогічні та арттерапевтичні методи, зокрема художньо-образні вправи, робота з кольором і формою, елементи кольоротерапії та музикотерапії, а також цифрові інструменти візуалізації й моделювання, серед яких Mozaik3D і Canva. Їх використання було спрямоване не лише на ілюстрацію навчального матеріалу, а й на формування емоційно комфортного, творчо насиченого освітнього середовища, що сприяло активізації пізнавальної діяльності та зниженню емоційної напруги учнів.

У контексті оновлення змісту освіти та впровадження інноваційних підходів до організації освітнього процесу в початковій школі особливої актуальності набуває розробка навчальних занять, які інтегрують артпедагогічні, арттерапевтичні та цифрові технології з традиційними методами навчання. Артпедагогічні підходи, орієнтовані на розвиток творчого мислення, образного сприймання та емоційної чутливості, у поєднанні з арттерапевтичними методами, що позитивно впливають на емоційний стан, самовираження та особистісний розвиток дитини, створюють умови для глибшого осмислення навчального матеріалу, формування ключових

компетентностей і підвищення мотивації до навчальної діяльності у технологічній освітній галузі.

Інтеграція артпедагогічних, арттерапевтичних і цифрових підходів вимагала ретельного педагогічного проєктування занять, урахування вікових та психологічних особливостей молодших школярів, а також добору таких форм і методів роботи, які забезпечували активну участь кожної дитини в освітньому процесі. Особлива увага приділялася створенню ситуацій успіху, можливості вільного емоційного самовираження через художньо-творчу діяльність і поетапному виконанню практичних завдань, що сприяло розвитку впевненості у власних силах, позитивного ставлення до навчання та формуванню емоційної стійкості.

Упродовж формувального етапу експерименту артпедагогічні, арттерапевтичні методики та цифрові технології впроваджувалися системно і послідовно, що дозволило не лише реалізувати програмові вимоги курсу «Дизайн і технології», а й створити умови для емоційного розвантаження, розвитку креативності та естетичного смаку учнів початкової школи. Саме така організація освітнього процесу стала підґрунтям для подальшого аналізу ефективності розробленої системи занять, зміст і методика проведення яких подані у наступному підрозділі.

Тема 5. Світ невидимий (4 год).

Урок 17. Виготовлення декоративного панно «Зима». У процесі роботи було застосовано елементи кольоротерапії (робота з холодними відтінками для створення зорової гармонії), а також музикотерапію – фонове звучання інструментальної зимової музики сприяло концентрації та зниженню тривожності. Цифровим супроводом стала візуальна презентація прикладів зимових панно різних стилів за допомогою сервісу Canva.

Урок 18. Виготовлення годівнички для синички. Використовувалися елементи екоартпедагогіки, що поєднує творчість і турботу про довкілля. Учні працювали з природними та вторинними матеріалами. Для цифрової

підтримки використовувався короткий відеоролик про поведінку птахів узимку, який стимулював емпатію та екологічну свідомість.

Урок 19. Аплікація «Як ми дихаємо?». Урок інтегрував елементи психоосвітньої артпедагогіки, де через аплікацію діти моделювали органи дихання, усвідомлюючи значення турботи про власне тіло. Для цифрової складової було використано анімовану 3D-модель дихальної системи на платформі Mozaik3D.

Урок 20. Мобіль «Акваріум». Створення мобілю поєднувалося з елементами казкотерапії – учні вигадували історії про морських мешканців. У якості цифрової підтримки використовувалася анімація підводного світу, яка проєктувалася на інтерактивну панель.

Тема 6. Світ невідомий (4 год).

Урок 21. Виготовлення маленької восьминіжки. Упроваджено елементи тактильної артпедагогіки (робота з м'якими тканинами), що позитивно впливає на сенсорну інтеграцію. Використано інтерактивну інструкцію з YouTube для демонстрації етапів виготовлення.

Урок 22. Валентинка «Трояндове серце». Застосовано символотерапію, спрямовану на розвиток емпатії та позитивних соціальних взаємин. Для натхнення – цифрова галерея зображень тематичних листівок, створена в Google Slides.

Урок 23. Колаж «Космічна мандрівка». Комбінувалася техніка фотоколажу з цифровими елементами (вирізання та вставляння космічних об'єктів з інтернет-банків зображень). Робота мала терапевтичну цінність через елемент фантазування та образної діяльності.

Урок 24. Кумедний слоник зі шкарпетки. Упроваджено лялькотерапію – створення іграшки як засіб емоційного самовираження. Візуальний супровід – покрокове слайд-шоу інструкції, розроблене у PowerPoint.

Тема 7. Як це влаштовано, як це працює? (4 год).

Урок 25. Іграшка «Песик Бім». Застосовано розвивальну сюжетну артпедагогіку: кожен песик мав свою історію. Використано QR-код на відео-інструкцію та коротке відео-анімацію з рухомими іграшками.

Урок 26. Паперово-цукеркові квіти. Проведено заняття в стилі творчого декору із застосуванням музикотерапії та відеоуроку з техніки створення квітів.

Урок 27. Рухома іграшка «Кучерява вівця». Включено елементи механічної арт-активності, що сприяє розвитку дрібної моторики. Учні переглядали мультфільм-анімацію про механізми простих іграшок.

Урок 28. Виріб «Чудо-урожай». Застосовано тематичну арт-інсталяцію з овочів і фруктів, а також цифрове опитування у Kahoot! на тему: «Як зберігати врожай?», що дозволило інтегрувати рефлексію через гру.

Загалом така інтеграція не лише зробила навчання цікавішим і різноманітнішим, а й сприяла розвитку у здобувачів початкової освіти емоційної стійкості, креативності, комунікативності, уважності до себе та інших. Нижче представимо зразки розроблених навчальних занять із використанням арттерапевтичних і цифрових інструментів.

Урок 17. Тема: Декоративне панно «Зима».

Мета: ознайомити учнів із поняттям декоративно-ужиткового мистецтва; формувати уявлення про панно як декоративний виріб; навчити створювати панно з використанням паперової аплікації та змішаних технік; розвивати просторову уяву, дрібну моторику, навички композиційного мислення; розвивати естетичний смак; виховувати старанність, охайність, зосередженість, емоційну врівноваженість; створити емоційно комфортне середовище засобами музикотерапії та арттерапевтичної діяльності.

Очікувані результати уроку:

1) учні знають і розуміють: що таке декоративно-ужиткове мистецтво; особливості створення панно як одного з видів декоративного виробу; значення кольорів у мистецтві та емоційному сприйманні образу;

2) уміють: планувати послідовність дій для створення панно; працювати з різними матеріалами (папір, вата, клей, блискітки); застосовувати техніки аплікації та композиційного розміщення елементів; дотримуватися правил безпеки під час роботи з інструментами;

3) проявляють: творчу ініціативу, фантазію, естетичне чуття; здатність до емоційного самовираження через мистецтво; уміння слухати інструментальну музику як спосіб саморегуляції та концентрації уваги.

Ключові компетентності, що формуються:

– ініціативність і підприємливість: створення індивідуального виробу за власною ідеєю; здатність планувати дії та досягати результату;

– уміння вчитися впродовж життя: розвиток самостійності у виконанні практичного завдання; рефлексія щодо власної роботи та освітнього процесу;

– соціальна та громадянська компетентності: уміння працювати у доброзичливій атмосфері; висловлювати свою думку, поважаючи інших;

– інформаційно-цифрова компетентність: перегляд і аналіз цифрової презентації; використання цифрових ресурсів як джерела натхнення;

– емоційно-ціннісна компетентність: уміння розпізнавати, виражати та регулювати власні емоції через творчість; розвиток естетичного смаку та позитивного емоційного стану через музикотерапію та кольоротерапію;

– комунікативна компетентність: розвиток мовлення під час презентації власної роботи; участь у діалозі, обговоренні.

Обладнання та матеріали: альбом посібник «Маленький трудівничок»; основа з цупкого чорного картону, аркуші кольорового паперу різних відтінків, коректор у форматі ручки, клей для паперу, ножиці з тонкими лезами (манікюрні), канцелярський ніж для точного вирізання деталей; інтерактивна презентація прикладів зимових панно (створена у Canva); фонове звучання інструментальної зимової музики (Вівальді «Зима», Чайковський «Снігуронька»); відео з ютуб.

Тип уроку: комбінований (з елементами інтеграції артпедагогічних, арттерапевтичних та цифрових технологій).

Клас: 4.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

1. Вправа «Передай слово»

– Давайте разом замислимося: яким би ви хотіли бачити наш урок сьогодні? (Можливо, захопливим, пізнавальним, казково-настроєним, продуктивним, веселим, теплим, з ноткою таємничості...)

– А якими якостями маєте ви володіти, щоб урок вийшов саме таким? (Бути уважними, зосередженими, активними, кмітливими, старанними, наполегливими...)

– Якщо кожен із вас налаштується на позитив, проявить креативність і співпрацю, то ми разом створимо захопливий, натхненний і результативний урок.

– Сьогодні з нами на уроці – талісман-сніжинка. Оберіть свою індивідуальну сніжинку – символ власної участі. Наприкінці заняття ви зможете використати її, щоб оцінити свій вклад у спільну справу.

II. Актуалізація опорних знань.

1. Бесіда

– Що таке декоративно-ужиткове мистецтво?

– Які вироби можуть належати до цього виду мистецтва?

2. Коротке опитування

– Які кольори асоціюються у вас із зимою?

III. Повідомлення теми уроку. Мотивація навчальної діяльності.

1. Налаштування на урок

– Сьогодні ми продовжуємо мандрувати у світ зими – загадкової, прекрасної і натхненної. Тема нашого уроку – «Зимове панно». Працюватимемо під гаслом:

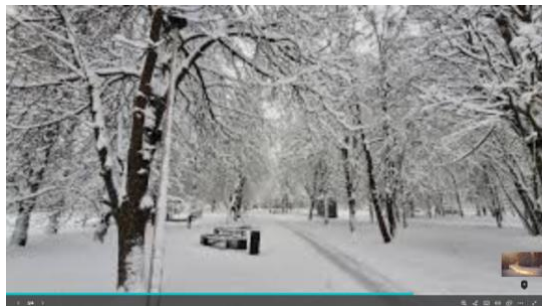
Щоб урок був цікавим і плідним, діятимемо: Швидко – Разом – Творчо!

2. Побудова асоціативної карти «Образ Зими»

У центрі – слово «Зима», від якого розходяться образні асоціації: сніжна,

холодна, білосніжна, чарівна, казкова, люта, морозна, сварлива, весела, красива, срібна, навіть трохи сумна...

– Погляньмо на наш куточок зимового натхнення – фотогалерею «Зимова казка». Тут перед вами – справжні витвори природи. Зверніть увагу, як мовчазно, але виразно говорить зима через ці світлини. Який колір найчастіше зустрічається? (Відповіді: синій, блакитний, сірий, фіолетовий, білий – холодні кольори, що створюють відчуття спокою, тиші, зимової краси).

Зимові пейзажі вражають своєю ніжністю, глибиною та магичною тишею. Щоб зберегти ці миті, ми часто фотографуємо їх або знімаємо відео. Проте ще цінніше – передати цю красу через власну творчу уяву, створюючи рукотворні мистецькі роботи. Сьогодні ми спробуємо передати зимовий настрій за допомогою техніки витинанки, виготовивши декоративне панно, яке стане частиною нашої унікальної «Зимової галереї».

Декоративне панно – це художній виріб, створений на основі різноманітних матеріалів: паперу, картону, тканини, дерева, ниток тощо. Воно може містити аплікаційні або рельєфні елементи, оздоблення з гіпсу, ниток, декоративних прикрас, штучного природного декору. Такий виріб не тільки

прикрашає простір, а й передає настрій, образ або тему за допомогою кольору, форми та фактури.

Зразки панно зимової тематики:

IV. Інструктаж з техніки безпеки.

Продовження конспекту та інші **розробки конспектів уроків розміщено у додаток В.**

Отже, застосування арттерапевтичних та цифрових інструментів у процесі розробки навчальних занять сприяло не лише розвитку предметних умінь і навичок учнів початкової школи, а й формуванню їхньої емоційної зрівноваженості, соціальної адаптованості та загального психоемоційного комфорту. артпедагогіка як метод впливав на розвиток креативності, самовираження та емоційної відкритості, а цифрові технології – підвищують інтерес до навчання та мотивацію до пізнання. Створення занять, що поєднують ці два напрями, дозволив реалізувати індивідуально-орієнтований підхід, враховувати різні типи сприймання інформації (візуальний, аудіальний, кінестетичний), а також формувати ключові компетентності. Такий інтегрований підхід забезпечив цілісність освітнього процесу, гармонійний розвиток дитини та відповідає сучасним педагогічним вимогам.

2.3. Аналіз результатів контрольного етапу експерименту

Метою контрольного етапу експерименту була перевірка ефективності запропонованої методики шляхом порівняння прикінцевих результатів у контрольній та експериментальній групах. Для цього була проведена повторна діагностика за тими ж методиками, що й на констатувальному етапі.

Після завершення формувального етапу, протягом якого 4-А клас систематично працював за інтегрованою методикою, що поєднувала артпедагогічні прийоми (створення колажів, аплікацій, символічних об'єктів, фрагментів емоційного дизайну) із цифровими інструментами (Canva, Mozaik3D, Kahoot!, візуальні анімації, цифрові шаблони для моделювання), структура навчальних результатів набула іншого характеру. Ці зміни відображено на рисунку 2.3.1.

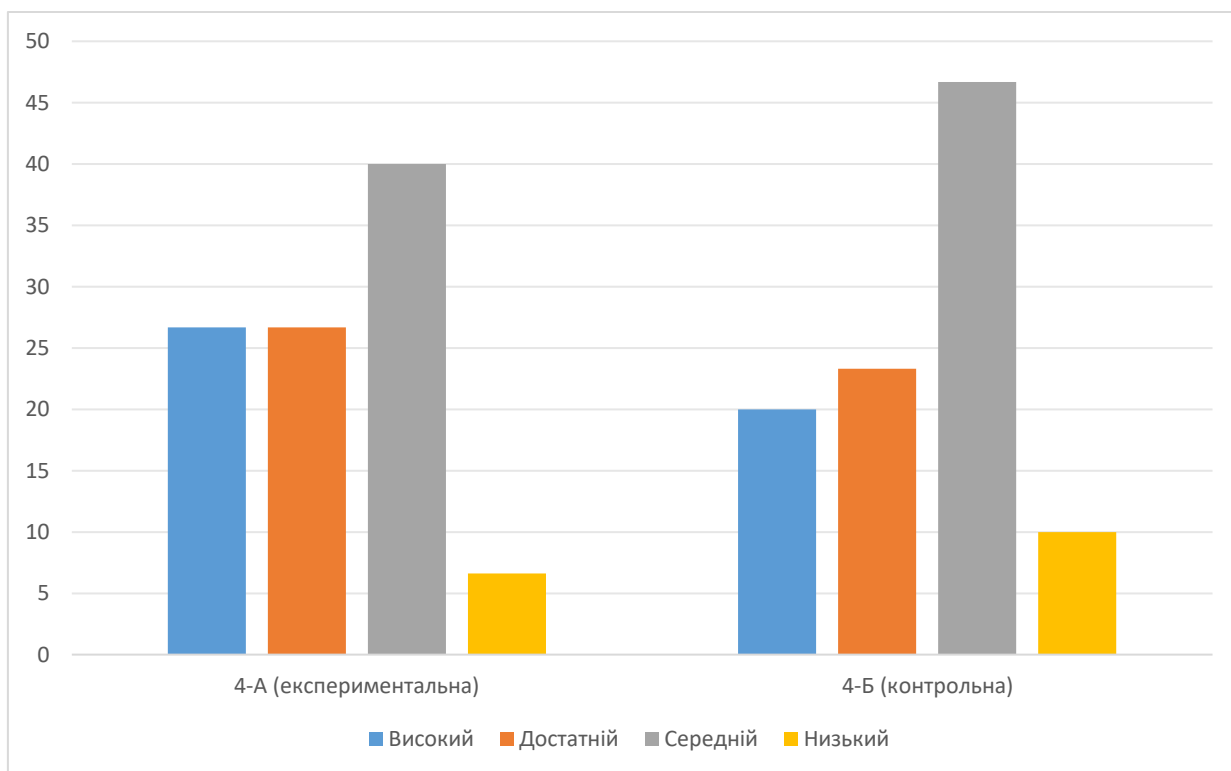

Рис. 2.3.1. Підсумковий розподіл рівнів навчальних досягнень учнів після експерименту (%)

Експериментальний клас продемонстрував помітне, але реалістичне зміщення структури навчальних досягнень. Кількість учнів із високим рівнем

зросла з 20 % до 26,7 %, що відображає природне розкриття навчального потенціалу під впливом емоційно-комфортного, творчо насиченого середовища. Частка достатнього рівня також збільшилася з 20 % до 26,7 %, тобто на ті ж 6,7 процентних пунктів. Зменшення частки середнього та низького рівнів підтверджує позитивну динаміку розвитку: низький рівень зменшився удвічі (з 13,3 % до 6,6 %), що свідчить про поступове включення слабших учнів у активну практичну та емоційно підсилену діяльність.

Контрольна група продемонструвала лише мінімальні зміни: достатній рівень зрос на 3,3 %, а низький рівень знизився на 3,3 %, що не виходить за межі природної індивідуальної варіативності.

Таблиця 2.3.1

Динаміка навчальних досягнень у контрольній та експериментальній групах (у %)

Рівень	4-А (ЕК)	4-Б (КК)
Високий	6,7	0
Достатній	6,7	3,3
Середній	-6,7	0
Низький	-6,7	-3,3

Порівняльний аналіз підтверджує, що зміни в експериментальній групі носять цілеспрямований характер і не є випадковими, на відміну від контрольної групи.

Для поглибленої інтерпретації було використано матрицю переходів, яка наочно демонструє, як учні змінювали рівні.

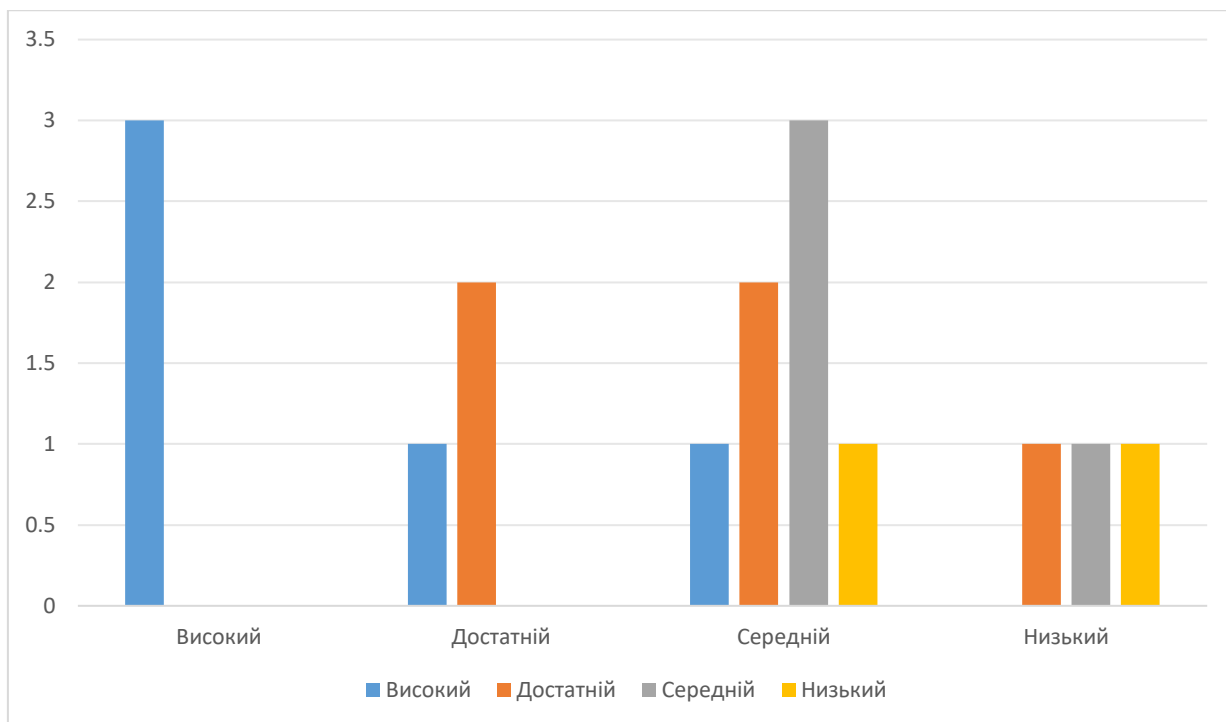

Рис. 2.3.2. Матриця переходів учнів 4-А класу між рівнями (кількість дітей)

Матриця показує, що учні з низьким рівнем поступово піднімалися на середній або достатній рівень, а діти із середнім рівнем переходили переважно до достатнього, частина – до високого. Така динаміка відповідає закономірностям розвитку 9–10-річних школярів за умов системної педагогічної підтримки.

Після завершення експерименту досліджувався вплив інтеграційного підходу на розвиток емоційної компетентності. Порівняння результатів засвідчило, що хоча частка високого рівня залишилася майже стабільною, відбулися суттєві зміни у середньому та низькому рівнях: середній рівень збільшився з 40 % до 46,7 %, низький зменшився з 26,7 % до 20 %, що свідчить про підвищення загальної емоційної стабільності та сформованості навичок саморегуляції.

Для уточнення характеру переходів використано матрицю переходів.

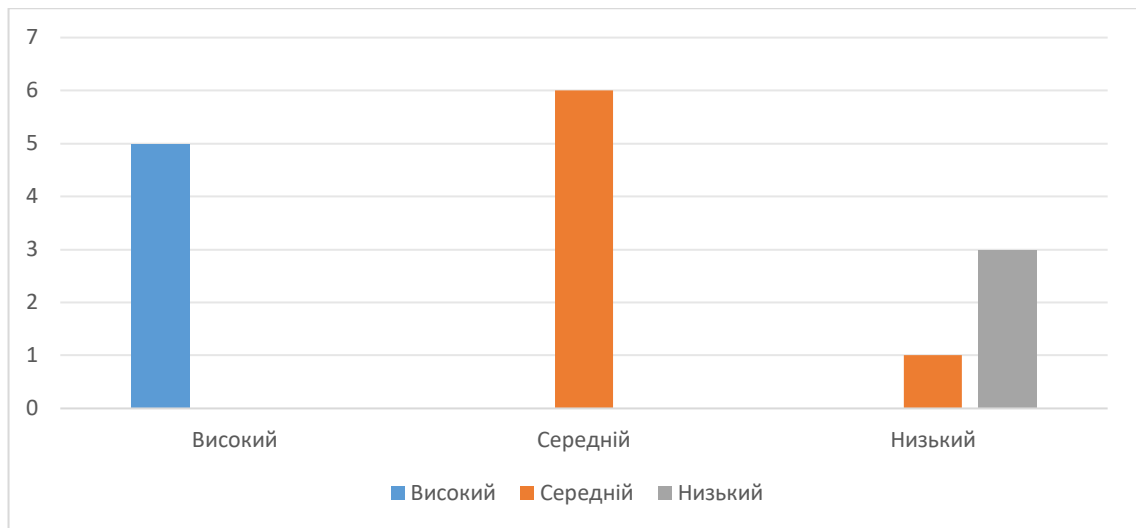

Рис. 2.3.3. Матриця переходів учнів 4-А за рівнями розвитку емоційної компетентності (кількість дітей)

Матриця свідчить, що жоден учень не знизив свій рівень, а частина дітей із низьким рівнем піднялася до середнього. Це підтверджує ефективність артпедагогічних практик у розвитку емоційної саморегуляції.

Для більш наочного порівняння показників представлено інтегральну таблицю середніх балів опитувальника (максимум – 24 бали).

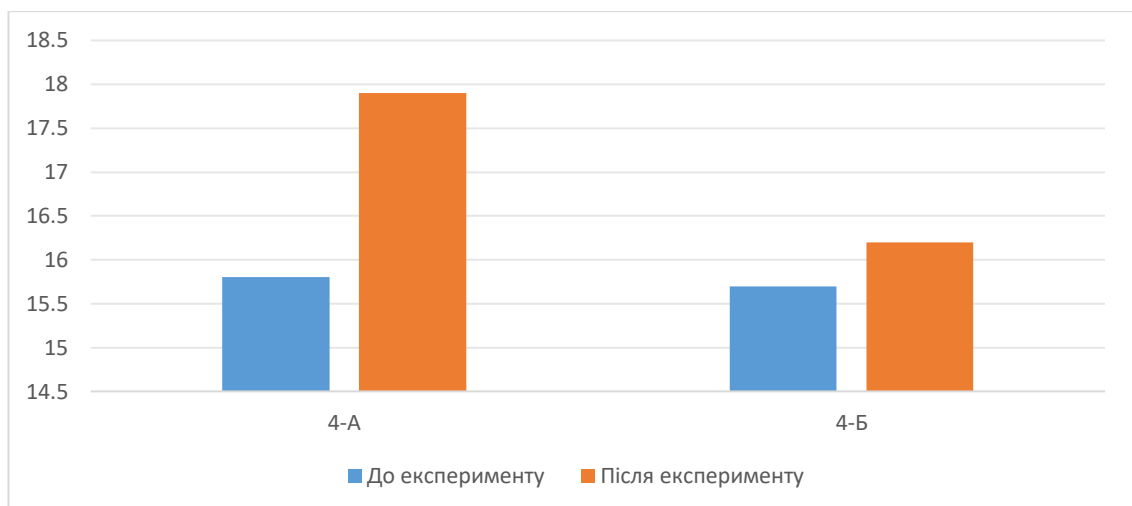

Рис. 2.3.4 Показники середнього балу розвитку емоційної компетентності до та після експерименту

Підвищення середнього балу на 2,1 бали у 4-А класі демонструє стабільне покращення усвідомленого реагування на емоції та здатності до саморегуляції.

Для комплексного оцінювання ефективності інтеграційного підходу було здійснено зіставлення рівня навчальних досягнень учнів та розвитку їх

емоційної компетентності. Це дозволяє визначити не лише якісні зміни у навчальних результатах, а й їх взаємозв'язок із психоемоційним станом дітей.

Ще до початку експерименту спостерігалася закономірність: учні з високим рівнем навчальних досягнень (з технологічної освітньої галузі) мали переважно високий або достатній рівень емоційної компетентності. Такі діти легше включалися у групові завдання, ефективніше взаємодіяли з однокласниками, швидше опановували нові методи та техніки, демонструючи стабільність емоційного реагування (Рис. 2.3.5).

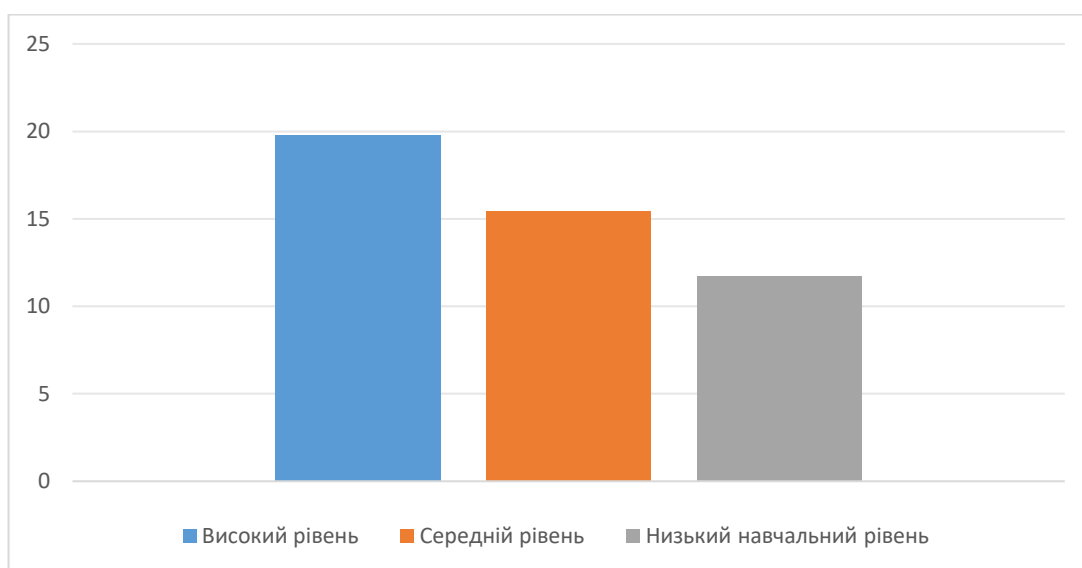

Рис.2.3.5. Зіставлення рівня навчальних досягнень і емоційної компетентності (середні значення до експерименту)

Учні з низькими навчальними результатами частіше відзначалися нестійкістю емоційної саморегуляції: вони швидко втрачали концентрацію, демонстрували емоційні перепади, були більш вразливими до стресових ситуацій і вимагали додаткової педагогічної підтримки. Це підтверджує сучасні дослідження, які стверджують, що стабільний емоційний стан створює умови для ефективного навчання, тоді як емоційна нестабільність обмежує мотивацію і продуктивність пізнавальної діяльності.

Після завершення експерименту спостерігалися помітні зміни у структурі взаємозв'язку навчальних досягнень і емоційної компетентності:

1. Підвищення середнього рівня емоційної компетентності учнів середнього та низького рівнів:

- частка учнів із середнім рівнем зросла з 40 % до 46,7 %;
- частка учнів із низьким рівнем зменшилася з 26,7 % до 20 %.

Це свідчить про те, що діти з труднощами у сфері емоційного реагування отримали нові механізми продуктивного самовираження та саморегуляції.

2. Стабілізація та підвищення високого рівня емоційної компетентності:

– кількість учнів з високим рівнем залишилася практично незмінною, але якість прояву їх навичок стала більш системною. Вони ефективніше контролювали свої емоції та проявляли лідерські і комунікативні якості в груповій роботі.

3. Якісні зміни у способах взаємодії та навчальної діяльності:

– учні, які раніше відчували труднощі в груповій роботі, завдяки артпедагогічним методам (створення колажів, «панно настрою», емоційні малюнки) отримали можливість безпечно висловлювати власні емоції;

– системне використання цифрових інструментів (Canva, Mozaik3D, Kahoot!) зробило процес навчання більш інтерактивним і наочним, що сприяло підвищенню мотивації та концентрації уваги;

– діти, які отримали додаткову підтримку у емоційній сфері, демонстрували більшу готовність до експериментальної, творчої та практичної діяльності.

4. Структурне зміцнення взаємозв'язку між навчальними та емоційними показниками:

– аналіз матриці переходів показав, що учні з низьким рівнем емоційної компетентності підвищували його до середнього, тоді як учні середнього рівня частково піднімалися до високого;

– це означає, що інтеграційний підхід сприяв одночасному розвитку когнітивних та емоційних компетентностей, що є ключовим для формування стійкої навчальної мотивації.

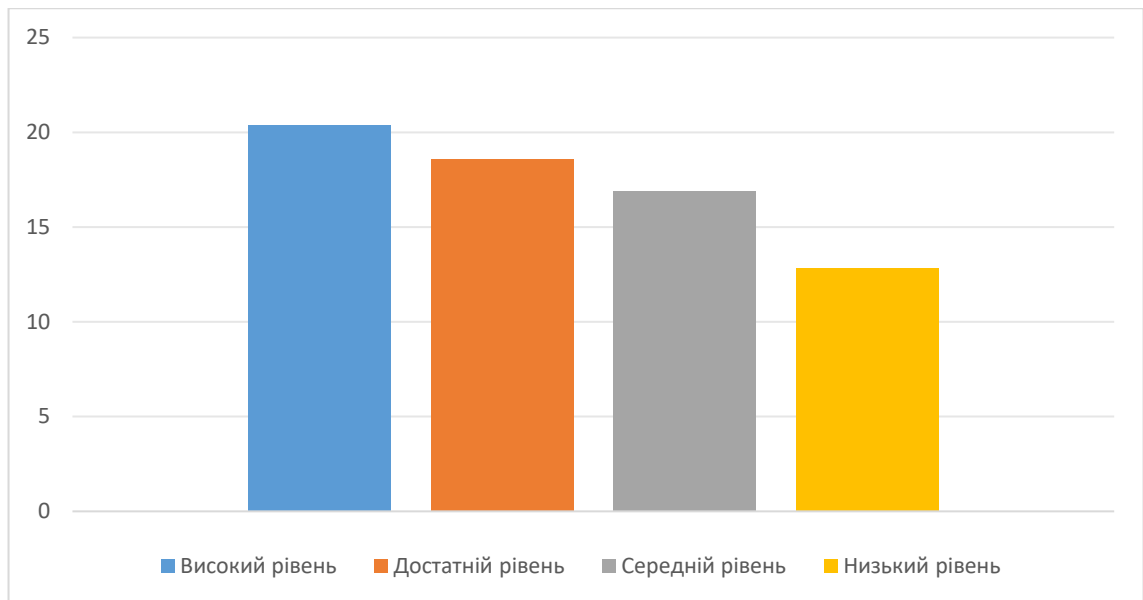

Рис. 2.3.6.. Зіставлення рівня навчальних досягнень і емоційної компетентності після експерименту

На рисунку видно, що після експерименту структура взаємозв'язку стала більш чіткою і стабільною. Діти, які раніше мали низькі показники навчальної успішності, підвищили рівень емоційної компетентності, що дозволило їм більш впевнено працювати в групі і виконувати практичні завдання. Учні з високими результатами продовжували демонструвати високий рівень емоційної саморегуляції, що сприяло зміцненню позитивного навчального клімату в класі.

Зростання середніх балів у всіх групах, але особливо у категорії дітей із середнім та достатнім рівнями, є показником того, що артпедагогічний підхід працює не лише як інструмент творчого розвитку, а й як засіб гармонізації емоційної сфери та психологічного благополуччя. Це підтверджує сучасну тенденцію розвитку STEAM-освіти, де мистецька складова посідає важливе місце у формуванні когнітивної та емоційної стійкості.

Отримані результати дозволяють зробити ширший висновок. Артпедагогіка не є «декоративним» компонентом навчання, а працює як структуроутворювальний елемент освітнього середовища, що запускає низку механізмів:

- зниження емоційної напруги через роботу з кольором і формою;

- підвищення впевненості завдяки видимому результату творчої дії;
- розвиток самоконтролю через поетапність виконання виробу;
- збагачення внутрішнього емоційного словника через рефлексію створених образів;
- активізацію мотивації через можливість створити щось власне;
- включення у соціальну взаємодію у групових творчих завданнях;
- укорінення відчуття успіху, що переноситься й на інші навчальні ситуації;
- формування емоційної грамотності, оскільки діти вчаться розуміти свій стан і стан однокласників.

На підставі всіх отриманих даних можна стверджувати, що інтеграція артпедагогічних практик і цифрових технологій у навчальний процес 4 класу створила якісно новий тип освітнього середовища, у якому:

- зміцнюється емоційна стійкість учнів;
- формується позитивна навчальна мотивація;
- розширюється когнітивна здатність до аналізу, синтезу й оцінювання;
- технологічна діяльність стає доступнішою, зрозумілішою й емоційно привабливішою;
- діти відчують безпечний простір, у якому вони можуть бути активними, самостійними й творчими.

Таким чином, експеримент показав, що застосування інтегрованого підходу дозволяє не тільки покращити навчальні результати, а й створити стійкий емоційний фундамент для подальшого розвитку учнів.

2.4. Методичні рекомендації щодо впровадження інтеграційного підходу в освітній процес

Сучасна початкова школа потребує оновлення змісту та форм організації технологічної освіти. На перший план виходить завдання не лише сформувати практичні вміння учнів, а й створити емоційно комфортне освітнє середовище, у якому реалізуються індивідуальні потреби, творчий потенціал та соціально-емоційні навички. Саме тому доцільним є впровадження інтеграційного підходу, який об'єднує артпедагогіку, арттерапію та цифрові інструменти у змісті та технологіях викладання.

Артпедагогіка та арттерапія в освітньому процесі початкової школи взаємодіють як доповнювальні напрями: артпедагогіка спрямована на розвиток творчих здібностей, креативності, художнього мислення та пізнавальної активності учнів, а арттерапія забезпечує психоемоційну підтримку, гармонізацію внутрішнього стану та зниження тривожності. Інтеграція цих підходів дозволяє створити безпечне, емоційно стимулююче та розвивальне освітнє середовище, у якому учні формують предметні, соціальні та емоційні компетентності одночасно.

Нижче подано практичні методичні орієнтири щодо впровадження артпедагогічних та арттерапевтичних компонентів у навчальні заняття з технологічної освітньої галузі.

1. Застосування кольоротерапії в інтеграції артпедагогіки та арттерапії.
Мета: розвиток емоційної компетентності, усвідомлення власних емоцій, естетичного сприймання та зниження рівня тривожності.

Методичні підходи:

– палітра настрою – учням пропонується обирати кольори відповідно до емоційного стану або теми заняття (холодні відтінки – спокій, теплі – енергія, радість);

– кольорові асоціації – запитання на рефлексію: «Який колір відображає твій сьогоднішній настрій?»;

тематичний вибір палітри – під час створення панно чи аплікацій кольори обираються відповідно до емоційного навантаження образу.

2. Включення елементів казкотерапії та символотерапії.

Мета: розвиток емоційного інтелекту, уяви, комунікативної компетентності та самовираження.

Методичні підходи:

– казкові сюжети як основа творчої роботи – учні вигадують історію, пов'язану з майбутнім виробом;

– створення емоційних персонажів – передача власних почуттів через образи (наприклад, «радісний зайчик», «сумна хмаринка»);

– символіка кольору, форми та фактури – передача емоцій через художні засоби: круглі форми – гармонія, гострі – напруження, м'які фактури – ніжність.

3. Використання музикотерапії як інтегрованого артпідходу.

Мета: гармонізація внутрішнього стану, стимулювання концентрації та креативності.

Методичні підходи:

– інструментальна музика для концентрації (фортепіано, арфа, скрипка, ембієнт);

– звуки природи (шум дощу, спів птахів, дзюрчання струмка) для налаштування на спокійний ритм роботи та позитивну емоційну атмосферу.

4. Релаксаційні вправи та емоційні розминки.

Мета: підготовка емоційної сфери учнів до практичної діяльності та підвищення ефективності уроку.

Методичні підходи:

– пальчикова гімнастика з казковими або сезонними сюжетами. Сприяє дрібній моторній координації, розвитку мовлення, активації мозкової діяльності. Рекомендується проводити у формі короткої казки чи образної гри (наприклад, «Зимовий їжачок шукає хатку», «Весняне дерево прокидається»,

«Мандрівка крапельки»). Виконується разом з дітьми за вчителем – можна супроводжувати звуковими ефектами або відповідною музикою;

– вправа «Емоційна палітра». Пропонується перед початком практичної роботи для усвідомлення свого емоційного стану. Учням дається набір смайликів, кольорових крапель, сердечок або «пензликів настрою». Питання для саморефлексії: «Який колір сьогодні у твого настрою?», «Яке слово або відчуття ти обрав би для цього моменту?». Використані елементи (емоційні фішки, картки настрою, кольорові позначки) можна прикріпити на «дошку емоцій» або ватман, створивши колективну емоційну палітру класу.

Інтеграція артпедагогіки та арттерапії у технологічну освітню галузь створює умови для гармонійного розвитку особистості учня, формує емоційно-компетентну, креативну та мотивовану до навчання дитину, що здатна проявляти ініціативу та творчий підхід у вирішенні практичних завдань.

Рекомендації для вчителя:

– використовуйте неоцінювальні підходи, важливо не «правильно» виконати завдання, а передати свій внутрішній світ;

– проводьте короткі емоційні рефлексії наприкінці заняття (за допомогою малюнків, «емоційних сніжинок», смайликів);

– створюйте доброзичливу атмосферу прийняття, кожен учнівський виріб – унікальний та цінний;

– враховуйте індивідуальні особливості, не всі діти одразу готові до емоційного самовираження, але поступове залучення допомагає розкритися;

– починайте кожен творчий урок із короткої емоційної розминки;

– підбирайте фонову музику відповідно до цілей і теми заняття;

– Давайте дітям право вибору: «Хочеш працювати з музикою чи без?», «Який звук тебе надихає?»;

– поєднуйте арттехніки, наприклад, кольоротерапію + музикотерапію + символотерапію в одній діяльності (створення листівки з улюбленою музикою на фоні та обраною палітрою настрою).

Цілеспрямоване впровадження арттерапевтичних підходів у навчання технологічної освітньої галузі не лише урізноманітнює освітній процес, а й сприяє гармонійному розвитку особистості дитини, зміцненню її психоемоційного здоров'я, формуванню позитивного ставлення до себе та довкілля.

Цифрові технології відкривають нові можливості для організації візуально-орієнтованого, інклюзивного та мотивуючого навчання, особливо у творчій діяльності, характерній урокам технологій. Інтеграція таких засобів, як інтерактивні презентації, цифрові галереї та платформи з 3D-моделями, дає змогу поєднати елементи візуального мистецтва, дизайну та пізнавального моделювання.

1. Інтерактивні презентації та цифрові галереї (інструменти: Google Slides, Canva, Genially). Ці сервіси забезпечують створення яскравих, структурованих, багаторівневих презентацій з інтерактивними елементами (анімаціями, активними посиланнями, вставками відео тощо), які ідеально підходять для візуального супроводу уроків. Методичні способи використання:

- демонстрація прикладів готових виробів: презентації можуть містити фото/ілюстрації виробів, пов'язаних із темою уроку (валентинки, листівки, аплікації, об'ємні фігури). Учні вчать аналізувати композиційні рішення, порівнювати форми, кольорову палітру, використані матеріали;

- візуальні каталоги натхнення. Створіть цифрову галерею з авторських або тематичних робіт (наприклад, «серце в мистецтві», «природа у візерунках», «тварини в техніці орігамі»). Перед творчою частиною уроку запропонуйте учням обрати зображення, яке їх надихає, і пояснити свій вибір;

- рефлексія після роботи. Учні можуть зробити фото власних виробів і додати до спільної презентації або Jamboard.

2. Платформи з 3D-моделями (на прикладі Mozaik3D): Використання 3D-моделей дозволяє розглядати об'єкти з усіх боків, змінювати масштаб, обертати і досліджувати деталі. Це особливо важливо для тем, що потребують просторового сприймання, наприклад, об'ємні геометричні фігури (куб, призма, піраміда). Дає змогу розглянути межі, ребра, площини, що допомагає

у створенні конструкцій з паперу або картону. Сприяє формуванню навичок просторового моделювання та інженерного мислення.

3. Інструменти для відеопрезентацій і скрайбінгу(сервіси: PowToon, Animoto, Canva Video):

– створення учителем демонстраційних матеріалів. Інструкції до практичних робіт: короткі відео з покроковим алгоритмом виготовлення виробу. Наприклад: «Як зробити аплікацію серця з троянд», «Модель дерева з паперу»; анімаційні вставки, стрілки, коментарі озвучення – роблять відео доступним і цікавим навіть для дітей із особливими освітніми потребами;

– презентації тематичних історій: створення міні-скрайбінг-історії, яка розповідає, звідки походить певний символ, свято чи мистецький елемент. Наприклад: «Чому серце – символ любові?», «Що означають кольори веселки?».

– скрайбінг як мотиваційний інструмент. Анімовані персонажі, жести, музика створюють сприятливе тло для емоційної залученості. Такий формат добре працює для вступу в тему або підбиття підсумків уроку;

– залучення до створення історій. Учні можуть придумати власну історію створення виробу або дати йому ім'я, озвучити характер, пов'язати з емоціями.

4. Цифрові колажі та аплікації в онлайн-редакторах (Pixlr, FotoJet). Використання безкоштовних графічних редакторів (Pixlr, FotoJet, Canva тощо) дозволяє створювати цифрові варіанти художніх виробів, які можна планувати, презентувати або друкувати для подальшої творчої обробки. Такий підхід допомагає учням навчитися візуалізувати ідею перед реальним виготовленням, що сприяє формуванню проєктного мислення та графічної грамотності. Онлайн-аплікації дають змогу створити макет майбутнього проєкту (листівки, панно, інтер'єру, подарункової упаковки). Діти підбирають кольори, фон, декоративні елементи та підписують їх – це навчає планувати роботу, а не діяти навмання. Кожен учень може обрати власну тематику, палітру та асоціативний образ для цифрової аплікації, що відповідає елементам символотерапії та кольоротерапії. Наприклад, завдання: «Створи

колаж настрою: які кольори, предмети або слова відповідають твоєму сьогоденню?».».

5. Онлайн-дошки для співпраці (Padlet, Jamboard). Онлайн-дошки є інтерактивним інструментом для колективної роботи в реальному часі, де учні можуть розміщувати зображення, написи, стікери, малюнки та коментарі. Вони чудово підходять для розвитку соціальних навичок, емпатії, рефлексії та застосування арттерапевтичних методів у цифровому середовищі. Учні на дошці розміщують слова, малюнки або фото, що асоціюються з певним поняттям (наприклад: «дружба», «серце», «радість», «мир», «дихання» тощо). Створення дошки на тему: «Що для мене означає «доброта»?», «Мое кольорове щастя», «Моя суперсила – творити добро».

Рекомендації для педагогів щодо впровадження інтеграційного підходу в освітній процес.

1. Плануйте уроки так, щоб емоційна та цифрова активність чергувалися з ручною діяльністю. Для підтримання балансу між розумовим і фізичним навантаженням важливо комбінувати використання цифрових засобів (наприклад, інтерактивні презентації, віртуальні моделі, відеофрагменти) з традиційною практичною діяльністю (вирізання, малювання, моделювання тощо). Це сприяє зниженню втомлюваності, підвищенню концентрації уваги та активізації сенсомоторної сфери учнів.

2. Створюйте простір для вільного самовираження, не обмежуючи дітей лише зразками. Варто надавати учням можливість реалізовувати власні ідеї у творчих завданнях. Замість орієнтації на готові шаблони, заохочуйте дітей до експериментів із кольором, формою, змістом, використовуючи прийоми артпедагогіки як засіб вільної емоційної та інтелектуальної експресії. Такий підхід формує впевненість у собі, розвиває креативність та підвищує мотивацію до навчання.

3. Залучайте інтеграційні технології поступово: починаючи з простих форм візуалізації і переходячи до мультимедійних або проєктних форматів. Етапність упровадження забезпечує краще сприймання нового як учнями, так і педагогом. На початковому етапі використовуйте окремі елементи цифрових

інструментів (наприклад, Mozaik3D, Canva, LearningApps), далі переходьте до більш складних інтеграційних форм – створення колажів, інфографік, відеопрезентацій чи проєктної діяльності, яка поєднує кілька предметів і видів активності.

4. Проводьте рефлексію не лише змісту, а й емоційного стану учнів після виконання завдань. Емоційна рефлексія – ключовий компонент інтеграційного підходу. Пропонуйте учням висловлювати свої емоції словами, малюнками або за допомогою «кольорового настрою» (наприклад, обрати колір, який найкраще передає внутрішній стан). Це допомагає формувати навички саморегуляції, усвідомлення власних почуттів та підтримує розвиток емоційного інтелекту. Такі міні-рефлексії варто включати як в кінці уроку, так і після важливих навчальних або творчих завдань.

Інтеграційний підхід не передбачає повну зміну структури уроку, а натомість пропонує гнучку систему доповнення традиційної методики новими засобами, що розширюють освітні можливості. Ефективність такого підходу залежить від творчості вчителя, його готовності до змін та бажання створити для дитини емоційно безпечне, різноманітне і змістовне середовище.

Отже, інтеграція методик і цифрових технологій у процес навчання технологічної освітньої галузі є ефективним засобом формування в молодших школярів творчих, соціально-емоційних та практичних компетентностей. Запропоновані методичні підходи сприяють не лише засвоєнню програмового матеріалу, а й гармонійному розвитку особистості здобувача початкової освіти.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ II

У другому розділі дослідження представлено результати аналізу ефективності поєднання артпедагогічних і арттерапевтичних методів із цифровими інструментами як потужного засобу модернізації технологічної освітньої галузі в початковій школі. На практиці інтегрований підхід дозволив сформувати цілісне освітнє середовище, у якому пізнавальна діяльність органічно поєднується з емоційно-творчим самовираженням здобувачів початкової освіти. Така модель організації уроків сприяє не лише якісному засвоєнню змісту освітньої програми з курсу «Дизайн і технології», а й комплексному розвитку ключових компетентностей, визначених сучасними державними освітніми стандартами, зокрема емоційної, соціальної, творчої та інформаційно-цифрової.

Практичне впровадження системи навчальних занять із використанням артпедагогічних підходів у поєднанні з арттерапевтичними елементами, зокрема кольоротерапії, музикотерапії, казкотерапії, екоартпедагогіки, а також сучасних цифрових платформ і ресурсів (Mozaik3D, Canva, інтерактивні презентації, відеоінструкції, мультимедійні візуалізації) засвідчило позитивний вплив на освітній процес. Артпедагогічні методи забезпечували педагогічно доцільну організацію художньо-творчої діяльності, тоді як арттерапевтичні елементи виконували підтримувальну функцію, сприяючи емоційному розвантаженню, зниженню рівня тривожності та створенню психологічно безпечного навчального середовища.

Використання різних форматів візуалізації, аудіального супроводу та цифрової взаємодії дозволило адаптувати навчальний матеріал до індивідуальних особливостей учнів і різних типів сприймання інформації. Це забезпечило кращу наочність технологічних процесів, полегшило розуміння складних понять і сприяло підвищенню рівня залученості дітей до навчальної діяльності. Особливо важливим виявився розвиток здатності учнів до співпраці, самостійності, емоційної саморегуляції та творчого пошуку в процесі виконання практичних і проєктних завдань.

Результати експериментального дослідження переконливо продемонстрували позитивну динаміку за кількома ключовими показниками. По-перше, зафіксовано зростання навчальних досягнень, що проявилось у збільшенні кількості учнів з високим і достатнім рівнями сформованості знань та практичних умінь і водночас у зменшенні частки низьких результатів. По-друге, відбулося формування емоційної зрілості здобувачів початкової освіти, зокрема збільшилася кількість учнів із високим рівнем емоційної компетентності, знизився рівень тривожності, покращилася здатність до усвідомлення власних емоцій і їх регуляції. По-третє, суттєво посилилася навчальна мотивація учнів завдяки використанню елементів гри, творчості, естетики та цифрової взаємодії, що зробило освітній процес більш привабливим і значущим для дітей.

Отримані результати дають підстави розглядати інтеграційний підхід, заснований на поєднанні артпедагогічних і арттерапевтичних методів із цифровими технологіями, як ефективний і перспективний напрям удосконалення технологічної освітньої галузі в початковій школі. Його систематичне впровадження сприяє гармонійному розвитку особистості молодшого школяра, забезпечує єдність пізнавального, емоційного та творчого компонентів навчання й відповідає актуальним потребам сучасної початкової освіти.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження з проблеми використання інтеграційного потенціалу артпедагогічних, арттерапевтичних та цифрових технологій у процесі навчання технологічної освітньої галузі здобувачів початкової освіти можна зробити такі висновки.

1. У процесі дослідження встановлено, що артпедагогіка формується як самостійний міждисциплінарний напрям, який поєднує мистецькі практики з педагогічними технологіями та орієнтується на всебічний розвиток дитини у навчальному середовищі. На відміну від арттерапії, артпедагогіка має передусім освітню спрямованість і реалізується через педагогічно організовану художньо-творчу діяльність, що забезпечує розвиток пізнавальних процесів, креативності та позитивного ставлення до навчання.

Водночас у межах освітнього процесу артпедагогіка органічно взаємодіє з арттерапевтичними підходами, які виконують підтримувальну функцію та сприяють емоційній стабілізації, зниженню тривожності й формуванню емоційної компетентності молодших школярів. Робота з кольором, формою, фактурою, символами й образами активізує природні механізми самовираження дитини, сприяє розвитку емоційної чутливості, упевненості у власних можливостях і творчої ініціативи, що є важливими складовими технологічної освітньої галузі.

Таким чином, артпедагогіка у поєднанні з елементами арттерапії постає не як допоміжний засіб, а як повноцінний інноваційний педагогічний інструмент, який розширює можливості сучасної початкової школи, надаючи освітньому процесу гуманістичного, емоційно збагаченого та особистісно орієнтованого характеру.

2. Аналіз цифрових технологій засвідчив, що вони є важливим чинником розвитку ключових і предметних компетентностей здобувачів початкової освіти. Найбільш ефективними в межах технологічної освітньої галузі виявилися графічні редактори Paint, Paint 3D, Tux Paint, дизайн-

платформи Canva, середовища 3D-моделювання Tinkercad, а також інтерактивні та хмарні ресурси Mozaik3D, Kahoot!, Padlet, Jamboard.

Використання зазначених інструментів не лише підвищує інтерес учнів до навчального предмета «Дизайн і технології», а й сприяє формуванню інформаційно-цифрової грамотності, умінь працювати з інформацією, навичок проектування, просторового мислення, самостійності та творчої активності. Цифрове середовище забезпечує інтерактивність, наочність і персоналізацію навчання, що особливо важливо для молодшого шкільного віку.

У поєднанні з артпедагогічними та арттерапевтичними підходами цифрові технології виконують не лише інструментальну, а й емоційно-підтримувальну функцію, створюючи комфортні умови для навчання, самовираження та позитивного переживання освітнього досвіду.

3. Інтеграція артпедагогічних практик, арттерапевтичних елементів і цифрових технологій формує якісно нову модель освітнього середовища, у якій навчальний процес впливає на дитину одночасно на когнітивному, емоційно-психологічному та творчому рівнях. Педагогічний потенціал такої інтеграції полягає у поєднанні діяльнісного, наочного й емоційно забарвленого навчання, що підвищує ефективність засвоєння технологічних понять і практичних алгоритмів.

Психологічний і арттерапевтичний потенціал інтеграції виявляється у створенні емоційно безпечного середовища, розвитку навичок емоційної саморегуляції, формуванні позитивного емоційного досвіду та підтримці адекватної самооцінки учнів. Використання артпедагогічних і арттерапевтичних вправ у цифровому форматі знижує страх помилки, підтримує внутрішню мотивацію та сприяє психологічному благополуччю молодших школярів.

4. Розроблені та впроваджені навчальні заняття продемонстрували можливість суттєвого збагачення структури уроків «Дизайн і технології» шляхом поєднання артпедагогічних методів, арттерапевтичних елементів і

цифрових інструментів. Уроки включали створення декоративних панно, аплікацій, колажів, рухомих іграшок, 3D-моделей і сюжетних композицій із використанням Canva, Mozaik3D, графічних редакторів та мультимедійних матеріалів.

Особливу роль відігравали елементи кольоротерапії, символотерапії, музичного супроводу, рефлексивних і дихальних вправ, які забезпечували цілісність освітнього процесу та його адаптацію до індивідуальних особливостей учнів. Це сприяло формуванню не лише предметних умінь, а й емоційно-ціннісних, соціальних і рефлексивних компетентностей.

5. Результати педагогічного експерименту переконливо засвідчили позитивний вплив інтеграції артпедагогічного та арттерапевтичного компонентів із цифровими технологіями на навчальні досягнення й емоційний розвиток молодших школярів. В учнів експериментальної групи спостерігалось зростання високого та достатнього рівнів навчальних результатів і зменшення частки низьких показників.

Емоційна сфера зазнала якісних змін, зокрема підвищився рівень емоційного усвідомлення, саморегуляції та емпатійної взаємодії, зменшилася кількість дітей із низьким рівнем емоційної компетентності. Підвищення емоційної культури сприяло більш упевненому виконанню практичних завдань і кращому засвоєнню технологічних операцій, що підтверджує синергетичний ефект інтеграційного підходу.

6. Розроблені методичні рекомендації орієнтовані на системне впровадження артпедагогічних, арттерапевтичних і цифрових засобів у технологічній освітній галузі початкової школи. Вони передбачають використання художньо-творчих методів, кольоротерапії, музичного супроводу, символічних і рефлексивних вправ у поєднанні з цифровими візуалізаціями, інтерактивними платформами та мультимедійними ресурсами.

Запропонований інтегрований підхід забезпечує створення емоційно безпечного, творчо насиченого та педагогічно доцільного освітнього середовища, у якому технологічні, емоційні та естетичні компоненти розвитку дитини взаємодіють і взаємно підсилюють один одного.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 3D design Cell of animal. Tinkercad. URL: <https://www.tinkercad.com/things/0MoW392RLF1-cell-of-animal>. (дата звернення: 18.02.2025).
2. Андрієвська В., Єрмоєнко Т. Дидактичний потенціал мережної платформи графічного дизайну Canva. *Науково-дослідна робота студентів як чинник удосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя* : зб. наук. пр.. Харків, 2024. Вип. 23. С. 3–7.
3. Андрієвська В., Хомутова Г. Дидактичний потенціал використання цифрового ресурсу Canva у навчанні молодших школярів. *Наумовські читання* : матеріали XXI Всеукр. наук.-метод. конф. здобувачів вищ. освіти та молод. вчених, присвяч. 100-річчю до дня народж. І. О. Наумова, (м. Харків, 23–24 листоп. 2023 р.). Харків, 2024. С. 323–324.
4. Аржанухіна С. Використання методів артпедагогіки у формуванні міжособистісних відносин дошкільників та молодших школярів. *Сучасні освітні технології у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти*: зб. наукових праць за матеріалами I Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 25 жовтня 2024 р. Івано-Франківськ : НАІР, 2024. С. 51–55.
5. Бабійчук І., Косовець О., Соя О. Огляд дефініцій понять «цифрові технології» та «інформаційне освітнє середовище». *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*. 2022. Вип. 1. С. 13–18.
6. Базилевська О. О. Формування соціокультурної компетентності в учнів з порушенням слуху засобами образотворчого мистецтва: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03. Київ, 2017. 242 с.
7. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*. 2004. С. 52–58.
8. Боско О. Упровадження STEM-проектів в освітній процес закладів професійної освіти». URL: <https://binpo.com.ua/wp-content/uploads/2023/04/%D0%A3%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%>

D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-STEM-
%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%94%D0%BA%D1%82%D1%96%D0%B2-
%D0%B2-
%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D0%B9-
%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81.pdf (дата звернення:
15.02.2025).

9. Вембер В. П. Особливості використання графічного редактора для навчання молодших школярів. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. 2015. № 1. С. 15–18.

10. Вишківська В., Шикиринська О. Організація процесу навчання в новій українській школі: теоретико-практичний аспект. *Молодь і ринок*. 2019. № 11 (178) С. 115–119.

11. Вознесенська О. А. Арт-терапія в роботі практичного психолога. Київ: Шкільний світ, 2018. С. 15–20.

12. Вознесенська О. А., Сидоркіна М. Ю. Арт-терапія в роботі практичного психолога. Київ: Шкільний світ, 2016. С. 12–15.

13. Вознесенська О. Артпедагогіка сім'ї. *Психолог*. 2015. № 10. С. 9–14.

14. Вознесенська О. Л. Арт-терапія в роботі практичного психолога: використання арт-технологій в освіті. Київ : Шкільний світ, 2017. 120 с.

15. Гаміна Т. С. Музикотерапія як складова артсинтезтерапії. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2009. № 11 (174). С. 82–90.

16. Гаращук Є. М. Методика використання графічних редакторів у початковій школі. *Сучасні технології розвитку професійної майстерності майбутніх учителів* : зб. наук. праць за матеріалами III Міжнародної інтернетконференції, (м. Умань, 24 жовтня 2019 р.). Умань, 2019. С. 31–36.

17. Гільберг Т. Г. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: технологічна освіта у початковій школі» : для пед. працівників. Київ : Генеза, 2021. 160 с.

18. Гнатик К., Фодор К. Використання інформаційно-цифрових технологій у вивченні іноземних мов. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 7 (21). С. 284–295.

19. Головатюк І. Г. Теоретичні основи застосування арт-терапії у процесі

професійної підготовки фахівців. *Молодий вчений*. 2017. № 7 (47). С. 276–278.

20. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.

21. Гончарова І. П. Цифрові технології в освіті як засіб покращення доступності та ефективності навчання. 2023. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734946/1/%D0%93%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf (дата звернення: 15.12.2024).

22. Григоренко В. Формування технологічної компетентності майбутніх педагогів початкової школи. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 64. С. 339–343.

23. Державний стандарт початкової освіти. *Офіційний вісник України*. 2018 р., № 19, ст. 637.

24. Дубініна О. А., Лебедик Л. В., Стрельников В. Ю. Арт-педагогіка : навч. посібник. Київ : ЦУЛ, 2020. С. 8–12.

25. Енциклопедія освіти. Акад. пед. наук України; голов. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

26. Заїка А. Використання цифрових технологій у професійній підготовці. Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція «*Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів професійної школи у системі безперервної освіти*». 2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/338197277_vikoristanna_cifrovih_tehnologij_u_profesijnij_pidgotovci (дата звернення: 15.12.2024).

27. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. (дата звернення: 15.06.2025).

28. Замелюк М. І. артпедагогіка як засіб творчої самореалізації особистості. *Психологія : реальність і перспективи* : зб. наук. пр. Рівне, 2018. Вип. 10. С. 50–57.

29. Іванкова-Стецюк О. Б., Стецюк М. В. Використання інтеграційного потенціалу візуального мистецтва та цифрових технологій в арт-терапевтичній діяльності. *Особистість та суспільство в цифрову еру: психологічний вимір (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права)* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 24 черв.

2022 р.). Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2022. С. 82–86.

30. Ільченко І. С. артпедагогіка: навч. посіб. для студентів. Умань : Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2015. 150 с.

31. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії : навч. - метод. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с.

32. Карабін О. Й., Шуль М. В. Формування цифрових компетентностей здовувачів освіти в контексті нової української школи. *Теорія і методика професійної освіти*. 2020. Вип. 29. С. 140–144.

33. Козігора М. артпедагогіка як засіб навчання і виховання учнів початкової школи. *Молодий вчений*. 2018. № 7 (59). С. 198–201.

34. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainskashkola-compressed.pdf> (дата звернення: 15.12.2024).

35. Корміло О. М. Передумою і загальні тенденції розвитку емоційної сфери молодших школярів : зб. наук. пр.: філософія, соціологія, психологія. Івано-Франківськ, 2015. Вип. 9. Ч. 2. С. 171–177.

36. Костецька О. П. Цифрові технології в освіті. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи*. 2018. № 2. С. 208–210.

37. Кошель А. П., Кульбако Н. П. Використання елементів арт-терапії в умовах освітнього процесу закладів дошкільної освіти: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Дошкільна освіта», методистів, вихователів закладів дошкільної освіти та батьків дітей дошкільного віку. Чернігів : ФОП Баликіна О. В., 2020. 90 с.

38. Кривонос О. М., Котенко О. Д. Використання цифрових технологій в освітньому процесі. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 1 (15). С. 161–176.

39. Кучай О. В. Компетенція і компетентність – відображення цілісності та інтеграційної суті результату освіти. *Рідна школа*. 2019. № 11. С. 44–48.

40. Ковінько А. В. Арт-терапія як технологія розвитку творчого потенціалу молодших школярів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*: зб. наук. праць. Вип. 51 (104). Запоріжжя : КПУ, 2016. С.

368–374.

41. Лактіонова Ю. А., Широка Ю. І. Використання можливостей сервісу Canva в освітньому процесі початкової школи. Гуманітарно-педагогічна освіта: здобутки, проблеми, перспективи : *V Всеукраїнська науково-практична конференція (з міжнародною участю)* (м. Дніпро, 20 листопада 2024 р. Дніпро : Акцент ПП. 2024. С. 117–119.

42. Лемех С. Використання можливостей сервісу Canva як ефективного інструменту для створення навчальних матеріалів. *Актуальні проблеми професійної та технологічної освіти: погляд у майбутнє* : матер. Всеукр. студ. наук.-практ. конф. (м. Умань, 10 жовтня 2024 р.). Умань, 2024. 165–168.

43. Ляшенко О. І. Тест загальної навчальної компетентності: новий погляд на стару проблему. *Педагогіка і психологія*. 2015. № 4 (89). С. 38–43.

44. Маленький трудівничок : альбом-посібник з дизайну і технологій. 4 клас. Київ : Підручники і посібники, 2021. 72 с.

45. Малицька О., Тодорюк Ф. артпедагогіка як здоров'язберігаюча технологія в початковій школі. *Підготовка майбутніх педагогів у контексті стандартизації початкової освіти* : матер. IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Мелітополь, 16 вересня 2020 р.). Мелітополь : Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2020. С. 139–141.

46. Масол Л. М. Методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 1–2 класах : навч.-метод. посіб. Київ : Генеза, 2019. С. 6–9.

47. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва в основній школі: навч.-метод. посіб. Київ: Шкільний світ, 2012. 128 с.

48. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посібник для вчителів. Харків: Веста: Ранок, 2006. 256 с.

49. Матійків І. М. Тренінг емоційної компетентності: навч.-метод. посібник. Львів: Львівський науково-практичний центр ПТО, 2012. 120 с.

50. Мирна Л. Технологічна освітня галузь. URL: https://znaayshov.com/FR/13933/Orientir_7-40-46.pdf (дата звернення: 15.12.2024).

51. Миропольська Н. Є. Мистецтво слова в структурі художньої культури учня: теорія і практика. Київ: Парламентське видавництво, 2002. 204 с.

52. Ноздрова О. П. Використання методу арт-терапії на уроках мистецтва в

початковій школі. *Модернізація освітнього процесу в сучасних закладах освіти* : збірник матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 26–27 лютого 2024 року). Одеса : Університет Ушинського, 2024. С. 150–157.

53. Носенко Е. Л., Коврига Н. В. Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції. Київ: Вища школа, 2003. С. 45–50.

54. Отич О. М. Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога: теоретичний і методичний аспекти: монографія. Чернівці: Зелена Буковина, 2009. 752 с.

55. Павлюк Р. О. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/943/1/Roman_Pavlyuk_PA_17_FLMD_PI.pdf (дата звернення : 27.04.2025).

56. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва. Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ : Освіта України, 2008. С. 18–24.

57. Панасенко Ю. А. Прийоми арт-терапевтичної технології для розвитку ритмічних здібностей учнів початкових класів на уроках. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 16-18 берез. 2023 р. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2023. С. 883–886.

58. Петрик Л. В. Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на розвиток емоційного інтелекту підлітків. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Том 78, №4. С. 265–278.

59. Побережна Г. Педагогічний потенціал музикотерапії. Мистецтво та освіта. № 2. 2018. С. 9–12.

60. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики*. 2015. № 3. С. 16–33.

61. Про освіту: Закон України від 2017 № 38-39, ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 15.12.2024).

62. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16 січня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>. (дата звернення: 15.12.2024).

63. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручник. Київ: Грамота,

2015. 504 с.

64. Савченко О. Я. Початкова освіта в контексті ідей нової української школи. Початкова освіта: методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі типової освітньої програми для 1 класів закладів загальної середньої освіти; типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (колективу авторів під керівництвом О. Я. Савченко); методичні коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи в початковій освіті. Київ : УОВЦ «Оріон», 2018. С. 4–8.

65. Саєнко Ю. В. Техніки і прийоми регуляції емоцій. *Питання психології*. 2017. № 3. С. 88–92.

66. Смолянчук Н., Домилівська Ю. Педагогічна взаємодія з батьками учнів початкової школи на платформі *CLASS DOJO*. *Наукові тренди постіндустріального суспільства* : мат. II міжнар. наук. конф., Запоріжжя, 3 груд. 2021 р. Вінниця : Європейська наукова платформа, 2021. Т. 3. С. 47–49.

67. Смолянчук Н., Собченко Т., Сирота А. Цифрові сервіси на уроках «дизайн і технології»: проблеми, реалії, перспективи. *Молодь і ринок*. 2024. № 3/223. С. 18–22.

68. Собченко Т. М., Желізняк О. А. Практичне використання цифрових сервісів в освітньому процесі закладів вищої педагогічної освіти як педагогічна проблема. *Соціально-економічні відносини в цифровому суспільстві* : збірник наукових праць. 2023. Вип. 3 (49). С. 63–75.

69. Сорока О. В. артпедагогіка як фактор збагачення творчості вчителя початкової школи. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2015. № 64. С. 145–151.

70. Станішевська В. І. артпедагогіка : навчальний посібник. Умань : ВПЦ «Візаві». 2022. 171 с.

71. Сухомлинський В. О. Духовний світ школяра. Київ : Рад. шк., 1976. 414 с.

72. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Київ: Радянська школа, 1988. С. 125.

73. Терещук С. І. Технологія мобільного навчання: проблеми та шляхи вирішення. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2016. Вип. 138. С. 178–180.

74. Терлецька Л. Г. Психологія здоров'я: арт-терапевтичні технології : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Слово», 2016. 128 с.

75. Тимофєєва І. Б. Технологічна компетентність учителя початкових класів Нової української школи. *Нова українська школа: початок реформ*: зб. тез доповідей ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції, (м. Маріуполь, 27 березня 2020 р.). Маріуполь: МДУ, 2020. С. 273–275.

76. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Піняєвої Р.Б., затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 08.10.2019 р. № 1272. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf>. (дата звернення: 15.01.2025).

77. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3-4 клас від 12.08.2022 № 743-22. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Savchenko.pdf> (дата звернення: 15.02.2025).

78. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. від 12.08.2022 № 743-22. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Savchenko.pdf> (дата звернення: 15.02.2025).

79. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О.Я., затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 08.10.2019 р. № 1272. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf>. (дата звернення: 15.12.2024).

80. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 3-4 клас від 12.08.2022 № 743-22. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Shyuan.pdf> (дата звернення: 15.02.2025).

81. Титаренко О. І. Використання арт-терапії в психолого-педагогічному супроводі освітнього процесу. Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. URL:

http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp6/tytarenko.pdf. (дата звернення: 10.10.2024).

82. Федій О. А. Естетотерапія : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. С. 17–19. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Fedii_Olha/Estetoterapiia.pdf? (дата звернення: 02.04.2025).

83. Формування комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання української мови: методичний посібник / за ред. К. І. Пономарьова. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2020. 88 с.

84. Харламенко В., Дімнич Я. Цифрова концептуальність профільного навчання на уроках технологій. *Proceedings of the National Aviation University. Series: Pedagogy, Psychology*. 2024. 1 (24). С. 72–77.

85. Хіля А. артпедагогіка як об'єкт наукового дослідження у працях зарубіжних та вітчизняних учених. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. № 5. С. 394–405.

86. Цись В. Особливості використання казкотерапії на уроках у початковій школі. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2015. № 46. С. 172–177.

87. Швардак М. В. Інформатична освітня галузь та цифрові технології в початковій школі : навч. посібник для здобувачів другого (магістерського рівня) вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності 013 Почткова освіта. Мукачево : МДУ, 2023. 86 с.

88. Шевченко Г. П., Антонова О. Є. та ін. Методика виховання естетичної культури учнівської молоді. Київ: Педагогічна думка, 2015. С. 34–38.

89. Яковишина Т. Педагогічні умови застосування арт-терапії у підготовці вчителів початкової школи. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 28, том 4, 2020. С. 287–294.

90. Яценко Т. С. Арт-терапевтичні технології в роботі психолога. Київ : Марич, 2015. 68 с.

91. Clark R. E., Mayer R. E. *E-Learning and the Science of Instruction: Proven Guidelines for Consumers and Designers of Multimedia Learning*. New Jersey : John Wiley & Sons. 2016. 510 p.

92. Fullan M. *Why Some Leaders Succeed and Others Fail*. New York : Corwin.

2018. 160 p.

93. Goleman D. *Working with Emotional Intelligence*. New York: Bantam Books, 1998. P. 23.

94. Hoffman E. S. Canva in the Classroom: Graphic Design as an Educational Tool. *Journal of Visual Literacy*. 2020. № 39 (2). С. 123–135.

95. Mozaik3D. URL: <https://www.mozaweb.com/uk/mozaik3D> (дата звернення: 18.05.2025).

96. Music Lab. URL: <https://musiclab.chromeexperiments.com/About> (дата звернення: 18.02.2025).

97. Quiver. URL: https://play.google.com/store/apps/details/Quiver_3D_Coloring_App?id=com.puteko.colarmix&hl=uk (дата звернення: 18.02.2025).

98. Raven J., Stephenson J. *Competence in the learning society*. New York: P. Lang, 2015. 535 p.

99. Salovey P., Mayer J. D. Emotional intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*. 1990. Vol. 9(3). P. 185–211.

100. Toontastic. URL: https://vchymo.com/app/application/Toontastic-3D#google_vignette (дата звернення: 18.02.2025).

101. Visual Suite для всіх і кожного – Canva. URL: <https://www.canva.com> (дата звернення: 18.02.2025).

Тест для визначення рівня розвитку емоційної компетентності молодших школярів

Мета: визначення рівня розвитку емоційної компетентності учнів.

Тривалість: до 20 хвилин.

Завдання 1. Подивись на ці обличчя. Що вони відчують?

1

2

3

4

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Завдання 2. Послухай історію та вибери, що відчуває герой:

Сашко загубив свою улюблену іграшку.

Що він відчуває?

- а) радість
- б) сум
- в) злість

Марта отримала в подарунок собаку, про якого давно мріяла. Що вона відчуває?

- а) страх
- б) радість
- в) байдужість

Завдання 3. Вибери свою відповідь:

1. Якщо твій друг засмутився, ти:

- а) підеш від нього
- б) обіймеш його або скажеш щось добре
- в) сміятимешся з нього

2. Якщо ти програв у грі, ти:

- а) кричиш і ображаєшся
- б) злишся, але мовчиш
- в) кажеш: «Це тільки гра» і йдеш далі

3. Якщо ти дуже злишся, що тобі допомагає?

- а) порохувати до 10

б) накричати на когось

в) нічого не допомагає

Завдання 4. Намалюй «Мій настрій сьогодні». Вибери кольори, зображення у вільній формі.

Рівні сформованості емоційної компетентності учнів початкової школи

Емоційна компетентність розглядається як здатність учня усвідомлювати власні емоції та емоції інших, адекватно їх виражати, регулювати емоційні стани та конструктивно взаємодіяти з оточенням у навчальній діяльності.

Високий рівень. Учень усвідомлює та розпізнає власні емоції, може назвати їх і пояснити причини виникнення. Адекватно виражає емоційні стани в поведінці та спілкуванні, демонструє вміння контролювати емоційні реакції у складних або нових ситуаціях. Виявляє емпатію, розуміє емоційні стани однокласників, здатний до співпраці, позитивно налаштований до навчальної діяльності, проявляє внутрішню мотивацію та емоційну стабільність.

Середній рівень. Учень загалом розпізнає основні емоції, проте не завжди може пояснити їх причини. Вираження емоцій здебільшого адекватне, однак у стресових ситуаціях потребує зовнішньої підтримки для саморегуляції. Емпатійні прояви нестійкі, взаємодія з однолітками залежить від ситуації. Навчальна мотивація має ситуативний характер, емоційна стійкість є недостатньо сформованою.

Низький рівень. Учень має труднощі в усвідомленні та розпізнаванні емоцій, не вміє називати власні емоційні стани або плутає їх. Емоційні реакції часто імпульсивні або неадекватні ситуації, спостерігається підвищена тривожність чи емоційна замкненість. Взаємодія з однокласниками ускладнена, мотивація до навчання знижена, потребує постійної підтримки з боку дорослого.

На кожне запитання запропоновано три варіанти відповідей, які оцінюються за бальною шкалою: 2 бали – висока емоційна компетентність, 1 бал – середній рівень сформованості навички, 0 балів – низький рівень або відсутність навички.

Загальна кількість балів, яку можна набрати, становить 24. Високий рівень розвитку емоційної компетентності відповідає результату 19–24 бали й свідчить про сформованість емоційної компетентності: вона вміє усвідомлювати, регулювати й виражати свої почуття, виявляє емпатію та розуміння до емоцій інших. Середній рівень (13–18 балів) означає, що базові емоційні навички сформовані, однак потребують подальшого розвитку. Низький рівень (0–12 балів) свідчить про наявність труднощів у розвитку емоційної компетентності, що може виявлятися в імпульсивності, емоційній нестабільності або недостатній здатності до співпереживання, і вимагає педагогічної або психологічної підтримки.

Аналіз респондентів

№	Клас	Група	Рівень навч. досяг (до)	Бали (до)	Рівень навч. досяг.(після)	Бали (після)	Рів. емоц. комп. (до)	Бали (до)
1	4-А	Експериментальна	Високий	4	Високий	4	Високий	19
2	4-А	Експериментальна	Високий	4	Високий	4	Високий	20
3	4-А	Експериментальна	Високий	4	Високий	4	Високий	19
4	4-А	Експериментальна	Достатній	3	Високий	4	Високий	20
5	4-А	Експериментальна	Достатній	3	Достатній	3	Середній	15
6	4-А	Експериментальна	Достатній	3	Достатній	3	Середній	16
7	4-А	Експериментальна	Середній	2	Достатній	3	Середній	15
8	4-А	Експериментальна	Середній	2	Достатній	3	Середній	16
9	4-А	Експериментальна	Середній	2	Достатній	3	Середній	15
10	4-А	Експериментальна	Середній	2	Середній	2	Середній	16
11	4-А	Експериментальна	Середній	2	Середній	2	Низький	10
12	4-А	Експериментальна	Середній	2	Середній	2	Низький	11
13	4-А	Експериментальна	Середній	2	Середній	2	Низький	10
14	4-А	Експериментальна	Низький	1	Середній	2	Низький	11
15	4-А	Експериментальна	Низький	1	Низький	1	Низький	10
16	4-Б	Контрольна	Високий	4	Високий	4	Високий	19
17	4-Б	Контрольна	Високий	4	Високий	4	Високий	19
18	4-Б	Контрольна	Високий	4	Високий	4	Високий	20
19	4-Б	Контрольна	Достатній	3	Достатній	3	Високий	19
20	4-Б	Контрольна	Достатній	3	Достатній	3	Середній	15
21	4-Б	Контрольна	Достатній	3	Достатній	3	Середній	16

22	4-Б	Контрольна	Середній	2	Середній	2	Середній	15
23	4-Б	Контрольна	Середній	2	Середній	2	Середній	15
24	4-Б	Контрольна	Середній	2	Середній	2	Середній	16
25	4-Б	Контрольна	Середній	2	Середній	2	Середній	15
26	4-Б	Контрольна	Середній	2	Середній	2	Низький	10
27	4-Б	Контрольна	Середній	2	Середній	2	Низький	11
28	4-Б	Контрольна	Середній	2	Середній	2	Низький	10
29	4-Б	Контрольна	Низький	1	Низький	1	Низький	10
30	4-Б	Контрольна	Низький	1	Низький	1	Низький	11

Урок 17. Тема: Декоративне панно «Зима».

Мета: ознайомити учнів із поняттям декоративно-ужиткового мистецтва; формувати уявлення про панно як декоративний виріб; навчити створювати панно з використанням паперової аплікації та змішаних технік; розвивати просторову уяву, дрібну моторику, навички композиційного мислення; розвивати естетичний смак; виховувати старанність, охайність, зосередженість, емоційну врівноваженість; створити емоційно комфортне середовище засобами музикотерапії та арттерапевтичної діяльності.

Очікувані результати уроку:

1) учні знають і розуміють: що таке декоративно-ужиткове мистецтво; особливості створення панно як одного з видів декоративного виробу; значення кольорів у мистецтві та емоційному сприйманні образу;

2) уміють: планувати послідовність дій для створення панно; працювати з різними матеріалами (папір, вата, клей, блискітки); застосовувати техніки аплікації та композиційного розміщення елементів; дотримуватися правил безпеки під час роботи з інструментами;

3) проявляють: творчу ініціативу, фантазію, естетичне чуття; здатність до емоційного самовираження через мистецтво; уміння слухати інструментальну музику як спосіб саморегуляції та концентрації уваги.

Ключові компетентності, що формуються:

– ініціативність і підприємливість: створення індивідуального виробу за власною ідеєю; здатність планувати дії та досягати результату;

– уміння вчитися впродовж життя: розвиток самостійності у виконанні практичного завдання; рефлексія щодо власної роботи та освітнього процесу;

– соціальна та громадянська компетентності: уміння працювати у доброзичливій атмосфері; висловлювати свою думку, поважаючи інших;

– інформаційно-цифрова компетентність: перегляд і аналіз цифрової презентації; використання цифрових ресурсів як джерела натхнення;

– емоційно-ціннісна компетентність: вміння розпізнавати, виражати та регулювати власні емоції через творчість; розвиток естетичного смаку та позитивного емоційного стану через музикотерапію та кольоротерапію;

– комунікативна компетентність: розвиток мовлення під час презентації власної роботи; участь у діалозі, обговоренні.

Обладнання та матеріали: альбом посібник «Маленький трудівничок»; основа з цупкого чорного картону, аркуші кольорового паперу різних відтінків, коректор у форматі ручки, клей для паперу, ножиці з тонкими лезами (манікюрні), канцелярський ніж для точного вирізання деталей; інтерактивна презентація прикладів зимових панно (створена у Canva); фонове звучання інструментальної зимової музики (Вівальді «Зима», Чайковський «Снігуронька»); відео з ютуб.

Тип уроку: комбінований (з елементами інтеграції артпедагогічних, арттерапевтичних та цифрових технологій).

Клас: 4.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

1. Вправа «Передай слово»

– Давайте разом замислимося: яким би ви хотіли бачити наш урок сьогодні? (Можливо, захопливим, пізнавальним, казково-настроєним, продуктивним, веселим, теплим, з ноткою таємничості...)

– А якими якостями маєте ви володіти, щоб урок вийшов саме таким? (Бути уважними, зосередженими, активними, кмітливими, старанними, наполегливими...)

– Якщо кожен із вас налаштується на позитив, проявить креативність і співпрацю, то ми разом створимо захопливий, натхненний і результативний урок.

– Сьогодні з нами на уроці – талісман-сніжинка. Оберіть свою індивідуальну сніжинку – символ власної участі. Наприкінці заняття ви зможете використати її, щоб оцінити свій вклад у спільну справу.

II. Актуалізація опорних знань.

1. Бесіда

- Що таке декоративно-ужиткове мистецтво?
- Які вироби можуть належати до цього виду мистецтва?

2. Коротке опитування

- Які кольори асоціюються у вас із зимою?

III. Повідомлення теми уроку. Мотивація навчальної діяльності.

1. Налаштування на урок

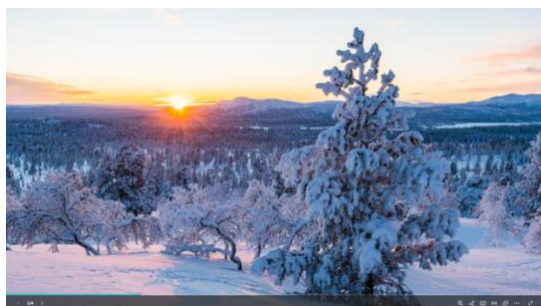
– Сьогодні ми продовжуємо мандрувати у світ зими – загадкової, прекрасної і натхненної. Тема нашого уроку – «Зимове панно». Працюватимемо під гаслом:

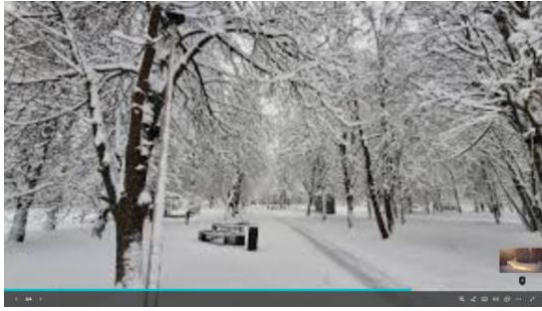
Щоб урок був цікавим і плідним, діятимемо: Швидко – Разом – Творчо!

2. Побудова асоціативної карти «Образ Зими»

У центрі – слово «Зима», від якого розходяться образні асоціації: сніжна, холодна, білосніжна, чарівна, казкова, люта, морозна, сварлива, весела, красива, срібна, навіть трохи сумна...

– Погляньмо на наш куточок зимового натхнення – фотогалерею «Зимова казка». Тут перед вами – справжні витвори природи. Зверніть увагу, як мовчазно, але виразно говорить зима через ці світлини. Який колір найчастіше зустрічається? (Відповіді: синій, блакитний, сірий, фіолетовий, білий – холодні кольори, що створюють відчуття спокою, тиші, зимової краси).

Зимові пейзажі вражають своєю ніжністю, глибиною та магичною тишею. Щоб зберегти ці миті, ми часто фотографуємо їх або знімаємо відео. Проте ще цінніше – передати цю красу через власну творчу уяву, створюючи рукотворні мистецькі роботи. Сьогодні ми спробуємо передати зимовий настрій за допомогою техніки витинанки, виготовивши декоративне панно, яке стане частиною нашої унікальної «Зимової галереї».

Декоративне панно – це художній виріб, створений на основі різноманітних матеріалів: паперу, картону, тканини, дерева, ниток тощо. Воно може містити аплікаційні або рельєфні елементи, оздоблення з гіпсу, ниток, декоративних прикрас, штучного природного декору. Такий виріб не тільки прикрашає простір, а й передає настрій, образ або тему за допомогою кольору, форми та фактури.

Зразки панно зимової тематики:

IV. Інструктаж з техніки безпеки.

– Перш ніж розпочати практичну частину уроку, згадаємо основні правила безпечної роботи з інструментами та матеріалами. Дотримання цих правил – запорука вашого здоров'я, охайності роботи та приємної творчої атмосфери.

Робота з ножицями.

1. Завжди тримайте ножиці тільки за ручки, передавайте їх кільцями вперед.
2. Під час вирізання тримайте папір вільною рукою на відстані від леза.
3. Не залишайте ножиці відкритими на столі, не грайтеся ними.
4. Після завершення роботи – обов’язково закрийте леза та покладіть їх у відведене місце.

Використання клею.

1. Використовуйте клей у невеликій кількості, щоб уникнути плям на роботі та робочому місці.
2. Якщо клей у тубику чи флаконі – не натискайте надто сильно, працюйте обережно.
3. Уникайте контакту клею з очима, шкірою або одягом. У разі потрапляння – повідомте вчителя.
4. Після використання – закрийте клей і витріть надлишки серветкою.

Організація робочого місця.

1. Працюйте за чистим і впорядкованим столом.
2. Усі матеріали та інструменти розміщуйте зручно, на безпечній відстані від краю парти.
3. Сміття (обрізки паперу, серветки тощо) одразу складайте в окрему коробку чи пакет.
4. По завершенню роботи – приберіть за собою, складіть матеріали на місце.

– Пам’ятайте: творчість – це не лише натхнення, а й відповідальність.
Безпечна поведінка – основа якісної та приємної роботи.

V. Практична діяльність учнів.

1. Перегляд відео з етапами виконання роботи.
<https://www.youtube.com/watch?v=tg7bjxsaVKE> (дата звернення: 15.01.2025)

Послідовність:

1. Заздалегідь підготуйте всі потрібні матеріали та інструменти: кольоровий папір, чорний картон, клей, ножиці, коректор, дитячий канцелярський ніж.

2. Акуратно виріжте шаблон дерева по зовнішньому краю за допомогою ножиць. Внутрішні візерунки (прорізи) опрацюйте дитячим канцелярським ножом. Обов'язково дотримуйтесь правил техніки безпеки під час роботи з гострими предметами!

Світ невидимий
Зима 27

Картон чорного кольору, кольоровий папір, ножиці, манікюрні ножиці, ручка-коректор, тоненький скотч, клей із блискітками, нитки швейні, ганчірка.

Декоративне панно — живописний виріб, виконаний на основі (з паперу, картону, дерева, ниток, тканини тощо), з використанням аплікацій, опуклих елементів з гіпсу, ниток, штучних квітів тощо.

Виготов панно «Зима» за зразком.

Послідовність виконання

1. Підготуй усі необхідні матеріали та інструменти. Виріж зі с. 29 заготовку та зі с. 25 шаблони.
2. Виріж дерево-витинанку по зовнішньому контуру канцелярськими ножицями, а внутрішні отвори — манікюрними (фото 2). Дотримуй техніки безпеки під час користування ножицями.
3. Приклей дерево на картон чорного кольору (фото 3).
4. За шаблоном виріж червоних пташок і чорні крильця. Приклей їх на витинанку: більшу пташку — знизу, менші — вгорі (фото 4).
5. Задекоруй виріб: нанеси клей із блискітками на пташок, гілки, стовбур дерева. Коректором намалюй сніг (фото 5).
6. Коли декор висохне, на звороті виробу прикріпи скотчем петельку з нитки. Панно можеш приклеїти на кольоровий картон більшого формату чи вирізати по контуру.

3. Релаксаційна хвилинка: перед продовженням — перегляньте відео та виконайте вправу «Пальчикова гімнастика: Зимовий сон їжачка» для зняття

напруги в руках та зосередження уваги
(<https://www.youtube.com/watch?v=jHKy7AzsMY4>) (дата звернення:
15.01.2025).

4. Основна частина практичної роботи:

– Приклейте витинанку дерева до аркуша чорного картону, після чого виріжте панно по краях.

– Додайте елементи декору: розмістіть паперових пташок – одну в нижній частині дерева, дві менші – ближче до верхівки.

– Декорування: за допомогою коректора або білої гелевої ручки створіть ефект снігу – легкі краплі, візерунки, сніжинки.

– Завершальний штрих: після висихання клею прикріпіть з тильного боку виробу петельку з нитки за допомогою скотчу – це дозволить зручно підвісити панно на стіну чи в куточок класу.

Психоемоційна підтримка під час виконання: увімкнення зимової інструментальної музики (музикотерапія) – Вівальді «Зима», Чайковський «Снігуронька»; поради вчителя щодо гармонійного поєднання кольорів (елементи кольоротерапії).

VI. Презентація результатів роботи.

Учні демонструють роботи («виставка на партах»);

Запрошення охочих прокоментувати свою роботу (рефлексія та емоційна відкритість).

VII. Підсумок уроку та рефлексія.

– Що нового дізналися?

– Що було найлегше? Що найцікавіше?

– Як почувалися під час створення панно?

1. Вправа «Термометр настрою» (діти показують на пальцях 1-5, наскільки їм сподобався урок).

2. Рефлексія «Снігопад емоцій»

– На ваших партах розміщено сніжинки – символи сьогоднішнього уроку. Оберіть ту, яка, на вашу думку, найкраще відображає ваш особистий внесок у спільну роботу: рівень активності, зосередженості, старанності.

Виріжте обрану сніжинку по контуру та прикріпіть її на загальний аркуш – «Дошку зимових вражень». Так ми створимо спільний снігопад емоцій і зможемо побачити, як кожен з вас пройшов шлях уроку – творчо, натхненно, відповідально.

VIII. Домашнє завдання.

Створити мініпанно на тему «Моя казкова зима» вдома або намалювати ескіз майбутнього виробу.

Урок 19. Тема: Аплікація «Як ми дихаємо?».

Мета: ознайомити учнів з особливостями будови дихальної системи людини; вчити виконувати аплікацію за зразком і послідовністю дій; удосконалити навички вирізання, компоновання, приклеювання; розвивати просторове мислення, дрібну моторику, вміння дотримуватись інструкцій; активізувати інтерес до пізнання власного тіла; формувати дбайливе ставлення до свого здоров'я; сприяти розвитку саморефлексії та емоційного інтелекту (через елементи психоосвітньої артпедагогіки).

Очікувані результати:

- учні розуміють роль дихання для здоров'я;
- можуть змодельовати будову дихальної системи за допомогою аплікації;
- дотримуються заданої послідовності технологічних операцій;
- проявляють старанність, зосередженість, охайність у роботі.

Ключові компетентності:

- здоров'язбережувальна – розуміння важливості дихальної системи;
- інформаційно-цифрова – перегляд та аналіз 3D-моделі в Mozaik3D;
- технологічна – практичне виконання аплікації;

– ініціативність і саморегуляція – оцінювання своїх дій, відповідальність за результат;

– комунікативна – взаємодія з однокласниками, обговорення.

Обладнання та матеріали: альбом посібник «Маленький трудівничок»; шаблони елементів дихальної системи (трахея, легені, бронхи); ноутбук з Mozaik3D (3D-анімація будови дихальної системи); спокійна фонова музика; щільний картон, аркуші кольорового паперу, клей-олівець, ножиці, а також клейка стрічка для закріплення дрібних деталей; зображення схематичної будови дихальної системи людини для візуального орієнтування під час роботи; маркери, кольорові олівці, гуаш або акварель.

Тип уроку: комбінований (з елементами інтеграції арттерапевтичних та цифрових технологій).

Клас: 4.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

1. Привітання

– Доброго дня, мої юні дослідники! Рада бачити вас усміхненими та готовими до нових відкриттів. Сьогодні на нас чекає цікава, творча та пізнавальна подорож у світ людського тіла й мистецтва водночас.

2. Перевірка присутності

– Зараз перевіримо, хто сьогодні з нами. Якщо ви тут і готові до роботи – підніміть руку з енергією на «відмінно»!

3. Налаштування на роботу через емоційну гру «Обери настрої»

– Перед початком нашої діяльності пропоную вам невеличку емоційну хвилинку. На дошці ви бачите смайлики – кожен з них символізує певний настрій:

☺ – радісний і активний

😊 – спокійний і зосереджений

😊 – тихий і натхненний

☹ – трохи втомлений, але хочу постаратися

– Оберіть той смайлик, який найбільше відповідає вашому стану на початку уроку, і коротко поясніть, чому саме його.

II. Актуалізація знань і мотивація.

1. Мотиваційна бесіда «Навіщо нам потрібно дихати?»

– Уявіть, що ви біжите на перерві або граєтеся з друзями. Що ви робите частіше і глибше в ці моменти? (Учні відповідають: «дихаємо»).

– Правильно! Дихання – це процес, без якого ми не можемо існувати навіть кількох хвилин. А як ви думаєте, чому саме повітря таке важливе для нашого організму?

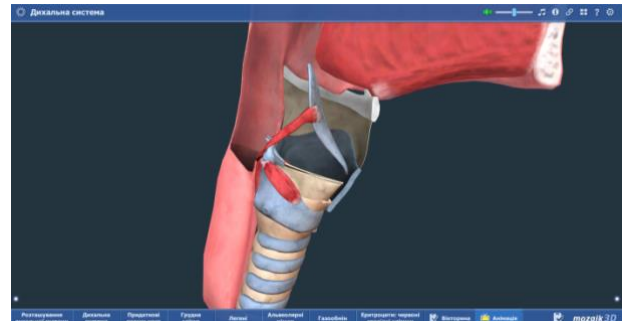
2. Обговорення ключових питань:

– Що відбувається з тілом під час вдиху та видиху?

– Який орган відповідає за дихання?

– Що допомагає повітрю потрапити в легені?

3. Перегляд 3D-анімації на платформі Mozaik3D

– Подивіться, ось ми вдихаємо повітря через ніс або рот. У носі повітря трохи зігрівається, очищується від пилу – це як природний фільтр!

– Потім повітря проходить через гортань – це та частина, де знаходяться наші голосові зв'язки. Завдяки гортані ми можемо говорити.

– Далі повітря рухається по трахеї – це як головна «труба», яка розділяється на дві гілки – бронхи, що ведуть до легень.

– Ось повітря потрапило в легені – подивіться, як вони розширюються, немов повітряні кульки. Ми цього не бачимо, але кожного разу, коли вдихаємо – наші легені працюють саме так.

– У повітрі є кисень, і саме він потрібен нашому тілу, щоб м'язи могли рухатись, серце битися, мозок думати, а ми – навчатися, гратися і жити.

– Легені «віддають» кисень до крові, а кров розносить його по всьому тілу – до кожної клітинки.

– У найменших частинках легень, що називаються альвеоли, кисень проникає у кров, а натомість з організму виводиться вуглекислий газ. Це називається газообмін.

– Кожна клітинка тіла «дихає» завдяки кисню, а вуглекислий газ – це те, що організму вже не потрібно, і ми видихаємо його.

– Якщо порівняти організм із містом, то кисень – це як чиста енергія для всіх будівель і машин, а видих – це очищення від «вихлопів».

4. Обговорення після перегляду:

– Як виглядають легені?

- Який вони мають колір і форму?
- Який шлях проходить повітря від носа до легень?
- Що вас здивувало або зацікавило у моделі?

5. Арттерапевтична міні-вправа.

Після перегляду учні малюють 1-2 символи або лінії, які у них асоціюються з диханням (легкість, прозорість, хвиля, повітряна кулька тощо).

III. Оголошення теми уроку.

– Тепер, коли ми краще розуміємо, як працює наше дихання, ми спробуємо відтворити цей процес у вигляді аплікації – створимо модель дихальної системи з кольорового паперу, щоб запам'ятати, як важливо дбати про своє тіло й дихати на повні груди!

IV. Мінідослідження «Як працює наше дихання».

Дослід 1. Відчуй дихання.

– Покладіть долоню собі на грудну клітку. Відчуйте, як вона піднімається під час вдиху та опускається під час видиху. Що змінюється?

– А тепер проведемо просте вимірювання: обернемо сантиметрову стрічку навколо грудної клітки в стані спокою, а потім – після глибокого видиху.

– Чи змінився об'єм? (Так, після вдиху грудна клітка розширюється – тобто ми бачимо, як працює дихальна система).

Дослід 2. Температура повітря.

– Піднесіть долоню до рота і зробіть повільний видих. Яке повітря ви відчуваєте – тепле чи прохолодне?

– Коли ми дихаємо, повітря в наших легенях нагрівається і виходить теплим – організм «передає» йому своє тепло.

Дослід 3. Дихання під час фізичних вправ.

– Зараз порахуйте, скільки видихів ви зробите за одну хвилину в стані спокою.

– А тепер – 15 присідань!

– Після вправи ще раз підрахуйте кількість видихів за хвилину.

– Як змінилася частота дихання? (Після фізичної активності ми дихаємо швидше, бо організм потребує більше кисню).

– Дихання – це постійний, життєво необхідний процес. Людина дихає упродовж усього життя. Коли ми рухаємось, організм потребує більше кисню, тому і дихання стає глибшим та частішим. Повітря, проходячи через дихальні шляхи, нагрівається і очищується, тому дуже важливо дихати через ніс, а не рот, особливо в холодну пору року.

Розвивальна бесіда «Що ми знаємо про органи дихання»

Люди, тварини, навіть рослини,
Дихають вдень і вночі, щохвилини.
Дихає кожний живий організм.
Як? Це доволі складний механізм.
Кисень з повітря у кров постачають,
В кожну клітину його надсилають
Ніс наш, гортань і трахея також,
Потім ще бронхи й легені! Атож!
Справно ці органи служать людині.
Запам'ятай: носова порожнина
Чистить повітря і гріє в морози.
Отже, завжди труба дихати носом!
Ще треба добре всім пам'ятати:
Дим цигарковий шкідливо вдихати!
Треба легені свої берегти,
Щоб не хворіти, здоровим рости.

- Хто потребує дихання?
- Який газ з повітря необхідний нашому організму?
- Які частини дихальної системи згадуються у вірші?
- Чому важливо дихати саме через ніс?
- Яку пораду дає вірш про здоров'я легень?
- Не вдихати шкідливі речовини, зокрема дим, і піклуватися про свої легені.

V. Інструктаж з техніки безпеки та організації робочого місця

- Перш ніж перейти до творчої роботи, згадаємо та узгодимо основні правила безпеки та організаційні моменти, які допоможуть нам працювати безпечно, зручно та охайно.

Правила безпечного користування ножицями.

1. Тримай ножиці тільки за ручки, ріж – упевнено, без різких рухів.
2. Вільну руку тримай на безпечній відстані від леза.
3. Не крутись з ножицями в руках, не направляй леза на себе чи однокласників.
4. Передаючи ножиці іншому – тримай за закриті леза, кільцями вперед.
5. Після завершення роботи обов'язково закрив ножиці та поклади їх у безпечне місце.

Правила користування клеєм.

1. Використовуй клей у помірній кількості – достатньо тонкого шару.
2. Не нанось клей пальцем або надто близько до країв деталей.
3. Якщо використовуєш клей-олівець – закривай ковпачок після використання.
4. Не торкайся обличчя або очей руками з клеєм. У разі випадкового потрапляння – негайно звернись до вчителя.
5. Після завершення роботи витри надлишки клею серветкою.

Після завершення роботи – приберіть своє місце: складіть матеріали, витріть сліди клею, покладіть ножиці в контейнер.

– Пам’ятайте: безпечна та впорядкована робота – це запорука успішного й приємного уроку. Ми працюємо творчо, але відповідально!

VI. Практична діяльність учнів.

1. Перегляд відео з етапами виконання роботи.
<https://www.youtube.com/watch?v=N14САНРКгss> (дата звернення: 20.01.2025)

2. Послідовність виготовлення моделі дихальної системи (с. 33 в альбомі):

1. Підготуйте всі необхідні матеріали й інструменти: пластикова трубочка, дві поліетиленові кульки, стрічка, картон, ножиці, клей ПВА, скотч.

2. Виріжте з рожевого або червоного паперу форму легень і трахеї. Наклейте їх на основу з картону.

3. Вставте пластикову трубку (або соломинку) в отвір, який імітує гортань. Кінці відгніть у різні боки – це будуть бронхи.

4. До нижніх кінців трубочок прикріпіть дві кульки – вони будуть зображати легені. Для цього використайте скотч або еластичні стрічки.

5. Закріпіть всю конструкцію на аркуші картону відповідно до зразка. Перевірте міцність з’єднань.

6. Коли ви стискаєте або тягнете кульки, вони наповнюються або здуваються – так і в легенях: під час вдиху вони розширюються, а під час видиху – стискаються.

Світ невидимий
Як ми дихаємо?

33

Клей ПВА, дві довгі соломинки, скотч, два поліетиленові пакети або дві кульки, картон.

Дихання — складний процес, хоча ми настільки звикли до нього, що навіть не помічаємо, як це відбувається. Ми робимо близько 1000 вдихів на годину, 26 000 за добу. Дихати потрібно рівномірно і на повні груди. Створи модель дихальної системи та відпрацюй правильне дихання.

Зроби аппликацію за зразком.

Послідовність виконання

1. Підготуй необхідні матеріали та інструменти (фото 1).
2. Виріж із с. 35 заготовки легень, трахеї (фото 2).
3. Приклей їх на картон (фото 3).
4. З'єднай дві трубочки скотчем (фото 4). Кінці відігни в різні боки.
5. Скотчем зафіксуй на кінцях трубочок пакетики чи кульки (фото 5).
6. Приклади трубочки до картонної заготовки, як на фото 6. Зафіксуй скотчем.
7. Приклей рот, ніс (фото 7).
Дуй та спостерігай, як «легені» розширюються й стискаються, наповнюючись повітрям і звільняючись від нього.

3. Виконання практичної роботи.

4. Фізхвилинка

5. Продовження роботи.

6. Психосвітня арт-рефлексія під час виконання:

– «Подумайте, як ваше дихання впливає на самопочуття. Чи легко вам дихати зараз? А коли ви біжите, граєтесь, хвилюєтесь? Як ми можемо піклуватися про своє здоров'я?»

Під час виконання творчої роботи в класі лунають спокійні природні звуки – легкий вітерець, шелест листя, спів птахів.

VII. Презентація робіт та рефлексія .

Учні демонструють свої аппликації.

– Що нового дізналися?

– Що вам найбільше сподобалося?»

Рефлексивна вправа «Кольоровий вдих».

Учні обирають смужку кольорового паперу (блакитна – було легко, жовта – цікаво, червона – хочу дізнатися більше), пояснюють свій вибір.

VIII. Підсумок уроку.

1. Підбиття підсумків учителем

– Сьогодні ми разом провели цікавий і пізнавальний урок, під час якого не лише створили власну модель дихальної системи, а й краще зрозуміли, як працює наше тіло, чому важливо дихати правильно та як піклуватися про своє здоров'я.

– Ви дізналися, що дихання – це не просто вдих і видих, а цілий процес, що постійно забезпечує життя кожної клітинки нашого організму.

2. Відзначення активних і старанних учнів:

– Дякую всім за уважність, акуратність і старанність у виконанні практичної роботи.

– Особливо хочу відзначити тих, хто сьогодні працював натхненно, творчо, а головне – з розумінням теми (учитель називає імена учнів).

3. Рефлексія

– Поділіться, будь ласка, що вам найбільше запам'яталося на уроці?

– Який момент був для вас найцікавішим або несподіваним?

– Нехай ваше дихання буде завжди вільним, глибоким і легким! Бережіть свої легені, дбайте про здоров'я й не забувайте, що кожен вдих – це нова можливість жити повноцінно та натхненно. Бажаю вам гарного самопочуття, енергії та радості від навчання! До нових зустрічей на уроках!

ІХ. Домашнє завдання.

Намалювати свій день, коли ти піклуєшся про своє здоров'я (дихаєш свіжим повітрям, робиш зарядку).

Урок 22. Тема: Валентинка «Трояндове серце».

Мета: ознайомити учнів із традицією виготовлення валентинок і символікою серця та троянди; вчити створювати об'ємну аплікацію у формі серця з декоративними елементами; розвивати дрібну моторику, відчуття кольору, просторове мислення; стимулювати уяву, емоційний інтелект, здатність до вираження почуттів через творчість; розвивати емпатію, доброзичливість, культуру вираження почуттів, акуратність.

Очікувані результати. Після завершення уроку учні:

- знають про традиції виготовлення валентинок та їхнє символічне значення;
- розуміють значення символів серця і троянди як засобів вираження позитивних емоцій та соціальних почуттів;
- уміють аналізувати приклади готових виробів і добирати естетично привабливі матеріали;
- самостійно або з допомогою вчителя виготовляють валентинку відповідно до зразка;
- дотримуються технологічної послідовності дій (планування, вирізання, приклеювання, декорування);
- демонструють охайність, акуратність і креативність у роботі;
- правильно використовують інструменти (клей, ножиці), дотримуючись правил безпеки.
- проявляють емпатію, доброзичливість, вміння висловлювати почуття через творчість;
- вміють рефлексувати власний настрій і наміри, пов'язані з подарунком, який створили.

Ключові компетентності:

- комунікативна – висловлення позитивних емоцій у творчій формі;
- громадянська – розвиток чуйності, поваги, готовності допомагати;
- інформаційно-цифрова – перегляд цифрової галереї, натхнення для власної роботи;
- технологічна – уміння створювати виріб за етапами, добирати матеріали.

Матеріали та інструменти: альбом посібник «Маленький трудівничок»; аркуші червоного, рожевого, білого кольору (офісний і тонкий кольоровий папір); щільний картон (основа), ножиці, клей, клей-олівець; презентація «Валентинки з усього світу» (створена в Google Slides).

Тип уроку: комбінований (з елементами інтеграції арттерапевтичних та цифрових технологій).

Клас: 4.

Хід уроку

I. Організаційний момент

1. Привітання :

– Доброго дня, мої любі! Рада вас бачити усміхненими, натхненними та готовими до ще одного яскравого уроку творчості. Сьогодні ми будемо не просто вирізати і клеїти – ми передаватимемо свої почуття через кольори, форми і символи, адже виготовимо незвичайну валентинку.

2. Перевірка готовності до уроку:

– Перевіримо, чи все необхідне є на ваших партах: картон, кольоровий папір, ножиці, клей, декор. Якщо щось відсутнє – підніміть руку, і я допоможу.

– Розташуйте свої матеріали зручно, так, щоб під час роботи нічого не заважало, а все було під рукою.

3. Вправа «Сердечний настрій»

– На вашому столі різнокольорові паперові сердечка. На кожному – написано емоцію або настрій: радість, спокій, вдячність, цікавість, натхнення, ніжність, щирість...

– Оберіть те сердечко, яке найкраще відображає ваш внутрішній стан сьогодні. Підніміть його та, за бажанням, коротко поясніть свій вибір.

– Усі обрані сердечка ми зберемо у наш класний «настрій дня» і він допоможе нам творити з любов'ю та добром.

II. Мотивація навчальної діяльності.

1. Бесіда:

– Діти, чи знаєте ви, яке свято відзначають у лютому майже в усьому світі як день доброти, ніжності та щирих почуттів?

– Так, це День святого Валентина – свято, коли прийнято дарувати валентинки – невеликі листівки-сердечка з побажаннями. А як ви думаєте:

– Що таке валентинка?

– Кому її зазвичай дарують?

– Які емоції ви відчуваєте, коли отримуєте валентинку або робите її самі?

– Отже, валентинка – це не просто виріб із паперу. Це спосіб сказати іншому: «Ти для мене важливий», «Я дякую тобі», «Я тебе поважаю».

Валентинка – це маленький жест великої доброти.

– А тепер поговорімо про символи.

– Які форми чи предмети, на вашу думку, найчастіше використовують у валентинках? (Серце, троянда, ангел, стріла, пташка тощо).

– Так ось:

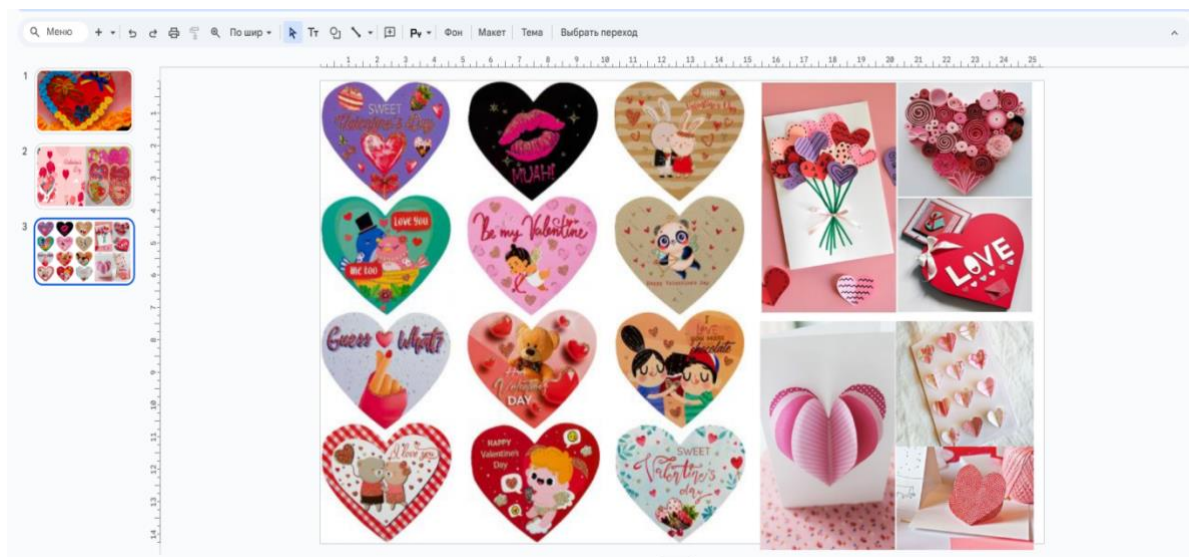
серце – це символ любові, щирості, турботи, доброзичливості;

троянда – це символ ніжності, краси, поваги і вдячності.

– Сьогодні ми спробуємо поєднати ці символи у нашій роботі. Наша валентинка «Трояндове серце» буде не просто декоративною аплікацією, а творчою мовою емоцій.

2. Перегляд цифрової галереї валентинок (Google Slides)

– А зараз я запрошую вас подивитись на галерею надихаючих валентинок зі всього світу.

– Зверніть увагу: які кольори використовують дизайнери; як оформлено сердечка; які техніки та матеріали використано; які емоції передають ці вироби?

3. Обговорення:

- Яка валентинка вам найбільше сподобалася?
- Що саме вас зачепило – колір, форма, напис, елемент декору?
- Яку ідею ви хотіли б реалізувати у своїй роботі сьогодні?

III. Повідомлення теми та мети уроку.

– Тема сьогоднішнього уроку «Валентинка «Трояндове серце»». Ми створимо оригінальний виріб, у який вкладемо свої добрі почуття та побажання. Ми вчитимемось виражати почуття через форму, колір, символ. Наша валентинка стане теплим подарунком, зробленим від душі – для мами, тата, друга, сестри чи навіть для самого себе.

IV. Інструктаж з техніки безпеки.

– Перед тим як розпочати практичну частину, пригадаймо важливі правила безпеки та поради з організації нашого робочого простору. Творчість має бути не тільки натхненною, а й безпечною та впорядкованою.

Правила роботи з ножицями.

1. Тримай ножиці правильно – трьома пальцями, не крутись з ними в руках.
2. Виріжай тільки на своїй парті, від себе, не нахилиючись над лезами.
3. Якщо ножиці впали – не хапайся різко, обережно підними.
4. Передаючи ножиці товаришу, тримай їх кільцями вперед, лезами до себе.
5. Не грайся ножицями, не розмахуй ними – це не іграшка.

Правила користування клеєм.

1. Використовуй клей-олівець або ПВА лише в невеликій кількості, щоб уникнути плям.
2. Нанось клей тільки на зворотний бік деталей і рівномірно розподіляй його.
3. Не розмазуй клей пальцями, користуйся серветками для стирання надлишків.
4. Після використання – закрій клей, щоб він не висихав, і витри руки.
5. Якщо клей випадково потрапив на шкіру чи в очі – повідом учителя.

Після завершення роботи обов'язково прибери своє місце, витри плями клею та розклади матеріали на місця.

– Пам'ятайте, що акуратна організація роботи – запорука гарного результату і гарного настрою. Коли на парті порядок і думки працюють краще, і виріб виходить красивішим.

V. Практична робота.

1. Перегляд відео з етапами виконання роботи.

<https://www.youtube.com/watch?v=EdLrMt2OSko> (дата звернення: 20.01.2025)

– Виберіть кольорову основу для валентинки – червоний чи рожевий картон.

– Виріжте симетричне серце.

– Виготовте маленькі троянди з кольорового паперу (техніка скручування або згортання пелюсток).

– Приклейте троянди в центр або на край серця, утворюючи об'ємну композицію.

– Додайте прикраси – стрічки, блискітки, напис-побажання (можна самостійно або з шаблону).

У фоновому режимі – легка інструментальна музика для створення емоційно комфортної атмосфери.

2. Виконання практичної роботи.

3. Фізхвилинка

4. Продовження роботи.

VI. Презентація робіт та рефлексія.

1. Демонстрація валентинок

2. Міні-рефлексія: «Кому б ви хотіли подарувати своє «трояндове серце»? Чому?»

3. Вправа «Сердечко в долоньках»

– Кожен ділиться одним приємним словом, яке хотів би подарувати сьогодні.

VII. Підсумок уроку.

– Сьогодні ви були не просто майстрами з технологій – ви стали творцями емоцій. Через кольори, форми, образи ви змогли передати частинку своїх почуттів, доброти, уваги до інших. Ми не просто зробили листівки, а вклали в них тепло наших сердець і це найважливіше.

– Ви чудово впоралися з поставленим завданням: дотримувалися послідовності, проявляли творчість, акуратність, доброзичливість один до одного. Нехай ці маленькі валентинки нагадують вам найкращий подарунок – це тепле слово, усмішка, турбота, добрий вчинок.

Гра «Комплімент у серці»

Кожен учень кладе до кошика паперове сердечко з написаним добрим словом або побажанням для когось із класу.

VIII. Домашнє завдання.

Створити ще одну валентинку для когось із родини або однокласників. Написати до неї власне побажання.